

Riksdagens protokoll

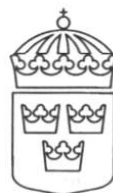
1992/93:119

Tisdagen den 1 juni

Kl. 12.00 – 12.25

14.00 – 16.39

18.00 – 22.28

Protokoll
1992/93:119

1 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 3 juni

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att vid frågestunden torsdagen den 3 juni kl. 14.30 kommer följande statsråd att närvara:

Statsminister Carl Bildt (m), miljöminister Olof Johansson (c), civilminister Inger Davidson (kds), statsrådet Bo Könberg (fp) och statsrådet Beatrice Ask (m).

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

2 § Meddelande om information från regeringen

Anf. 2 TREDJE VICE TALMANNEN:

Utöver vad som tidigare aviserats om information efter frågestunden av miljöminister Olof Johansson (c) får jag meddela att information också kommer att lämnas av kommunikationsminister Mats Odell (kds) om SAS.

3 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Sten Andersson* i Stockholm (s) och *Lena Boström* (s) denna dag återtagit sina platser i riksdagen, varigenom uppdraget som ersättare upphört för Bengt Lindqvist och Eivor Husing.

4 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 24 och 25 maj.

5 § Svar på interpellationerna 1992/93:164 och 175 om kommunal medverkan i sjöräddningstjänst

Anf. 3 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Gunhild Bolander har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder i syfte att låta samarbetet mellan staten och vissa kommuner om räddningstjänst till sjöss utvidgas till att även omfatta Gotlands kommun.

Sven-Olof Petersson har frågat mig om jag är beredd att verka för ett effektivare sambruk mellan de olika resurser som kan användas i räddningstjänst till sjöss och därmed låta vissa Blekingekommuner bli aktuella som samarbetspartner till staten.

De två interpellanterna tar upp samma principfråga, varför jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Staten slöt under åren 1984–1990 avtal med ett antal kommuner om medverkan i Kustbevakningens kemikaliebekämpning till sjöss. Kommunerna åtog sig att genom sina räddningskårer tillhandahålla insatsgrupper som med kort varsel skulle kunna rycka ut till platser som Kustbevakningen anger. Staten anordnade en för ändamålet anpassad utbildning.

Avtal slöts med Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg. Dessa kommuner bedömdes av Statens brandnämnd ha både en tillräckligt stor organisation för att klara åtagandet och en betydande erfarenhet av räddningsinsatser vid kemikalieutsläpp på land. Möjligheterna till samövning med Kustbevakningen, liksom transportmönstret för kemikalier, beaktades liksom när urvalet gjordes. För Norrlandskusten blev lösningen att två något mindre räddningskårer, Härnösand och Kramfors, tillsammans åtog sig uppgiften.

Regeringen uppdrog i augusti 1991 åt Statens räddningsverk att med bistånd av Kustbevakningen och Sjöfartsverket ta upp nya förhandlingar med de sex aktuella kommunerna. Syftet med uppdraget var bl.a. att vidga avtalen till att också gälla medverkan i Sjöfartsverkets uppgifter inom sjöräddningen vad gäller livräddning ombord på fartyg. Nya avtal träffades sommaren 1992.

Den ordning som gäller är enligt min mening exempel på bra samverkan mellan statliga myndigheter och kommuner. Räddningskårens kompetens i fråga om kemikaliebekämpning och rökdykning tas till vara i den statliga räddningstjänsten, samtidigt som kommunernas personal erbjuds en utbildning som också är värdefull i den kommunala räddningstjänsten.

Enligt min bedömning ger de nuvarande avtalen en god täckning av våra kustvatten. En utökning med någon kommun på Ostkusten skulle i och för sig vara av värde. Av ekonomiska skäl har någon utvidgning inte aktualiserats. Avtalen är dyra. Det är totalt ca 450 personer som medverkar, och det kostar att utbilda och öva en så stor organisation.

Kustbevakningen och Sjöfartsverket följer verksamheten och får bedöma

om fler kommuner bör engageras i verksamheten och i så fall väga intresset av detta mot andra angelägna behov på räddningstjänstens område.

Avslutningsvis vill jag påminna om att Gotland är ett högt prioriterat område i vår försvarsplanering. Som Gunhild Bolander mycket väl känner till har alla ansträngningar gjorts för att bibehålla de resurser som finns på Gotland för såväl försvarsändamål som kustbevakning. Detta har stor betydelse också för vår beredskap för räddningstjänstinsatser till sjöss.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

*Svar på
interpellationer*

Anf. 4 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Låt mig inledningsvis tacka försvarsministern för svaret såväl på den av mig ställda interpellationen som på den som min kollega Gunhild Bolander har ställt. Låt mig också få nämna att Gunhild Bolander framför sitt beklagande över att hon på grund av hastigt påkomna familjeskäl inte kan delta i dagens debatt. Men hon har med intresse tagit del av försvarsministerns svar, och jag vet att hon kommer att även framgent följa frågan i olika sammanhang.

Herr talman! Haven och vattenlederna har under århundraden, för att inte säga årtusenden, varit de leder som bundit folk, nationer, världsdelar och kulturer samman. Så är det också i dag, inte minst i fråga om transporter som berör handeln mellan olika länder. I vårt eget närområde Östersjön har vi under de senaste åren fått se helt nya transportleder växa fram. Det är inte obefogat att anta att ytterligare trafikökningar kommer att ske här vad gäller både transporter av gods av skilda slag och transport av människor.

Längst sydkusten och i området i södra Östersjön finns den mest omfattande trafiken i det svenska närområdet. Vid en studie av trafikflödena i Östersjön går det att notera att det egentligen är området mellan Bornholm och Blekingekusten som är mest frekventerat och att flödena sedan sprids ut i strömmar öster och väster om Gotland och likaså ner mot den polska kusten. I detta område finns också den största koncentrationen av fiskefartyg i olika storlekar och skick. Även de alltmer omfattande färjeförbindelserna mellan i synnerhet sydöstra Sverige och de baltiska staterna och Polen gör att trafiken har ökat och fått en helt annan typ och omfattning än vad vi tidigare har varit vana vid. Således ökar Östersjöns betydelse som transportled. Det är givetvis viktigt att transporter sker på säkrast tänkbara sätt och att det finns ett tillräckligt och effektivt skydd som kan gripa in om olyckan är framme.

Regeringen har ju tidigare givit Räddningsverket i uppdrag att träffa avtal med sex kommuner om bekämpning av kemikalieolyckor till sjöss och livräddning ombord på fartyg. De kommuner som avtal har tecknats med är kustkommuner. Men det är i högsta grad anmärkningsvärt att det inte finns ett enda sådant avtal med någon kommun längs kuststräckan Malmö–Stockholm, inkl. Gotland, dvs. inom det område där sjöfarten är som intensivast och där en utvidgning och ytterligare utbyggnad av trafiken sker fortlöpande.

Av försvarsministerns svar framgår det att han anser att en utökning med någon kommun längs ostkusten hade varit av värde. Jag kan inte hålla med om att de hittills tecknade avtalen skulle innebära en god täckning av våra kustvatten. Ingen kommun på den aktuella kuststräckan Malmö–Stock-

holm, inkl. Gotland, har givits någon sådan möjlighet. Detta kan då inte utgöra en god täckning och ge den trygghet och allsidiga kompetens som behövs för att få en säker sjöfart i ett av världens mest känsliga vatten. Sett från internationell synpunkt kan vi ju också konstatera att de stater på andra sidan Östersjön som nyligen har återvunnit sin frihet har begränsade resurser och att vi också, inte minst från allmänmänsklig synpunkt, får ha ett gemensamt ansvar att hjälpa dem när olyckan är framme och fara hotar på deras vatten. Jag har kännedom om att vi på olika sätt har stöttat våra baltiska grannar med resurser för kustbevakningsändamål, och det är en positiv och bra satsning. Jag tror också att vi vad gäller livräddning till sjöss och kemikalieolyckor bör kunna ha resurser som kan användas gemensamt.

Givetvis skall de resurser vi har användas på det mest optimala sättet. Självfallet kostar räddningstjänst pengar. Men att säga att avtalen är dyra förefaller mig något märkligt. Dyr i förhållande till vad? Räddningstjänst är kostsamt, och man kan hävda att alla typer av försäkringar och premier kostar pengar så länge olyckan inte är framme och de inte behöver utnyttjas. Men den dag olyckan är framme, i synnerhet då det är fråga om liv, blir det fråga om väl använda resurser. Det går egentligen inte att värdera liv och att sätta ett pris på den typen av insatser i dessa sammanhang.

Vid samverkan och effektivt utnyttjande av samhällets totala resurser är det onekligen så att om olyckan skulle vara framme i Östersjön – jag syftar då i synnerhet på just nämnda område – är det långt dit såväl från Stockholm som från Malmö. Man kan också anta att de resurser som finns närmast i det aktuella området i första hand kommer att utnyttjas.

Sett från blekingsk horisont finns det såväl resurser som kompetens som borde tas till vara och som förmodligen också kommer att utnyttjas. Jag tänker då på Flygvapnets och Marinens olika helikopterresurser i Kallinge, på Marinens övriga resurser baserade i eller utgående från Karlskrona, på Kustbevakningens resurser, som till stor del utgår från Karlskrona och andra blekingska hamnar, och på sjöräddningskryssare i området. På Gotland finns motsvarande resurser, såsom helikoptrar och fartyg från kustbevakning och sjöräddning.

Visserligen är dessa kommuner små och har begränsade resurser i jämförelse med Stockholm, Göteborg och Malmö. Men kompetensen i kommunerna och möjligheten till samverkan med olika kommuner inom området är en ovärderlig och betydelsfull tillgång. Jag menar att vi skall ta till vara denna möjlighet och framför allt se till att de investeringar som redan är gjorda såväl när det gäller människor som när det gäller material blir optimalt utnyttjade för ett effektivt sambruk.

Försvarsministern säger vidare att Kustbevakningen och Sjöfartsverket följer verksamheten och får bedöma om fler kommuner bör engageras i verksamheten. Jag har visserligen fullt förtroende för dessa organisationer och myndigheter, men är detta tillräckligt? Jag vill samtidigt påminna om det beslut som riksdagen nyligen fattat om en utredning om samhällets totala maritima resurser. Därför frågar jag försvarsministern om han kan tänka sig att utredningen får i uppdrag att också se över denna fråga, såvida inte försvarsministern har för avsikt att tillse att de efterfrågade avtalen kommer till stånd innan dess.

Det finns också information om att såväl Länsstyrelsen i Blekinge som kommunerna där har intresse av att medverka i detta arbete. Jag tycker att försvarsministern bör svara på frågan huruvida han är beredd att ytterligare positivt pröva möjligheten av dessa kommuners medverkan i det aktuella systemet.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

*Svar på
interpellationer*

Anf. 5 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Låt mig först säga att jag delar Sven-Olof Peterssons uppfattning om vikten av att se över situationen när det gäller Östersjön. Östersjöns sjötrafik kan öka, inte minst tack vare att de tre baltiska länderna har blivit fria och att de på sikt kan beräknas bygga upp egna handelsflottor. Vi är emellertid inte där ännu. Det kommer med all säkerhet att ta relativt lång tid. Men det är självklart att detta är något som vi noggrant följer, bl.a. från Försvarsdepartementets sida med tanke på vårt ansvar för kustbevakningen.

Urvalsprinciperna har jag redan redovisat. Geografiskt har man faktiskt täckt såväl Norrlandskusten, Ostkusten och Västkusten som Öresund.

På grund av den mycket täta fartygstrafiken och det stora antalet kemikalietransporter i Öresund är avtal upprättade med både Helsingborg och Malmö. Räddningskåren i Malmö ligger också väl till med tanke på insatser vid Skånes sydkust och vid Blekingekusten.

Sven-Olof Petersson tar också upp frågan om försvarsmaktens roll i detta sammanhang, med tanke på fartyg och tunga helikoptrar. Vi skall komma ihåg att de avtal som vi i dag diskuterar är ett slags komplettering till de ordinarie sjöräddningsresurserna. På det här sättet tillför man den specialistkompetens som kan behövas i fråga om kemikaliebekämpning, brandsläckning och rökdykning. Dessa resurser finns nästan enbart hos kommunernas räddningskårer.

Försvarsmaktens fartyg och tunga helikoptrar, liksom Kustbevakningens fartyg och flygplan, ingår redan i sjöräddningsorganisationen, och som vi alla vet är deras uppgifter mycket viktiga.

Ansvar för dessa verksamheter är delat mellan olika departement. För Sjøräddningstjänsten, som i det här sammanhanget kanske är mest aktuell, är kommunikationsministern ansvarigt statsråd. Jag utgår från att han, liksom jag gör, noga kommer att bevaka den här frågan.

Den utredning om maritima resurser, som Sven-Olof Petersson talar om, har helt nyligen beställts av riksdagen. Direktiven är ännu inte utformade, men jag skall självfallet överväga i vad mån de problem som Sven-Olof Petersson tar upp här i dag också skulle kunna belysas inom ramen för denna utredning. Men jag understryker att vi ännu inte tillsatt utredningen och utfärdat några direktiv. Beställningen från riksdagen är ju blott ett par veckor gammal.

Anf. 6 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Det är positivt att försvarsministern ser den här utredningen som en möjlighet att gå vidare i frågan. Jag förutsätter att de direktiv som kommer att lämnas genom försvarsministerns och departementets försorg blir utformade så att sambruk ytterligare kommer att eftersträvas. Jag förutsätter vidare att denna fråga också kan komma med i bedömningen.

Jag har dock en något avvikande uppfattning när det gäller sjötrafikens volymer för olika delar av våra kuststräckor. Enligt den information som jag har är det årligen bara ungefär hälften så många fartygsrörelser i Öresundsområdet som i området mellan Bornholm och den svenska kusten. Det gör mig något bekymrad, eftersom det ofta är höljt i dunkel vilka laster som finns ombord på fartygen. Ofta vet vi inte varifrån fartygen kommer eller vart de egentligen är på väg. Vi vet inte heller vad de har i sina tankar eller containrar.

I syfte att bringa klarhet i denna fråga har Gunhild Bolander och jag i gemenskap tidigare väckt motioner i vilka vi har efterlyst anmälningsplikt för fartyg som anlöper Östersjön eller som lämnar Östersjöhamn. På så sätt skulle man kunna få en aktuell och god bild av vad för slags gods som transporteras och vart det transporteras. Det skulle vara intressant att höra försvarsministern kommentera om detta skulle kunna vara föremål för svenskt agerande, i synnerhet internationellt, eftersom jag förstår att detta måste ske i överenskommelser mellan olika Östersjöstater. Frågan har tidigare ställts och behandlats på motsvarande sätt i försvarsutskottet vad gäller Öresundsområdet.

Jag vill understryka att resurserna som finns i kustområdena i Blekinge och på Gotland faktiskt borde kunna utnyttjas. När det i försvarsministerns svar sägs att 450 man är delaktiga, kan det tolkas som att det gäller enbart brandförsvaret. Men såvitt jag förstår av de kontrakt som finns med de aktuella kommunerna förbinder man sig att hålla en grundbemanning till förfogande bestående av tre befäl och sex brandmän, dvs. en grundbemanning bestående av nio personer per kommun. Detta borde givetvis också vara möjligt för Gotlands kommun och för någon kommun, eller några kommuner i gemenskap, i Blekinge att ställa upp med. Styrkan är liten i förhållande till vad som kan uträttas, och detta borde ses över.

Vi kan också konstatera att samtliga Blekinges kustkommuner har resurser som borde kunna användas. I Sölvesborg finns det livräddningskryssare. I Karlshamn finns stor erfarenhet av exempelvis olje- och kemikalietransporter genom den stora och för landet så viktiga hamnen. I Ronneby finns F 17:s helikoptrar som faktiskt ofta tagit med sig personal från räddningstjänsten i Ronneby när det gällt snabba uppdrag ute till sjöss. Kunskaperna vad gäller sanering av t.ex. senapsgas är också goda. Vilka resurser som finns i Karlskrona på den marina sidan har redan nämnts. Självfallet finns det, som försvarsministern känner till, en uppbyggnad av en utbildningsplattform inom marinens område vad gäller exempelvis frågor som utbildning inom sjöräddning.

Anf. 7 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Förändringar i fartygstrafiken sker ju kontinuerligt, både när det gäller volym och, inte minst, när det gäller den typ av tonnage som trafikerar olika rutter. Det gäller så besvärliga transporter att hantera som moderna kemikalier, olja m.m. Det finns självfallet all anledning – jag tror inte att vi är oense därom – att kontinuerligt följa upp detta. Det ankommer framför allt på Sjöfartsverket och Kustbevakningen att göra så.

Därefter får man kontinuerligt utvärdera verksamheten för att kunna dra

aktuella slutsatser. Slutsatserna kan självfallet påverka den typ av organisation som vi i dag diskuterar.

För att kunna ta till vara kompetensen som finns i olika kommuner är det naturligtvis önskvärt att i princip alla kommuner som har lämpliga resurser deltar i sjöräddningstjänsten.

Av räddningstjänstslagen framgår det för övrigt en skyldighet för myndigheter och kommuner att på uppmaning av räddningsledaren delta i en räddningsinsats. Här gäller nu att Sjöfartsverket har särskilda överenskommelser med ett tiotal kommuner, bl.a. Visby kommun, som Gunhild Bolander nämnt i interpellationen. Det innebär att man tillhandahåller en lämplig räddningsbåt, som räddningskåren vid behov bemannar.

Jag vill påstå att organisationen på det här området är bra. Sven-Olof Petersson har pekat på ett antal faktorer som kan komma att leda till förändringar. Jag är självfallet beredd att pröva detta, men det måste då ske på ett gediget underlag. Dessutom ligger det primära ansvaret på de båda myndigheterna, Sjöfartsverket och Kustbevakningen. Det är väl rimligt att man lyssnar till dessa när det gäller bedömningen av utvecklingen på området. Den utredning som här har nämnts kan också vara ett instrument som kan användas för att se över de organisatoriska förutsättningarna för att förbättra skyddet.

Anf. 8 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Typen av tonnage förändras ju genom åren. Som framgått av diskussionen här har det inte minst under de senaste åren blivit mer och mer svårhanterligt gods som transporteras på sjön. När olyckan är framme, är det ofta väldigt svårt att veta vilka åtgärder man skall vidta och hur man skall vidta dem. Vid en oljeolycka som för ett par år sedan inträffade söderut förelåg det ett mycket stort hot i närheten av oss. Olika omständigheter – såväl skickligt agerande från myndigheternas sida som tur med vädet – gjorde dock att man undvek den katastrof som annars kunde ha blivit följden. Detta accentuerar också behovet av ytterligare samordning mellan de resurser som finns.

Jag tycker i och för sig som försvarsministern, att vi i Sverige har bra organisation på det mesta. Det kan jag gott hålla med om. Men bra kan alltid bli bättre. Det är viktigt att understryka att vi måste ta till vara de resurser som finns och som vi kanske ändå hade varit tvungna att ta till. Det är värdefullt att ha med dessa resurser från början. Det finns kompetens och en otrolig sjövana bland de människor som är engagerade och som bor i kustkommunerna. Det finns även en stor kompetens när det gäller att öva och att träna ombord på fartyg. Man har dessa resurser nära till hands. Det är lätt att gå ombord och att lära sig att hitta på ett fartyg och förstå hur det är uppbyggt. Även om fartyg skiljer sig åt sinsemellan finns det ändå ett visst system i det hela, men det kan vara fråga om olika material och olika risker.

Jag vill än en gång ta upp frågan om anmälningsplikt. Jag uppfattade aldrig om försvarsministern har samma åsikt som jag och om han är beredd att internationellt ta upp frågan och verka för att man får till stånd ett informationsavlämnande för fartyg som går in i Östersjön eller lämnar Östersjön. Detta informationsavlämnande kan sedan användas som bas när man lägger

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på
interpellationer

upp trafikrutter och för att variera den beredskap som bör finnas inom den här typen av verksamhet.

Jag tror för övrigt att berörda myndigheter, Kustbevakningen och Sjöfartsverket, bör fortsätta att följa upp dessa frågor och göra kontinuerliga omprövningar. Som försvarsministern säger kan utredningen vara en väg att nå fram.

Med det anförda vill jag än en gång tacka för de svar som har givits. Som jag uppfattade det råder det samstämmighet när det gäller behovet av att ha en bättre sjöräddningsresurs än vi för närvarande har. Eftersom viljan finns bör detta kunna ordnas. Jag hoppas att försvarsministern agerar snabbt, så att det kommer till stånd en omprövning.

Anf. 9 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag vill först kommentera det faktum att det går åt 450 personer för att uppfylla dessa avtal. Sven-Olof Petersson antydde att det skulle röra sig om väldigt många människor. Om man skall ha beredskap dygnet runt året om med kvalificerad utbildad personal, handlar det om så pass många människor. Vi alla som i en eller annan egenskap tvingas syssla med beredskap vet att det är mycket dyrt. Det är bland det dyraste man kan ägna sig åt. Dess värre är det ibland nödvändigt med beredskap.

Anmälningsskyldighet är en fråga för i första hand kommunikationsministern. Sjöfartsverket ligger ju under Kommunikationsdepartementet. I den här typen av ärenden eftersträvar vi självfallet en gemensam beredning mellan olika inblandade departement. I det här fallet tillkommer dessutom Utrikesdepartementet, eftersom det rör sig om internationella överenskommelser.

Jag kan försäkra Sven-Olof Petersson att jag kontinuerligt skall följa den här frågan och hålla samråd med kommunikationsministern och med berörda myndigheter. Sedan får utvecklingen visa i vad mån det är påkallat med förändringar i organisationen och i vilken utsträckning medel kan komma att ställas till förfogande för detta. Den nuvarande organisationen är ju ingalunda fastställd för evigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 12.26 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00, då dagens frågestund skulle börja.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Svar på frågor

6 § Svar på fråga 1992/93:693 om åtgärder för att förhindra skred i Göta älvdal

Anf. 10 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Rune Evensson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidta för att garantera den framtida trafiken i Göta älvdal.

Skredet den 14 april 1993 i Göta älvdal vid Agnesberg alldeles norr om Göteborg är enligt min mening en allvarlig påminnelse om riskerna med bygande i älvdalen.

Snabba åtgärder från Räddningstjänsten i Göteborg, Statens geotekniska institut och Trollhätte Kanalverk m.fl. har inneburit att riskerna för ytterligare skred just nu har minskat. Fortfarande finns dock rasrisker kvar och en dygnetruntövervakning sker på platsen. Kanaltrafiken och trafiken på järnvägen förbi skredområdet har snabbt kunnat komma i gång igen men med vissa begränsningar.

En inspektionsresa i hela dalen genomfördes den 14 maj 1993.

Ytterligare studier över förutsättningarna för bebyggelse och framtida utbyggnader av vägar och järnvägar i just Göta Älvdal är mycket angelägna att genomföra.

Statens geotekniska institut har av regeringen den 28 januari 1993 getts ett sådant uppdrag, och SGI har redan inlett sitt arbete i samverkan med länsstyrelsen i Älvsborgs län och Göteborgs och Bohus län samt särskilt Ale kommun.

Anf. 11 RUNE EVENSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Anledningen till min fråga är den besvärliga geotekniska situation som råder i Göta älvdal. Det gäller framför allt sträckan Göteborg–Trollhättan. Flera skred har genom åren gått i detta område, som har en mycket låg stabilitet. På vissa ställen ligger man farligt nära 1,0 som är balanspunkten för skred.

Enligt framlagda förslag skall på sikt riksväg 45 byggas ut till motorvägsstandard, dubbelspår skall byggas på järnvägen mellan Göteborg och Båstad och även kommunerna har utbyggnadsplaner. På Göta älv bedrivs sjöfart. Alla dessa verksamheter berörs av skredrisken.

Vid det skred som nyligen gick vid Agnesberg, där strandområden rasade ut i Göta älv, har lermassorna delvis fyllt upp flodfåran. Där djupet tidigare var 7–8 m är det nu endast 5,20 m. Detta är till men för sjöfarten som inte kan gå med full last.

Ett åtgärdsprogram har tagits fram av SGI, Göteborgs stad och Trollhätte Kanalverk som går ut på att området skall förstärkas för att förhindra nya skred. Ansvarsfrågan är oklar. Regeringen bör ge besked om finansieringen

för att inte onödigtvis fördröja nödvändiga åtgärder. Det går inte att säga att staten eventuellt betalar senare.

De akuta åtgärderna är kostnadsberäknade till 15,5 miljoner. Det är viktigt att utförda geotekniska undersökningar inom den aktuella älvsträckan sammanställs och att dessa kompletteras med nya. Detta är vi överens om.

Det pågår också en kostnadsanalys över vad olika skred skulle få för konsekvenser i kostnader och i människoliv. Åtgärder bör i stället, menar jag, med all kraft sättas in för att förebygga att skred uppstår. De 25 miljoner som staten årligen satsar i budgeten kanske skulle behöva utökas just för Göta älvdal.

Anf. 12 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Rune Evensson pekar just på de risker som finns i det här området. Detta var något som regeringen var medveten om innan det här skredet gick. Därför gav vi redan den 28 januari uppdraget till Statens geotekniska institut att i samråd med berörda intressenter, bl.a. Statens räddningsverk, Banverket, Vägverket, Trollhätte Kanalverk, berörda länsstyrelser och kommuner samt med SGI, upprätta ett handlingsprogram för att genomföra och finansiera en samlad geoteknisk analys för Göta älvdal.

Av denna analys skall framgå vilka avvägningar som samhället måste göra för en fortsatt utbyggnad av infrastrukturen. Som Rune Evensson nämnde finns planer på att bygga ut både väg och järnväg i det här området. Inför en sådan exploatering av detta geologiskt mycket känsliga område är det viktigt att få det här underlaget.

Beträffande frågan om den akuta situationen pågår diskussioner och man är inne i ett mycket aktivt skede för att åstadkomma de förbättringar och förstärkningar som Rune Evensson nämnde.

Anf. 13 RUNE EVENSSON (s):

Fru talman! Den här frågan har två karaktärer, nämligen en akut situation och en långsiktig historia.

Skredet gick alltså den 14 april, men efter det datumet har det gått ytterligare ett skred som dock var mycket mindre. Det visar på den akut överhängande faran. De som är ansvariga bör och måste agera. Tydligt har man vid Kanalverket begärt att få överskrida sitt anslag för att omedelbart kunna ta itu med dessa åtgärder, annars kan skred gå när som helst. Det är därför viktigt att Kanalverket får klart för sig att staten ställer upp på deras sida.

Jag håller med kommunikationsministern om att dessa frågor är svåra. Frågan om vem som skall göra vad är också oklar, eftersom det är så många parter inblandade.

Anf. 14 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Både regeringen, de aktuella kommunerna och länsmyndigheterna är medvetna om detta. Jag kan försäkra Rune Evensson om att det just nu pågår ett intensivt arbete för att lösa dessa mycket akuta frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 15 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Georg Andersson har frågat statsministern om regeringen har ambitionen att driva arbetet beträffande Öresundsförbindelsen så att anläggningsarbetena kan påbörjas under innevarande år. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Sveriges och Danmarks regeringar har genom ett avtal om en fast förbindelse över Öresund enats om att gemensamt anlägga och driva en fast förbindelse för järnvägs- och vägtrafik mellan Malmö och Köpenhamn.

I avtalet anges bl.a. att det åligger Sverige och Danmark att tillse att arbetet med Öresundsförbindelsen inriktas på att anläggningsarbetena kan påbörjas år 1993. Med anledning av detta är det den svenska regeringens ambition att driva arbetet med Öresundsförbindelsen så att anläggningsarbetena kan påbörjas under innevarande år.

Jag erinrar också om den miljöprövning som, i enlighet med avtalet och riksdagsbeslutet, för närvarande görs av Öresundsförbindelsen. Regeringen prövar det konkreta förslaget till utformning av förbindelsen enligt naturresurslagen och vattenlagen. Avgörande i denna bedömning är att den s.k. nollösningen vad gäller vattenströmningen mellan Östersjön och Kattegatt kan säkerställas.

Anf. 16 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret. Jag vill på en gång säga att jag inte uttrycker någon sidovörordnad mot kommunikationsministern när jag ändå uttrycker en besvikelse över att inte statsministern själv vill svara på denna fråga. Frågan är nämligen ställd med anledning av att det uppenbarligen råder oenighet inom regeringen beträffande byggandet av Öresundsbron.

Situationen är ganska märklig. Sverige har, som nämnts här i svaret, ingått ett avtal med Danmark om att bygga en bro mellan Malmö och Köpenhamn. Regeringen har uppdragit åt ett helstatligt bolag att genomföra projektet med hänsyn till vad som är ekologiskt motiverat, tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt, som det står i avtalet. Byggandet skall föregås av en miljöprövning. Regeringen har då angett att ett avgörande för bedömningen vid miljöprövningen är att den s.k. nollösningen kan säkerställas.

Nu framgår det av alla officiella remissvar till regeringen att en sådan nollösning är möjlig. Oaktat dessa förhållanden fortsätter ministrarna i Miljö- och naturresursdepartementet att göra uttalanden emot broprojektet. Det var mot denna bakgrund jag ville utmana och uppmana regeringens lagledare, statsministern, att träda fram för att avge en förklaring.

Till min tillfredsställelse slår nu kommunikationsministern fast att regeringens ambition är att driva arbetet så att anläggningsarbetena på Öresundsbron kan påbörjas i år. Jag tackar för det svaret.

Den svenska regeringens krav på nollösning beträffande vattengenomströmningen måste självfallet koordineras med den danska regeringens.

Det har uppenbarligen inte skett. Alla beriper ju att Danmark och Sverige måste enas om en gemensam bro och om ett gemensamt utförande. Jag frå-

Svar på frågor

gar därför på vad sätt regeringen avser att klara denna nödvändiga koordinering.

Anf. 17 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Georg Andersson känner mycket väl till att ett frågesvar är samordnat i regeringskretsen. Alla statsråden står bakom det svar jag har lämnat. När vi avlämnar svar här i kammaren är det ju definitionsmässigt så, att det är regeringen kollektivt som svarar. Där kan Georg Andersson vara lugn.

Det *har* skett en samordning av krav på nollösning. Det finns alltså en gemensam uppfattning om vad detta innebär. Om Georg Andersson kontakter sina partivänner i det danska trafikministeriet kommer han att få bekräftat att så är fallet.

Anf. 18 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag tar gärna emot tipset att kontakta den danska regeringen. Men mina kontakter med konsortiet har gett vid handen att det har varit brister i samordningen. Jag hoppas att det kommunikationsministern nu säger innebär att det har blivit en förbättring på det området. Faktum är ju att man presenterar olika projekt från den danska sidan resp. från den svenska sidan. Det skapar naturligtvis förvirring.

Jag är väldigt tacksam över det tydliga besked som kommunikationsministern ger om att svaret är samordnat. Jag hoppas att det är slut med krypskyttet mot Öresundsbroprojektet från Miljö- och naturresursdepartementet. Det har förekommit i olika sammanhang. Senast gällde det ekonomin. Sak-kunnige i Miljö- och naturresursdepartementet Lennart Daléus var ute på arenan häromdagen och ifrågasatte den ekonomiska kalkylen.

Jag vill gärna fråga kommunikationsministern om regeringen i dag gör någon annan bedömning av den ekonomiska kalkylen än den som låg till grund för riksdagsbeslutet.

Anf. 19 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Svaret på den frågan är nej.

Anf. 20 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka också för det svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på frågorna 1992/93:714 och 715 om Postens prissättning för tidningsdistribution

Anf. 21 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Ines Uusmann har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att Postverkets agerande i fråga om prissättning för tidningsdistribution på lördagar inte skall gå stick i stäv med statsmakternas intentioner i fråga om distributionsstödet till dagspressen. Elvy Söderström har frågat kultur-

ministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att trygga dagstidningsdistributionen på lördagar. Eftersom frågan avser Postverkets tidningsdistribution har den överlämnats till mig.

Frågorna är ställda mot bakgrund av att Postverket skulle planera kraftiga avgiftshöjningar för lördagsutbärning av dagstidningar från och med den 1 januari 1994.

Vad jag erfarit planerar Postverket inga kraftiga avgiftshöjningar för lördagsutbärning av dagstidningar.

Anf. 22 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret. Jag vet inte om jag skall skratta eller gråta, men jag konstaterar att det är dåligt ställt med kommunikationerna mellan Postverket, Kommunikationsdepartementet och Kulturdepartementet. Det gör jag därför att jag står här med ett brev som är skrivet av Bengt Bengtsson, regionchef i Sundsvall. Han har sänt det till tidningen Nya Norrland. För att budskapet skall framgå tydligt ber jag att få läsa det brev som är skrivet.

Rubriken lyder: Lördagsutdelning av dagstidningar.

"Möjligheten att via Posten få dagstidningarna utdelade på lördagar inskränkes på många orter i Medelpad och Örnsköldsviks kommun fr.o.m. den 1 juli 1993. På dessa orter kommer vi i fortsättningen att kunna erbjuda två alternativa utdelningsmöjligheter;

1. Vi fortsätter med lördagsutdelningen i samma utsträckning som i dagsläget, dock till ett pris som motsvarar portot för ESS-brev. Se bifogad portotabell."

I den tabellen står det inte att kostnaden är 30 kr per exemplar som vi skrev i vår fråga, utan att den är 35 kr. Det var fel med 30 kr – det är ett högre pris.

Brevet fortsätter:

- "2. Lördagsutdelning av dagstidningar upphör och kommer att utdelas påföljande vardag.

Då vi förstår att detta kan orsaka Er vissa bekymmer har vi för avsikt att kontakta Er inom kort för att diskutera de olika utdelningsalternativen samt vilka orter som är berörda.

Vänliga hälsningar Bengt Bengtsson, regionchef, Sundsvall."

Jag tycker att det här är tydligt. Brevet talar om att det kommer att kosta 35 kr om man vill ha en distribution i glesbygden. Som upplysning kan jag säga att det t.ex. för tidningen Nya Norrland rör en tredjedel av huvudupplagan i Örnsköldsvik. Det motsvarar en kostnad på 1,5 miljoner kronor. Det innebär att det inte blir någon utdelning.

Vad skulle kulturministern ha sagt om mångfalden och om värnandet av yttrandefriheten?

Anf. 23 INES UUSMANN (s):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Vi är väl båda medvetna om att Postens tidningsrörelse inte har varit någon lysande affär rent företagsekonomiskt på många år. Posten har ju inte bara som uppdrag att göra goda affärer, utan Posten har ju ett antal väldigt viktiga samhällsuppgifter att sköta därutöver. Till detta regionala och sociala ansvar hör faktiskt att man skall medverka till att på ett demokratiskt sätt sprida information och kultur. I det ingår också tidningsdistributionen.

Som Elvy Söderström mycket riktigt påpekade handlar det här i första hand om de tidningsprenumeranter som bor på landsbygden. Det finns ett misstag i våra frågor. Vi inriktar oss på att höjningen planeras till den 1 januari 1994. I Stockholms skärgård har den redan så att säga trätt i kraft. De tidningar som distribueras med posten i Stockholms skärgård har redan upphört med lördagsutdelning därför att det är för dyrt.

På det sättet kan jag hålla med kommunikationsministern om att det vi påstod var fel, men jag vill i alla fall fråga kommunikationsministern om han har för avsikt att i samband med att distribution och moms vad gäller tidningar ses över också se över lördagsdistributionen för de dagstidningar som inte kan delas ut med hjälp av egna distributionskedjor utan måste delas ut med posten.

Anf. 24 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Vi talar här uppenbarligen om två litet olika saker.

Offerering när det gäller postens distribution av tidningar på lördagar sker samlat för alla utgivare. Posten har en mycket liten andel av tidningsdistributionen i landet. Man har 6,5 % av antalet utgivna dagstidningar, och man får ungefär 8 % av pengarna i det särskilda distributionsstödet. 92 % går till andra distributörer.

Det kan kanske vara litet svårt att föra debatt om en i sammanhanget ganska liten distributör, som dock är dominerande på landsbygden. Där har vi säkerligen problemet.

Frågan är vilket ansvar Posten har för att distribuera dessa tidningar i olika delar av landet. Det kan man diskutera, och det gjorde den förra regeringen i en proposition som lades fram 1991. Där behandlades frågan om Postens tidningsrörelse. Propositionen gick ut på att Postens regionalpolitiska och sociala ansvar inte skulle omfatta distributionen av dagstidningar, att Postens distribution av tidningar och tidskrifter skulle ske på marknadsmässiga villkor till full kostnadstäckning, att skäl saknas för regeringen att fastställa priser eller övriga villkor i Postens tidningsrörelse och att Posten skall vara beredd att på begäran offerera distribution av tidningar.

Det var alltså den förra regeringen och den förra riksdagen som lade fast dessa principer. Man kan naturligtvis diskutera om det finns ett sådant ansvar. Jag är inte främmande för att det finns. Då kan man naturligtvis göra det Ines Uusmann frågar om, nämligen upphandla tjänsterna som ett regionalpolitiskt stöd för tidningsdistribution. Vi har redan i dag ett socialt ansvar för kassaservice i glesbygd som kostar 300 miljoner kronor. Det är naturligtvis fullt möjligt att göra ett motsvarande åtagande på det här området. Det är dock i dag inte aktuellt.

Anf. 25 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ställde frågan om ministern lovar att verka för att regeringen i den totala översynen av presstödet verkligen kommer att ta tag i frågan om distributionsstödet. Det är nämligen en mycket stor och viktig fråga. Distributionsstödet är viktigt för att värna mångfalden av dagstidningar runt om i landet.

Ur konkurrenssynpunkt är det helt klart oacceptabelt att man skall behöva betala 35 kr per exemplar för lördagstidningen. Det måste vi göra någonting åt gemensamt, och då vill jag veta vad regeringen kan tänkas göra. Ställer regeringen upp på de krav som vi socialdemokrater har haft om en total översyn av vad presstödet innebär? Att distribuera lördagstidningen till ett pris av 35 kr per exemplar är, som jag säger, en omöjlig uppgift.

Kommunikationsministern talar om att det är en liten andel det gäller. T.ex. är det en tredjedel av tidningen Nya Norrlands upplaga i min hemkommun Örnsköldsvik. Det är för oss en stor del.

Anf. 26 INES UUSMANN (s):

Fru talman! Att tidningsrörelsen inte ingår i det regionalpolitiska och sociala ansvaret har vi diskuterat tidigare. Precis som statsrådet var inne på, ser vi att det får konsekvenser, när det för varje exemplar av tidningen skall betalas S-porto, som i dag är 35 kr.

Faktum är ju att Posten inte precis tjänar på S-breven, utan de är egentligen också en dålig affär. Det är inte rimligt att Posten skall ta på sig kostnaderna i det här fallet. Man måste lösa detta på annat sätt, och jag tolkar statsrådet som att det finns en beredskap att kunna ta in även den här aktualiserade viktiga delen av tidningsdistributionen i det stora paketet om hur man i fortsättningen skall stötta mångfalden på tidningsområdet.

Anf. 27 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag kanske skall ägna en liten stund åt att sortera begreppen. I dag offererar Postverket utbärning av dagstidningar måndag till lördag i den mån tidningarna efterfrågar lördagsutdelning. Det finns ju tidningar som inte utkommer på lördagar. Därför offererar man sådana tidningar måndag till fredag. Det finns alltså ingen särskild offerering av lördagsutdelning, eftersom det egentligen aldrig sker någon uppdelning på dagar.

Men det förekommer ändå att Posten erbjuder sig att dela ut s.k. överspridda tidningar, om det redan finns en utdelning av den lokala tidningen på lördagar. Antag att jag som boende i Stockholms glesbygdsområden, t.ex. Vallentuna, prenumererar på Kalmartidningen Barometern. Om det finns lokala tidningar som delas ut på lördagar, kan jag också få min Kalmartidning. Annars får jag betala den särskilda avgiften för att få tidningen utdelad i min region.

Fru talman! Frågan om presstöd är jag inte föredragande i, och jag kan alltså inte göra några uttalanden om vad regeringen kommer att vidta för åtgärder i den typen av ärenden.

Anf. 28 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Fru talman! Jag instämmer i kommunikationsministerns beskrivning när det gäller överspridda tidningar. Men då är det verkligen fråga om över-

spridda – jag pratar om en huvudspridd tidning. Tidningen Nya Norrland har sitt huvudspridningsområde i Örnsköldsviks kommun likaväl som i andra delar av Ångermanland.

Med tanke på att priserna nu har blivit så höga har distributionsstödet, precis som kulturministern skriver i budgetpropositionen, fått en mindre betydelse för de stora tidningarna. De är alltså inte längre så beroende av detta. De kan kanske se bort från det, för att själva kunna styra distributionen av den egna tidningen.

Det gör att det inte finns någon möjlighet att uppfylla den målsättning som riksdagen och regeringen har när det gäller distributionen av dagstidningar. Man har inte tid att vänta på konkurrenternas tidning, så att man kan dela ut den. Det gör att det inte finns något alternativ till Posten. Ingen annan än Posten kan offerera, och Posten begär 35 kr. Så ser verkligheten ut.

Jag tänkte att jag skulle dela med mig av den information som jag själv har fått från Postverket. Var så god, kommunikationsministern!

Anf. 29 INES UUSMANN (s):

Fru talman! Utan att förlänga debatten alltför mycket vill jag säga att jag tycker att det är viktigt att vi talar om vad som är politiskt intressant i detta. Det är alltså att man skall ha tillgång till tidningar även på lördagar, även om man inte bor i huvudspridningsområdet.

Det kan också verkligen diskuteras vad som är överspridningsområde och vad som är huvudspridningsområde. Det är administrativa termer som man faktiskt kan ändra på, om man anser att det är politiskt intressant att göra det. Jag menar inte att det är Posten som skall göra det, utan här måste det komma signaler någon annanstans ifrån.

Samma sak gäller detta att det inte finns någon särskild lördagsofferering. Det är alldeles riktigt, men det är bara det att det inte är detta som är intressant, utan det intressanta är: Vilken tillgång vill vi som politiker att människor, även om de bor i glesbygd, skall ha till tidningar även på lördagar?

Jag tycker att det är viktigt att ge sådana signaler att vi kan lösa det här problemet på ett sätt som är rimligt för distributören/Posten och också rimligt för tidningsutgivaren men framför allt till gagn för prenumeranterna.

Anf. 30 TALMANNEN:

Jag får erinra om de regler som gäller för fråga.

Anf. 31 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Ines Uusmann och jag är glädjande nog eniga om att det är orimligt att Postens övriga kunder skall bekosta lördagsdistributionen av tidningar. Det är ett åtagande som skall finansieras på annat sätt. Det finns naturligtvis olika politiska meningar om detta. Jag har inget underlag för att i dag ta ställning i den betydligt större frågan.

Anf. 32 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Fru talman! Låt mig då till sist få skicka en hälsning till kulturministern och till regeringen i dess helhet som gäller just ett annat sätt att bekosta

spridning av tidningarna. Det är genom distributionsstödet, genom presstödet.

Vi vill att man på allvar utreder den frågan och då verkligen tar med dagstidningsdistributionen på lördagar i direktiven, som jag förstår skall fastställas inom kort, inte att man återkommer med ytterligare nedskärning av presstödet, för då leder det till tidningsdöd.

Anf. 33 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tackar för hälsningen till kulturministern. Tyvärr har inte Elvy Söderström någon hälsning till finansministern om hur förslaget skall finansieras. Att också anvisa hur finansieringen skall gå till underlättar alltid i den här typen av frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1992/93:721 om utveckling av kollektivtrafiken i Stockholmsregionen

Anf. 34 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Eva Zetterberg har frågat mig vad regeringen avser att göra för att gynna utvecklingen och utbyggnaden av kretsloppsanpassad kollektivtrafik i Stockholmsregionen i stället för byggandet av Öster- och Västerlederna.

Först vill jag säga till Eva Zetterberg att Öster- och Västerlederna ingår i den överenskommelse om infrastrukturens utbyggnad i Stockholmsregionen som företrädare för Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet och Folkpartiet liberalerna träffade med statens förhandlingsman Bengt Dennis. Denna uppgörelse utgör en helhetslösning för trafiken i Stockholmsregionen och omfattar såväl nya vägar som omfattande satsningar på en förbättrad och utbyggd kollektivtrafik.

Inför genomförandet av storstadsöverenskommelserna beslutade riksdagen att ett villkor för att utbetala de medel som anvisats för att fullfölja överenskommelserna var att syftet med uppgörelserna kunde uppnås i sina huvuddrag. Jag anser att en utbyggnad av såväl Öster- som Västerleden är väsentliga huvuddrag i den uppgörelse som träffats om trafiken i Stockholmsregionen.

Ett flertal av de olika projekten i överenskommelsen håller nu på att förverkligas. Det gäller inte minst kollektivtrafiksatsningen. Så har regeringen beslutat om medel till dubbelspårsutbyggnad på järnvägen mellan Älvsjö och Västerhaninge. Regeringen har även beslutat om medel till Stockholms läns landsting för utbyggnad av en snabbspårväg samt upprustning av tunnelbanan och Roslagsbanan.

I Dennisöverenskommelsen ingår även ett s.k. stomnät för busstrafiken i Stockholms innerstad. Endast kollektivtrafikfordon med bästa avgasrening, miljömässigt bästa drivmedel samt låg bullernivå kommer att trafikera stomnätet. Exempel på sådana fordon är bussar som drivs med naturgas, etanol, metanol etc. Totalt beräknas en satsning på miljövänliga bussar att kosta ca

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

340 miljoner kronor och finansieras dels genom medel som frigörs från de statliga väganslagen då bl.a. utbyggnaden av Ringen sker genom vägavgifter, dels genom Stockholms läns landsting. Trafikeringen av stomnätet påbörjas i takt med att biltrafiken dämpas och Ringens olika länkar färdigställs.

Förutom kollektivtrafikåtgärderna som ingår i Dennisöverenskommelsen innebär regeringens politik en kraftig upprustning av järnvägssystemet i Sverige. Det program som regeringen har redovisat i propositionen om investeringar i trafikens infrastruktur innebär bl.a. att Arlandabanan byggs ut, vilket kommer att minska resandet med bil och buss till Arlanda. Utbyggnaden av Mälarbanan och Svealandsbanan, snabbtågsanpassning av Ostkustbanan och en ny höghastighetslinje via Nyköping innebär att järnvägen i framtiden kommer att kunna erbjuda fler snabba och bekväma alternativ till bil och flygtransporter.

Regeringen har också tillsatt en utredning om att begränsa utsläppen av koldioxid m.m. från trafiken. I uppdraget till kommittén ingår att lämna förslag till åtgärder för att reducera utsläppen av koldioxid och andra klimatpåverkande gaser från alla trafikslag samt att överväga huruvida och på vilket sätt olika åtgärder kan förverkligas. I uppdraget ingår också att utreda förutsättningarna för att införa miljözoner i vissa tätorter för fordon med nollutsläpp. Kommittén skall avlämna sina förslag den 1 juni 1994.

Anf. 35 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Jag konstaterar att vi i stora delar är överens, t.ex. om hur väsentligt det är att kollektivtrafiken byggs ut – miljömässigt sett.

I Vänsterpartiets ögon är den del i Dennisöverenskommelsen positiv som avhandlar hur stomnätet skall byggas ut och att det skall vara en miljömässigt bra trafik. De delar som handlar om att järnvägsnätet skall byggas ut m.m. är också väldigt positiva.

Däremot har det inträffat en del saker efter det att Dennisöverenskommelsen har träffats. Riksdagen har bl.a. fattat beslut vad gäller kretsloppet, dvs. att man skall försöka att ha ett kretsloppstänkande i alla avseenden vid utbyggnad, framför allt när det gäller trafiken.

Koncessionsnämnden har inte bara yttrat sig om Östersjön utan har även tagit upp frågor om trafiken, nämligen att det måste finnas miljöaspekter när man bygger ut kollektivtrafik, motorleder osv. Därför undrar jag varför kommunikationsministern inte har övervägt att ta tag i frågan om Öster- och Västerlederna i Stockholmsområdet. Ur miljöaspekt förefaller de i dag vara en sämre satsning än de kanske var när de här frågorna först började diskuteras.

Anf. 36 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det är bra att Eva Zetterberg tycker att åtminstone vissa delar av Dennispaketet är bra.

I mitt svar har jag hänvisat till att regeringen faktiskt har att hålla sig till vad riksdagen har beslutat. Riksdagen har krävt att helheten skall uppfyllas för att de här pengarna skall utbetalas. Dessutom kommer pengarna till en

stor del av de här kollektivtrafikprojekten från intäkter av de leder som Eva Zetterberg inte tycker om.

Det är viktigt att hålla i minnet att det här är en helhet. De här kringfartslederna fyller det dubbla syftet att dels få ut trafik från innerstadsområdet, som inte behöver finnas där, dels vara med och finansiera utbyggnaden av kollektivtrafiken. Bilavgifterna kommer ju att också minska trafiken i innerstaden samtidigt som vi får förutsättningar att bygga ut kollektivtrafiken och den miljövänliga delen av trafiken.

Anf. 37 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Självfallet är det rimligt att man begär bilavgifter om de här trafiklederna införs. Det är någonting som Vänsterpartiet har krävt sedan många år tillbaka. Jag tror också att det leder till mindre trafik, men det försvaret ändå inte en utbyggnad i den här storleksordningen.

Jag vill återigen fråga kommunikationsministern hur han ser på Koncessionsnämndens yttrande, i vilket man just har tagit upp problemen med trafiken, att den är klart dålig för miljön.

Anf. 38 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Eva Zetterberg tycker inte om ett antal projekt: Södra länken, Österleden, Norra länken och Yttre tvärleden. Tillsammans svarar de för ett stort antal miljarder. Det som dock är gemensamt för dessa projekt är att de finansieras med bilavgifter. De här projekten gör det samtidigt möjligt för den här regionen att genomföra ett stort antal kollektivtrafikprojekt, t.ex. upprustning av tunnelbanan, för att nämna en mycket viktig sak.

Det är väldigt svårt för Eva Zetterberg att ge någon trovärdighet åt tanken att själva förutsättningen för denna stora upprustning av kollektivtrafiknätet skulle kunna tas bort. Då blir det ju en ökning av trafiken i innerstaden och det blir ökade miljöproblem. Allt detta går att utläsa ur de trafikprognoser som i dag finns tillgängliga.

Eva Zetterberg väljer att inte se verkligheten sådan som den är.

Anf. 39 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag menar att det inte räcker med att den här utbyggnaden ger intäkter. Den är miljömässigt inte försvarbar.

Jag vill upprepa min fråga till kommunikationsministern vad gäller just yttrandet från Koncessionsnämnden. Där står: "En grundläggande uppgift är att förändra systemet så att det klarar de krav som resenärer och transportköpare ställer, samtidigt som miljö- och hälsoproblemen bemästras. -- Med begreppet ett miljöanpassat transportsystem avses ett sätt att organisera och genomföra transporter av personer och gods inom de ramar som uppställs av vad människor och natur tål."

Hur tolkar kommunikationsministern Koncessionsnämndens yttrande?

Anf. 40 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tror att Eva Zetterberg och jag har samma värderingar när det gäller trafikens miljöfrågor, nämligen att de är någonting som vår generation måste ta på allra största allvar.

Vi måste inom de allra närmaste åren komma till rätta med de fundamentala problemen, framför allt vad gäller koldioxidutsläppen. Sverige har kommit oerhört långt på det här området, men det finns fortfarande mycket att göra.

Vi har bl.a. reagerat på det som Eva Zetterberg läser upp genom att tillätta en utredning under ledning av professor Lars Nordström. Den skall utreda koldioxidutsläppen från trafiken och lämna förslag till åtgärder som reducerar utsläppen. Den skall också utreda förutsättningar för att införa miljözoner i vissa tätorter för fordon med nollutsläpp. Detta är tydliga tecken på att regeringen tar allvarligt på de här frågorna.

Anf. 41 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Då måste jag tolka kommunikationsministern på det viset att man inte kommer att sätta i gång med att bygga de här lederna i Stockholmsområdet, förrän den här utredningen har slutfört sitt arbete. I så fall är det ett väldigt positivt svar av kommunikationsministern.

Anf. 42 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag vet inte hur Eva Zetterberg normalt tolkar uttalanden, men det här var en kraftfull övertolkning.

Jag får upprepa det jag har sagt tidigare, nämligen att regeringen har att hålla sig till det som riksdagen har sagt och beslutat. Det är de ramar som regeringen har att hålla sig inom.

Vi har snart ett riksdagsval. Då är det naturligtvis möjligt att gå ut med ett nytt uppdrag på det här området för att få en majoritet i riksdagen för en annan politik. Tills vidare är det riksdagens beslut som gäller.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1992/93:726 om företagsskyltning vid vägar

Anf. 43 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Birger Andersson har frågat mig om jag är beredd att verka för att bestämmelserna om skyltning av företag vid allmän väg tillämpas mer enhetligt och generöst för att underlätta småföretagsamheten på landsbygden.

Jag har full förståelse för att vissa företag på landsbygden kan ha ett behov av att skylta sin verksamhet vid allmän väg. Skyltning och vägvisning till och för olika verksamheter måste dock ske med häyn till trafiksäkerheten. Trafikantens uppmärksamhet på vägen och trafiken får inte i onödan störas av andra budskap.

Om väghållarnas prövningar av skyltningsärenden, såsom Birger Andersson påstår, i vissa fall kan upplevas som mindre generösa så är bakgrunden oftast omsorgen om trafikanternas liv och hälsa, vilken är en av grunderna för de åtgärder väghållarna har att genomföra.

Den olikhet i bedömningen av skyltningsfrågor som kan finnas försöker Vägverket, som är den största väghållaren i landet, att förebygga genom

riktlinjer för hur frågor om trafikinformation skall hanteras. I de fall en kommun är väghållare har kommunen själv beslutanderätten, varför praxis kan variera mellan olika väghållare.

Vägverket har dock en ambition att försöka få en större enhetlighet i tillämpningen av bestämmelserna genom ökat informationsutbyte med kommunerna.

Eftersom ett utökat informationsarbete mellan Vägverket och kommunerna förbereds och då en generösare bedömning i skyltningsfrågor skulle kunna ge negativa konsekvenser för trafiksäkerheten är jag inte beredd att ta något särskilt initiativ i frågan.

Anf. 44 BIRGER ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Anledningen till min fråga är att småföretagare har hört av sig och sagt så här: Regeringen säger sig arbeta efter mottot Hela Sverige skall leva. Regeringen vill också främja småföretagsamhet och kreativitet på landsbygden. Jag har då svarat att det är helt riktigt. Regeringen vill satsa på hela Sverige, och vi är mycket glada över den spirande företagsamheten inom olika nischer på landsbygden. Då kommer ofta kritiska synpunkter över att man inte genom skyltning får tala om att man finns till och bedriver verksamhet. Man frågar då med all rätt hur man skall kunna lyckas med sin nystartade verksamhet.

Min fråga till kommunikationsministern kan delas upp i två delar. Jag börjar med enhetligheten när det gäller att tillämpa gällande regler. När jag talar med olika företrädare för väghållningsmyndigheter talar de om skyltpositiva och skyltnegativa län. Jag vill understryka att det är naturligt att myndigheterna gör en prövning i varje enskilt fall, eftersom det är svårt att finna helt identiskt lika fall.

Av kommunikationsministerns svar på min fråga fick jag uppfattningen att kommunikationsministern instämmer med mig i att det har varit och fortfarande är ganska stora skillnader på bedömningarna i de olika länen. Hur snabbt kommer en större enhetlighet i tillämpningen att kunna genomföras?

Anf. 45 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag har inför besvarandet av denna fråga orienterat mig om vad som gäller. Jag har sett den pärm som Vägverket har gett ut som heter Trafikantinformation. I pärmen redogör man för den allmänna policyn och behandlar särskilda frågor. Det här är ett arbete som har kommit i gång i ett stort antal kommuner. Det finns dock fortfarande ett antal kommuner där det inte har startats. Såvitt jag har fått veta är man nu i full färd med att dra i gång det här arbetet över hela landet för att se till att denna enhetlighet slår igenom så att vi slipper den typ av stora regionala skillnader som man kan uppleva.

Jag vill också säga att det inte enbart är negativt att praxis varierar mellan olika väghållare. Genom vissa generella regler med ett visst utrymme för lokala tolkningar kan skyltningen faktiskt bättre anpassas till de lokala förhållandena.

Fru talman! Jag har också hört med Vägverket att man där inte upplever

skyltningsfrågorna som något verkligt stort problem i dag. I de flesta fall hittar man en lösning som tillfredsställer det behov som finns i det lokala näringslivet på ett rimligt sätt.

Birger Andersson har säkert sett de vita skyltarna där det t.ex. står Rum, Honung, Potatis, Glasbruk och Lanthandel. När det gäller dessa skyltar finns det mycket små begränsningar i rätten att sätta upp skyltar som talar om vilken verksamhet som bedrivs.

Det finns också vissa möjligheter att ha logotyper. Bensinbolagen använder t.ex. redan den möjligheten. Vid grustag kommer olika entreprenörer att skylta med sina logotyper.

Jag tror att den policy som nu tränger igenom där man skyltar med en enhetlig skylt om olika tjänster och produkter som bjuds ut är en bra linje. Jag hoppas att vi skall kunna skapa en situation där alla känner sig nöjda.

Anf. 46 BIRGER ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill nu övergå till den andra delen av min fråga, som kommunikationsministern nu delvis var inne på. De rörelseidkare som driver sin rörelse ett stycke från den allmänna vägen får i bästa fall sätta upp en skylt som allmänt talar om vad de sysslar med, t.ex. hemslöjd, honung eller potatis, som kommunikationsministern nämnde. Däremot får man tydligen inte tillstånd att ange gårdsnamn eller företagsnamn.

För många småföretagare är det livsavgörande att man får tala om vilket företag som åsyftas. Det vore väl mer upplysande om det på skylten fick stå t.ex. Odells hemslöjd, Stinas hemslöjd och Anderssons grus? Jag undrar varför man inte får sätta upp en sådan skylt.

De stora dam- och herrekipersfirmorna sätter t.ex. inte upp en skylt där det bara står "Dam- och herrekipering" utan man anger firmanamnet Hennes & Mauritz, Gulins osv.

Delar kommunikationsministern min uppfattning att det vore mer informativt med skylten "Stinas hemslöjd" än med skylten "Hemslöjd"?

Anf. 47 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Svaret på den frågan förutsätter att man känner till vad som skulle särskilja Stinas hemslöjd från annan hemslöjd. Jag är inte riktigt säker på att det är mera informativt för den bilist som inte närmare känner till området ifråga.

Svaret på frågan varför sådana skyltar inte får sättas upp är att man av trafiksäkerhetsskäl vill ha enhetliga och mycket enkla skyltar.

I många kommuner finns stora informationstavlor där man kan stanna och parkera på ett trafiksäkert sätt och se på det utbud som finns utefter den väg som man åker på. Det är en tingens ordning som jag tror är mycket viktig för att man skall uppnå de effekter som Birger Andersson är ute efter här.

Anf. 48 BIRGER ANDERSSON (c):

Fru talman! Trafiksäkerheten skall givetvis väga tungt i sammanhanget. I och med att många myndigheter är så restriktiva i dag, ser man en del otillåten skyltning ute på landsbygden. Som jag ser det är det i så fall en större

fara. Ju restriktivare hållning myndigheterna har när det gäller tillstånd, desto vanligare verkar otillåten skyltning vara.

Man kan fundera över varför myndigheterna är så restriktiva. Jag tror att man sneglar ganska mycket på en del domar från Regeringsrätten. Jag har bl.a. hittat en dom från mitten av 70-talet. Ett företag ville sätta upp en skylt med texten Sandells konststen. Kammarrätten gav tillstånd, men Regeringsrätten undanröjde Kammarrättens beslut. Det är självklart att ett företag vill tala om vilken verksamhet det är fråga om och även ange företagsnamnet. I förarbetena till väglagen, som kom 1971, finns även en del hårda skrivningar.

Jag skulle trots allt vilja fråga kommunikationsministern om han inte skulle kunna vara beredd att se över bestämmelserna när det gäller skyltning för att underlätta för småföretagarna att bedriva verksamhet på glesbygden.

Anf. 49 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tycker nog ändå att det är en klok politik att vi nu ser till att den trafikantinformation som Vägverket har tagit fram, och som visar på de möjligheter som faktiskt finns att ha ett diversifierat utbud av skyltar för det lokala näringslivets behov, får slå igenom. Därefter får vi ta ställning till om detta inte är tillräckligt.

Anf. 50 BIRGER ANDERSSON (c):

Fru talman! Det är i alla fall så, kommunikationsministern, att många upplever att nuvarande regler för skyltning är krångliga och att tillståndsgivningen är mycket byråkratisk. Det vore mycket värdefullt om vi kunde leva upp till begreppet Hela Sverige skall leva. På en levande landsbygd måste man få tillfälle att sätta upp flera lagliga skyltar så att folk hittar fram till den verksamhet som bedrivs. Är vi överens om det, kommunikationsministern och jag?

Anf. 51 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Birger Andersson och jag är helt överens om att hela Sverige skall leva. Jag tror också att det är viktigt att vi ser till att så många trafikanter som möjligt överlever på våra vägar. Det är enbart detta skäl som dikterar de krav som hittills finns när det gäller förutsättningar att sätta upp skyltar.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1992/93:732 om lex Britannia

Anf. 52 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Kenneth Attefors har frågat Reidunn Laurén vad hon tänker göra åt den – som han säger – dubbelmoral som Sverige på regeringsnivå bedriver vad gäller lex Britannia i Sverige och lex Britannia i USA. Han grundar sitt påstående på att Sverige har deltagit i en démarche som ett flertal europeiska länder gjort hos den amerikanska regeringen angående ett amerikanskt lagförslag som syftar till att utsträcka tillämpningen av ameri-

kansk federal arbetsrätt till utländska fartyg som anlöper amerikanska hamnar.

Reidunn Laurén, Börje Hörnlund och jag har samrått om vem som bör besvara frågan. Eftersom den démarche som Kenneth Attefors talar om närmast ligger inom mitt departements ansvarsområde, har det fallit på min lott att besvara frågan.

Att Sverige har deltagit i démarchen hos den amerikanska regeringen är inget uttryck för någon dubbelmoral. Det amerikanska lagförslag – Clay Bill – som vi här talar om skulle göra amerikansk arbetsrätt tillämplig på utländska fartyg i vissa fall. Detta tycker vi står i strid mot folkrättsliga och internationellt privaträttsliga principer som hittills ansetts allmänt erkända.

Lex Britannia är någonting helt annat. I huvudsak inskränker den tillämpligheten av en fredspliktsregel i medbestämmandelagen till att gälla arbetsförhållanden som medbestämmandelagen är direkt tillämplig på, dvs. en inskränkning av tillämpligheten till arbetsplatser som har tillräcklig anknytning till Sverige. I det fall någon fredsplikt inte råder gäller naturligtvis den grundlagsfästa konflikträtten. Britannialagstiftningens ändamål var bl.a. att motverka social dumpning.

Som kammarens ledamöter säkert känner till så har regeringen den 11 februari i år uppdragit åt Sven-Hugo Ryman att kartlägga och analysera de problem som finns kring frågorna om social dumpning och lex Britannia. Uppdraget skall skötas i nära kontakt med arbetsmarknadens parter, och en slutlig rapport skall lämnas senast den 31 december i år. Regeringen skall sedan ta ställning till hur utredningsarbetet skall drivas vidare.

Anf. 53 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, men jag tycker faktiskt att man kan kalla det för kvalificerat rundsnack.

Tala om för mig, statsrådet, vad det är för skillnad mellan att amerikaner går ombord på svenska fartyg i amerikanska hamnar och talar om hur vi skall göra med arbetstiderna och arbetssituationen ombord och att svenskar går ombord på franska fartyg i svenska hamnar och talar om vilka arbetstider och löner de skall ha. Jag måste få klarhet: Vari ligger egentligen skillnaden?

Jag tycker att det är något av dubbelmoral i detta. Vi protesterar mot att USA nu vill införa en lag som gör att de fartyg som går på amerikanska hamnar skall ha en typ av amerikansk arbetsrätt och att amerikanerna skall kontrollera arbetstider, löner o.d. Kan jag få ett svar på min fråga? Vad är det för skillnad?

Anf. 54 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Skillnaden är att det amerikanska lagförslaget skulle göra amerikansk arbetsrätt tillämplig på utländska fartyg. Den svenska s.k. lex Britannia inskränker i stället tillämpligheten av en fredspliktsregel i medbestämmandelagen, som alltså omfattar ett civilrättsligt avtal, till att gälla arbetsförhållanden som medbestämmandelagen är direkt tillämplig på.

Detta kan låta krångligt, men det är en stor skillnad. Jag är inte säker på att Kenneth Attefors och jag i detalj kan utreda frågan. Jag tycker därför, fru talman, att vi skall avvakta med en djupare sakdebatt till dess att den

utredning som Sven-Hugo Ryman nu håller på med är klar. Då kommer vi att ha papperna på bordet, och vi kommer att se vilka implikationer lex Britannia kan ha.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 55 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Det stämmer nog att jag kanske inte är så insatt i detta. Det är tydligen inte statsrådet heller, och det begär jag faktiskt inte. Jag ställde min fråga till Reidunn Laurén, eftersom jag trodde att hon hade hand om detta.

Jag låter mig nöja med detta svar. Jag hoppas att de som är berörda läser det. De blir kanske inte klokare av det. Men de vet i varje fall att det kanske finns något som härrar i slutet av detta år, när Sven-Hugo Ryman, såvitt jag förstår, kommer med svaret. Vi får hålla ut till dess.

Jag hoppas att jag nu inte behöver ansluta mig till Anders Björck. Han sade en gång att han skämdes för att han var svensk. Skulle det bli så att vi behåller lex Britannia och samtidigt klagar på de amerikanska bestämmelserna, får jag nog ansluta mig till Anders Björck. Det blir litet pinsamt att komma över till Förenta Staterna när vi klagar på amerikanerna och själva inte åtgärdar någonting hemma.

Jag tackar än en gång för svaret. Jag avvaktar utredningen.

Anf. 56 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Arbetsrätt är mycket viktigt. Den är juridiskt mycket komplicerad. Det gäller inte minst arbetsplatser som är internationellt rörliga. Man kommer där i kontakt med olika typer av arbetsrättsliga regler.

Jag anser därför att det enda rimliga är att vi avvaktar Sven-Hugo Rymans redovisning av sitt uppdrag. Det är ganska meningslöst att innan dess gå in i en djupare sakdebatt i detta mycket komplicerade ämne.

Anf. 57 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Jag skall inte förlänga debatten. Men ett svenskt fartyg är faktiskt svenskt territorium även om fartyget ligger i en amerikansk hamn. Ett franskt fartyg är franskt territorium även om fartyget ligger i Uddevalla.

Har vi en lag som ger svenskar rätt att komma ombord på franska fartyg och tala om hur de skall hantera sin lönepolitik och arbetssituation kan vi inte gärna stoppa det amerikanska förslaget. Det var därför jag ställde frågan.

Det är mycket välinitierade herrar som har gett mig underlaget till frågan. Statsrådet känner dem alla. Vi får avvakta vad Sven-Hugo Ryman kommer fram till.

Anf. 58 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Kenneth Attefors anspelade nu på det s.k. Estorilfallet. Detta fall är ett exempel på de problem som den här typen av lagstiftning, dvs. lex Britannia, kan ge upphov till. Det är just därför som Sven-Hugo Ryman nu utreder denna lagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 59 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Lars Björkman har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att förhindra att osund konkurrens slår ut den verksamhet som fullt ut tvingas bära sina egna kostnader.

Genom Statskontorets försorg pågår projekt som syftar till sambruk i offentlig verksamhet med gemensamt utnyttjande av transportresurser mellan offentligrättsliga huvudmän i flera svenska kommuner. Avsikten är att åstadkomma kostnadsminskningar beträffande de offentliga myndigheternas och förvaltningarnas utnyttjande av transportresurser för de egna behoven. Något kommersiellt syfte med transportererna föreligger inte och transporttjänsterna vänder sig uteslutande till de offentliga förvaltningarna, vilka annars skulle fortsätta att utföra dessa tjänster i egen regi.

Jag utgår ifrån att försvaret vid offereringarna av transporttjänsterna täcker sina kostnader, således även kapitalkostnaderna. Jag utgår också ifrån att verksamheten bedrivs med tillstånd för yrkesmässig trafik eller för biluthyrning.

Den nya yrkestrafiklagen har haft som syfte att åstadkomma avreglering och konkurrens. Möjligheterna att tillskapa nya transportlösningar har ökat. Kravet på trafiktillstånd är dock grundläggande för yrkestrafiklagstiftningen, och för alla slag av yrkesmässig trafik gäller att tillstånd meddelas endast om tillståndshavaren efter särskild prövning bedöms lämplig att driva verksamheten. Denna prövning är central i yrkestrafiklagstiftningen och har ytterligare ökat i betydelse i och med att behovsprövningen avskaffats. Lagen om biluthyrning innehåller en reglering som påminner om den som gäller för yrkesmässig trafik. Således finns bestämmelser om tillståndskrav, prövning av sökandens lämplighet och möjlighet att vid missförhållanden varna tillståndshavaren eller återkalla tillståndet.

Det finns emellertid anledning för Konkurrensverket att noga följa utvecklingen och se till att rimliga spelregler upprätthålls på marknaden.

Anf. 60 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Jag skall något kommentera innehållet i det. De sakuppgifter jag har som grund för min fråga tyder på att informationen till departementet inte är helt solklar.

Sambrukskonceptet är i och för sig vällovligt. Syftet är att spara pengar för olika myndigheter och offentliga förvaltningar. Tjänsterna skall utbjudas till marknadsmässiga priser, vilket också ministern har förutsatt. Man skall utnyttja att det finns överkapacitet, exempelvis i försvaret.

Nu lever vi dess bättre i fredstid. Man kan då anta att försvaret har ett mycket stort och permanent överskott av transportresurser. Man kan fråga sig om denna kapacitet skall få pressa marknaden för de entreprenörer som inte alltid har det särskilt lätt att klara sig med de marknadsförutsättningar som gäller – skatter, andra rörliga kostnader, avskrivningar, osv. Det uppstår en form av osund konkurrens.

Jag vet att ministern förutsätter att konkurrensen inte sker på osunda

grunder. Men det finns tillräckligt många exempel på att man inte beaktar de förutsättningar som ministern här åberopar. Jag har för avsikt att i senare inlägg peka på hur det går till.

Kravet på trafiktillstånd är grundläggande för yrkestrafiken. Det är givetvis självklart att man skall ha tillstånd. Men att jämställa en militär garnison med en enskild entreprenör låter sig svårligen göras. Att ifrågasätta den militära garnisonens möjligheter att leva upp till yrkestrafiklagens regler är inte någon vardaglig uppgift. Även om kraven uppfylls kan man inte säga att garnisonen lever på marknadens villkor.

Anf. 61 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det är bra att Lars Björkman tar upp den här frågan. Det finns anledning att hålla ögonen på verksamheten, inte minst i en så djup lågkonjunktur som vi för närvarande befinner oss i. Det finns en stor ledigkapacitet hos entreprenörer på marknaden.

Som jag nämnde finns Konkurrensverket. Enligt vad jag har erfarit har Konkurrensverket just tagit upp frågan och skall driva uppföljningen av sambruksprojektet som ett särskilt projekt. Tillkomsten av den nya konkurrenslagen gör att prissättningen av offentliga tjänster måste följas mycket noggrant.

Jag vill gärna tillägga till Lars Björkman att regeringen har avslagit dispensansökningar från regementen som vill hyra ut fordon utan att ha tillstånd till biluthyrning eller tillstånd till yrkesmässig trafik. Det sker alltså en aktiv bevakning av detta från vårt departement.

Anf. 62 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jag vet att ministern har hållit fanan högt och avslagit ett antal framställningar från olika garnisoner. De förutsättningar man sökte på var rätten att erbjuda sambruk av bussar utan att behöva iaktta den normala lagstiftningen vad gäller säkerhetskrav på förare och fordon. Vi är naturligtvis tacksamma för att departementet håller rent från så grova försök till missbruk.

Låt mig läsa litet grand ur det remissvar som den aktuella garnisonen har gett. Det är Skövde garnison. Det behöver vi inte mörklägga. När det gäller offerering av transporttjänster och huruvida man täcker sina kostnader svarar handläggaren och den ansvarige för verksamheten så här i remissvaret till länsstyrelsen: Det är då helt naturligt att dessa fordon, som ägs av staten, utnyttjas till skattebetalarnas bästa. Lika naturligt är det att inga kapitalkostnader skall ingå i priset för utlåning, då fordonen redan är betalda med statliga medel.

Fru talman! Detta tar jag som intäkt för att de förutsättningar som har ställts upp icke har uppfyllts.

Anf. 63 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag delar Lars Björkmans oro att det kan gå till så här. Det är därför som jag är mycket glad över att Konkurrensverket nu har tagit upp frågan och skall driva uppföljningen av sambudsprojektet som ett särskilt projekt. Det är den åtgärd som vi för närvarande får lita till.

Anf. 64 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jag tar kommunikationsministern på orden. Jag hoppas att vi kan få ett klart besked om att den här typen av missbruk, eller sambruk som leder till missbruk, verkligen hålls efter. Man måste gå ut med mycket tydliga medel och tala om att när man offererar, om man över huvud taget skall offerera och spela på den här marknaden, skall de marknadsmässiga reglerna gälla med avskrivning, rörliga kostnader och alla andra kostnader inräknade.

Annars hamnar vi i en situation där man offererar skolresor – det är aktuellt i dagarna – och resor för dagis och annat till en kostnad som är mindre än 25 % av marketns egentliga pris. Det är en dagsfärs uppgift som jag har fått. Ingen förväntar sig väl att marketns operatörer skall kunna stå emot detta och vara med och konkurrera. Detta är ingen konkurrens, det är ett missbruk.

Anf. 65 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Man kan naturligtvis tänka sig en situation där försvaret tar över alla skoltransporter osv. Men det förutsätter helt andra spelregler på marknaden. De har vi ännu inte. Därför är det viktigt att den nya konkurrenslagens stadgar också efterföljs.

Anf. 66 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Nu måste jag nog be att ministern förtydligar sig. Från min utgångspunkt är det mycket främmande att försvaret, som har byggt upp resurser för att tillhandahålla transportmöjligheter i t.ex. ofredstider, skall gå ut på en marknad och erbjuda transporter till landets skolklasser. Detta vill man kalla för konkurrens på marknadsmässiga villkor.

Fru talman! Jag menar att detta är ett oskick som är på väg att etablera sig. Vill vi ha en sund konkurrens måste entreprenörer och alla som är aktiva i verksamheten spela på lika villkor. Jag ser det som en bättre lösning att försvaret använder sina pengar till det de från början är avsedda till. De entreprenörer som finns på marknaden kan sedan offerera sina tjänster till försvaret när det gäller transporter. Då tror jag att vi får en bättre konkurrens i branschen. Jag hoppas att ministern ställer upp på en sådan lösning.

Anf. 67 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag vill gärna förtydliga mig om Lars Björkman uppfattade mig på det sättet. Jag önskar inte alls en sådan utveckling. Jag menar att om dagens regelverk skall gälla är det orimligt att exempelvis försvaret ger offerter som ligger långt under den självkostnadsnivå som är verklighet för andra entreprenörer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 68 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Birger Andersson och Harriet Colliander har frågat mig när och i vilken omfattning Telestyrelsen kan redovisa frekvenser så att Styrelsen för lokalradiotillstånd kan handlägga tillståndsfrågorna för privat lokalradio samt vad jag ämnar göra för att påskynda den processen. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Etableringen av de nya privata lokalradiostationerna innebär en stor ändring av gällande frekvensplan för användning av rundradiobandet 87,5–108 MHz. Användningen av bandet regleras av det s.k. Genèveavtalet, som tecknats inom Internationella Teleunionens ram, ett avtal som Sverige anslutit sig till. När en ändring görs i den svenska tillämpningen av frekvensplanen måste samråd ske med de stater som berörs av ändringen eftersom deras radiosändningar kan komma att störas.

Enligt vad jag erfarit från Telestyrelsen sände styrelsen ut sitt förslag till etablering av nya lokalradiostationer till de länder som berörs av denna i mitten av februari i år. Telestyrelsen har fått kommentarer från vissa länder och kommer nu att ta kontakt med dessa länder för att reda ut kvarstående frågetecken. Jag kan i sammanhanget upplysa om att Finland har begärt en allmän förhandling som kommer att äga rum i vecka 23 eller 24.

För att få processen att gå så fort som möjligt har Telestyrelsen bett företrädare för Styrelsen för lokalradiotillstånd att medverka vid förhandlingarna. Självfallet har de båda styrelserna löpande kontakt i ärendet.

Anf. 69 HARRIET COLLIANDER (nyd):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. I den utredning om frekvenser som gjordes inför propositionen om lokalradion fanns det 74 områden, de flesta inom 104–108-bandet. De var borta i propositionen och ersatta av 60 andra. De 60 som nu föreligger är andra områden.

Jag, liksom många andra, trodde att dessa 60 frekvenser som fanns i propositionen var klara att nyttja, men så var inte fallet. Jag kan konstatera att Telestyrelsen efter riksdagens beslut har rört sig mycket makligt och inte varit lyhörd för de politiska besluten.

I turerna kring tillgången på frekvenser har det också framkommit undringar om huruvida Telestyrelsen trots riksdagens beslut försökt undanhålla en del av 104–108-bandet för DAB-tekniken.

Politiska beslut skall ju verkställas. Det gäller också för Telestyrelsen som har visat liten följsamhet för den politiska processen. Styrelsen för lokalradiotillstånd har såvitt jag förstår satt ett visst tryck på Telestyrelsen. Det har resulterat i att förhandlingarna med Finland kommer i gång före semestrarna och inte efter, att Styrelsen för lokalradiotillstånd får vara med i förhandlingarna och att 20 frekvenser, utöver de 60, nu har plockats fram inför den första omgången.

Det kan finnas anledning för kommunikationsministern att göra en översyn av Telestyrelsen, även om myndigheten är relativt ny. Det kanske finns en kvardröjande företagskultur från Televerkets frekvensförvaltnings tid.

Det är en företagskultur som karakteriseras av att man inte är alert i en förändrad tid med många intressenter och många idéer. Det gäller inte bara rundradio, utan också mobiltelefonnätet. Jag kan erinra kommunikationsministern om att Nordic Tel fick gå till regeringen för att få det tredje mobiltelefonnätet när Frekvensförvaltningen hade satt sig på tvären.

Till sist uppfattar vi att regeringen har brutit sitt löfte till Ny demokrati i den här frågan. Jag uppfattar att min taletid är slut nu.

Anf. 70 BIRGER ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill också tacka kommunikationsministern för svaret. Som framgår av min fråga har nära 250 intresseanmälningar inkommit när det gäller att starta privat lokalradio. En del av dessa intressenter hade hoppats att Styrelsen för lokalradiotillstånd skulle kunna dela ut sändningstillstånd före sommaren. Men när jag läser svaret ser jag att det inte kommer att ske.

Det har tidigare gjorts utredningar som pekar på att det efter ett riksdagsbeslut skulle kunna bli en snabb handläggning. Jag tänker närmast på utredningen 1991:108, som hade titeln Tekniskt utrymme för reklamfinansierad radio och som kom från Kulturdepartementet. I den utredningen skriver man: "I det föregående redovisas en rad olika möjligheter att bereda utrymme för reklamfinansierade ljudradiosändningar i Sverige. Vissa av dessa är omedelbart tillgängliga om nödvändiga politiska beslut fattas. I andra fall behöver befintliga planer ändras innan nya sändare kan tas i bruk." Utredningen lämnades i december 1991.

Med anledning av det svar jag har fått skulle jag vilja fråga kommunikationsministern: När tror kommunikationsministern att Telestyrelsen kan ha hunnit så långt i frekvensplaneringen att Styrelsen för lokalradiotillstånd kan börja fördela sändningstillstånd?

Anf. 71 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Harriet Colliander tycker att Telestyrelsen har rört sig makligt. Riksdagen fattade sitt beslut om lokalradiopropositionen den 25 februari 1993. Telestyrelsen skickade ut koordineringsförfrågan tio dagar innan riksdagen hade fattat sitt beslut – det hade varit ganska svårt att agera snabbare.

Observera också att Genèveavtalet även reglerar på vilka grunder som ett land som omfattas av avtalet får vägra att acceptera en ändring i den internationella frekvensplanen.

Telestyrelsen inledde faktiskt redan i september 1992, alltså långt före riksdagsbeslutet i det här ärendet, planeringen av frekvenser för ett antal lokalradiostationer. Därefter fortsatte frekvensplaneringen i enlighet med underlag som presenterats för Styrelsen för lokalradiotillstånd.

De nya, privata lokalradiostationerna innebär en väldigt stor ändring av den gällande planen för användning av rundradiobandet 87,5–108 megahertz av Genèveavtalet 1984. När en ändring görs måste den här koordineringen och det här samrådet ske med de stater som berörs av ändringen, och avtalet reglerar som jag sade också på vilka grunder man får vägra att acceptera en ändring.

Om vi räknar hundra dagar framåt från det datum då koordineringsförfrå-

gan skickades ut ser vi alltså att de här länderna har ytterligare en kort tid på sig innan ett beslut måste fattas. Såvitt jag har förstått har Telestyrelsen högsta beredskap för att sedan se till att dessa frekvenser blir tillgängliga.

Prot. 1992/93:119

1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 72 HARRIET COLLIANDER (nyd):

Fru talman! Det var bra att få veta att man på Telestyrelsen gör allt vad man kan, eftersom det inte riktigt är uppfattningen bland andra aktörer på marknaden. Deras uppfattning är att Telestyrelsen är saktfärdig och litet trött och rör sig makligt. Det är bra att nu veta att det skall hända saker och ting kvickt.

Jag vill anknyta till vad jag sade tidigare. Vi i Ny demokrati upplever som sagt att regeringen har brutit sitt löfte till Ny demokrati. Vi medverkade till den här lagens tillkomst därför att det var viktigt att lokalradion kom i gång fort och under första hälften av 1993. Det handlar ju förutom om yttrandefrihet om många arbetstillfällen, och det är också stora belopp som står på spel. Hade vi vetat att det skulle bli så här, hade vi kanske lika gärna sett att riksdagen avlog propositionen och att vi hade arbetat fram någonting annat i lugn och ro. Vi ser faktiskt allvarligt på det faktum att regeringens löften inte var så mycket värda i praktiken.

I samband med att lagen antogs här i kammaren sade jag till kulturministern att jag tyckte att det nu var dags att ge Telestyrelsen klara direktiv, men detta ansågs inte nödvändigt. Vi kommer att hålla ögonen på utvecklingen och på Telestyrelsen, och vi kommer att återkomma om vi upplever att saker och ting inte är som de skall.

Anf. 73 BIRGER ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att regeringen mycket noga följer den här frågan, och det är särskilt viktigt utifrån den synpunkten att regeringen under hösten 1992 under mycket stor brådska tog fram en proposition för att vi här i riksdagen snabbt skulle kunna anta ett förslag till lokalradio-lag. Jag hoppas att kommunikationsministern och övriga inblandade ministrar verkligen följer upp den här frågan i fortsättningen.

Anf. 74 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Harriet Colliander säger att det är viktigt att lokalradion kommer i gång under första hälften av 1993. Jag menar att det inte skall behöva dröja särskilt mycket längre än till halvårsskiftet innan det här skall kunna vara sjösatt. I den delen tror jag därför att Harriet Colliander inte skall behöva känna sig alltför besviken.

Regeringen följer naturligtvis den här frågan mycket noggrant, Birger Andersson. Det agerande som Telestyrelsen nu har redovisat tyder enligt min mening på att man har högsta beredskap för att se till att frekvenserna blir tillgängliga så fort som de internationella avtalen över huvud taget medger.

Anf. 75 HARRIET COLLIANDER (nyd):

Fru talman! Det finns frekvenser framme, men bara i ett fåtal områden finns det fler än en frekvens. I propositionen står det att man inte skall utan-
nonsera frekvenser i områden där det bara finns en, utan det skall finnas

minst två. Det här ett bekymmer som vi politiker kanske får lov att ta ställning till. Om lokalradion över huvud taget skall komma i gång i år måste vi fråga oss om vi skall göra ett avsteg från dessa bestämmelser eller om vi skall släppa så många frekvenser som möjligt med en gång för att inte få en osund konkurrenssituation.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på frågorna 1992/93:756 och 757 om snabbtåg Stockholm–Östersund

Anf. 76 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Sigrid Bolkéus och Tage Pålsson har frågat mig om den statliga utredningsman tillsatts som skall studera möjligheterna att åstadkomma snabbare trafik sträckan Stockholm–Östersund resp. när löftet om en statlig förhandlingsman med uppgift att arbeta med snabbtågsprojektet Östersund–Stockholm kommer att uppfyllas. Jag väljer att besvara frågorna i ett sammanhang.

När jag besökte Bollnäs den 16 september 1992 diskuterade jag bl.a. Norra stambanan med företrädare för kommunerna i regionen. Jag utlovade då att en statlig förhandlingsman skall studera möjligheterna till en samordnad utbyggnad av Norra stambanan mellan Gävle och Östersund.

Efter mitt besök i Bollnäs har arbete med regeringens proposition om investeringar i trafikens infrastruktur m.m. (prop. 1992/93:176) pågått inom Kommunikationsdepartementet. Denna proposition behandlar investeringar i bl.a. järnvägar under de kommande tio åren. Jag har därför bedömt det lämpligt att riksdagen behandlar propositionen innan någon förhandlingsman utses.

När riksdagen har behandlat propositionen i början av juni kommer jag att föreslå regeringen hur dessa förhandlingar skall skötas.

Anf. 77 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret. Det är tyvärr med ett visst beklagande som jag noterar att det ännu inte har hänt någonting i den här frågan. Jag kan också tänka mig att man inom berörda kommuner och länsstyrelser liksom inom näringslivet och bland den tågreisande allmänheten kommer att uttrycka ungefär samma negativa kommentarer när man får höra det här svaret.

Det finns hos alla berörda instanser – hos folk i allmänhet i Hälsingland, västra Medelpad, Jämtland och Härjedalen – ett mycket aktivt intresse för att försöka utveckla järnvägsförbindelserna till och från Stockholm. De initiativ som har tagits för att åstadkomma samarbete över alla gränser och för att få till stånd den här snabbtågstrafiken är ju mycket lovvärda. Därför borde vi från politiskt håll göra allt vad vi kan för att underlätta och snabba på den här processen.

I svaret säger ministern: ”Jag har därför bedömt det lämpligt att riksdagen behandlar propositionen innan någon förhandlingsman utses.” Jag funderar

över anledningen till detta. Vid det möte i Bollnäs som vi nu talar om var det aldrig tal om att man skulle avvakta någon proposition, utan frågan var så solklar att en förhandlingsman skulle tillsättas ganska på direkten för att åtminstone utreda förutsättningarna.

Jag är litet orolig över vad ministern säger om att propositionen skall avvaktas. Är det möjligen så att andra projekt spökar här? Är det möjligen så att det som spökar är infrastrukturpropositionen och det som står skrivet där om ett projekt som heter Bothniabanan? I den propositionen står det nämligen att en särskild utredare för den vidare utbyggnaden av Bothniabanan norrut längs kusten bör utses inom en nära framtid. Kan det möjligen vara så att det projektet spökar och kommer att försena snabbtågsprojektet Östersund–Stockholm?

Anf. 78 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Den 17 november ställde jag samma fråga som jag ställer i dag och fick då svaret att Banverket höll på att studera vilka åtgärder som är mest kostnadseffektiva för att nå den önskade restiden.

Direkt efter Bollnäsbesöket, alltså den 16 september 1992, tog kommunikationsministern kontakt med Banverket. Jag undrar om Banverket har redovisat uppdraget. Avgivna löfte gällde sträckan Stockholm–Östersund och inte, som det står i dagens svar, sträckan Gävle–Östersund.

Kommunikationsministern säger att en förhandlingsman skall utses när riksdagen har behandlat infrastrukturpropositionen. Enligt planerna skall det ske den 8 juni, alltså om en vecka.

Hans Mattsson tillsattes, med gott resultat, som statlig förhandlingsman på Ostkustbanan. Kan kommunikationsministern i dag säga vem som får i uppdrag att vara utredningsman på sträckan Stockholm–Östersund?

Anf. 79 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Tage Pålsson tror att det blir negativa kommentarer i regionen med anledning av mitt svar och frågar varför propositionen skall behandlas först. I Bollnäs var det aldrig tal om någon proposition, säger han.

Låt oss, fru talman, reda ut det här! När jag var i Bollnäs fanns inte infrastrukturpropositionen med den största järnvägssatsningen under 1900-talet. I stället var det fråga om att hitta finansiärer i regionen, att hitta en statlig förhandlingsman som, bildligt talat, skulle ragga pengar från kommuner och landsting.

Vad vi har åstadkommit under den här perioden, Tage Pålsson, är att vi har fått fram pengar till en upprustning av Norra stambanan. Det finns ju med i propositionen. När det gäller propositionen har ni alltså fått pengar, och det är mycket bättre än att få en förhandlingsman. Jag tycker att Tage Pålsson borde inse det i stället för att vittja negativa reaktioner.

Jag tror att man tjänar sin bygd bättre om man försöker lyfta fram det som faktiskt är positivt, dvs. det som nu finns med i regeringens förslag, i stället för att försöka bygga upp en sorts missnöjespolitik.

Sigrid Bolkéus redovisar mitt tidigare svar i november, där jag mycket riktigt sade att Banverket skall studera vilka åtgärder som är mest kostnadsef-

Svar på frågor

fektiva. Det har man säkert gjort när det gäller underlaget till propositionen, så det finns med där. Men det är viktigt att riksdagen nu fattar beslut om detta och att pengar faktiskt anslås.

Jag kan som ett svar på en direkt fråga avslöja för Sigríd Bolkéus och Tage Påhlsson att det finns ett förslag från regeringen om att det skall ske en upp- rustning till snabbtågsstandard. Att det står att det gäller sträckan Gävle- Östersund beror på att det redan tidigare beslutats att det skall vara snabb- tågsstandard fram till Gävle. Det handlar alltså inte om att det plötsligt skall vara någon annan konstig standard på sträckan upp till Gävle.

Bakgrunden till att vi inte utser en särskild förhandlingsman är att vi tror att det med detta upplägg faktiskt är naturligt att Banverket får sköta det här.

Anf. 80 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Det var intressanta uppgifter från ministern. Kommunikationsministern säger nu att en förhandlingsman kanske inte skall tillsättas. Men då får vi hoppas på resultat på annat sätt.

Jag är inte ute efter att skapa missnöjespolitik eller "vittja negativa reaktioner", utan jag gör mig bara till tolk för de människor i berörda regioner som känner oro. Människor är faktiskt väldigt oroliga i det här samman- hanget. Man blev dock väldigt positivt överraskad över kommunikationsmi- nisterns löfte i Bollnäs i september om att det här projektarbetet skulle sättas i gång. Det har ju funnits ett intresse för att bidra till finansieringen. Men nu skall det tydligen inte bli som det sagts.

Jag vill bara fråga: Kan kommunikationsministern lova att han ställer upp för oss i berörda regioner, så att vi snarast möjligt – oavsett om detta sker via en speciellt utsedd förhandlingsman/utredningsman eller genom Banverkets försorg – får en snabb utredning och ett snabbt resultat när det gäller det här projektet?

Anf. 81 SIGRÍD BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag tackar för de kompletterande svaren om redovisningen och Banverket. Det som sades – dvs. att det har Banverket säkert gjort – lät litet osäkert. Men jag får väl nöja mig med detta.

Vidare blir det inte någon utredningsman. Men tänk så enkelt det hade varit om kommunerna längs banan och andra intressenter hade meddelats att det inte skulle bli något av det här. Då hade människor sluppit sin otåliga väntan. Kommunikationerna har tydligen inte fungerat så bra mellan kom- munikationsministern och dem som löftet gällde.

Vi kommer tydligen inte längre, så jag behöver väl inte återkomma en tredje gång.

Anf. 82 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Kommunikationerna fungerar tydligen inte ens mellan oss här. Jag har inte sagt att det inte blir någon förhandlingsman, utan jag säger att det är Banverket som antagligen kommer att få denna uppgift. Det hand- lar naturligtvis fortfarande om en förhandling, om att få till stånd en heltäck- ande finansiering.

Om snabbtåg skall köras som inte stannar någonstans, exempelvis på sträckan Stockholm-Östersund, behövs det inte någon medverkan från kommuner utefter banan. Men om man vill ha särskilda åtgärder för att kunna köra regionala pendeltåg o.d. är det rimligt att titta på olika typer av samfinansieringslösningar. I detta läge – projektet finns alltså med i propositionen – tror jag att det är rimligt att Banverket blir förhandlingsorgan. Självklart blir det en tillsättning.

Anf. 83 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Vi från Mellannorrland är nog litet konstiga. Både Sigrid Bolkéus och jag har tydligen missuppfattat kommunikationsministern i den här frågan. Vi har klart fått uppfattningen att någon förhandlingsman över huvud taget inte skall tillsättas. Men okej, Banverket får betecknas som förhandlingsman eller liknande i det här sammanhanget.

Jag har dock ännu inte fått något riktigt svar från kommunikationsministern på frågan om han lovar att ställa upp. Vi har ju ett projekt som heter Atlantbanan. Jag har en broschyr här som säkert är bekant. Detta projekt är oerhört viktigt för Mellannorrland och inlandet. Vidare är både näringslivet och förvaltningsväsendet mycket beroende av projektet. Det har stor betydelse vid överväganden i fråga om etablering och omlokalisering av företag etc. att det blir snabba förbindelser.

Kan vi då inte gå in för att underlätta för resande i allmänhet samt för näringslivet och förvaltningsväsendet genom att gemensamt göra allt vi kan för att snabba på det här ärendet?

Anf. 84 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Regeringen har alltså lagt fram en proposition inför riksdagen av innebörden att Norra stambanan skall snabbtågsanpassas på sträckan upp till Östersund. Sedan finns det projekt om att gå vidare, ända ut till Atlanten. Jag har inte något underlag och kan därför inte ta ställning till det projektet, utan jag kan bara säga att Banverket – som det i detta fall är fråga om – så fort riksdagen har behandlat propositionen kommer att utarbeta en detaljerad investeringsplan för i vilken takt de olika projekten skall tas.

Det finns nämligen en ganska viktig logistik i det här sammanhanget. Olika projekt genomförs på ett sådant sätt att man kan ta dem i anspråk och få ut den samhällsekonomiska vinsten. Man kan ju inte börja på ett ställe utan att det är klart med snabbtågsanpassningen hela vägen.

Jag återkommer senare till Tage Pålsson med en tidsplan för hur detta skall genomföras. En förutsättning är dock att riksdagen fattar beslut om själva propositionen.

Anf. 85 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag tackar återigen för ministerns ytterligare upplysningar.

Logistik i alla ära! Men någon skall styra det hela. Menar ministern att vi skall överlåta på Banverket att styra tidtabellen, dvs. den ordning i vilken man skall satsa på de olika projekten? I så fall tycker jag att vi har överlåtit för mycket på ett statligt verk. Jag hoppas att kommunikationsministern är inne på att vi med politiska medel skall styra de olika projekten och se till

att satsade pengar ger bästa effekt. Dessutom gäller det att vi verkligen ser till att medel satsas på nämnda snabbtågstrafik. Pengarna får inte plottras bort på andra projekt som eventuellt blir aktuella. Jag tänker då bl.a. på Norrland.

Sedan har jag inte fått något svar på min första fråga om Bothniabanan. Avslutningsvis skulle jag vilja få klarlagt att några sådana projekt inte spökar i det här sammanhanget.

Anf. 86 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Slutligen vill jag bara redogöra för planeringsprocessen.

För första gången i historien får nu riksdagen möjlighet att peka ut vilka nationella stråk vi skall ha på väg- och järnvägssidan. När beslut om finansiering är fattat går ärendet tillbaka till Banverket och Vägverket, som utarbetar en investeringsplan för de kommande tio åren. Den planen går sedan tillbaka till regeringen för fastställande.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1992/93:740 om omhändertagandet av demenssjuka

Anf. 87 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! My Persson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att inlåsning av demenssjuka i exempelvis gruppboende skall kunna förekomma utan att lagöverträdelse sker.

Behovet av skyddsåtgärder för personer med åldersdemens är en mycket svår fråga där etiska, organisatoriska och juridiska aspekter måste vägas in. Frågan om formerna för skydd genom olika slag av tekniska låsanordningar eller larminstallationer har varit föremål för diskussioner i många år.

Socialstyrelsen utfärdade hösten 1992 allmänna råd om skyddsåtgärder för personer med åldersdemens i särskilda boendeformer. Styrelsen uttalar att det inte finns stöd i lag för tvångsåtgärder i särskilda boendeformer. S.k. tekniska lösningar får inte innebära olagligt tvång och skall vara etiskt försvarbara. Vissa åldersdementa personer riskerar att utsätta sig för fara om de lämnar sin bostad på egen hand. I dessa situationer slår Socialstyrelsen fast att inlåsning visserligen inte får förekomma men att det däremot är tillåtet att genom t.ex. larmanordningar göra det svårt för den demente att lämna bostaden utan att det uppmärksammas. Mer allmänt uttalar styrelsen att en grundregel bör vara att personalen i bostäder där dementa personer vårdas dimensioneras och organiseras så att den kan ha överblick och hålla kontakt med de boende.

Vården och omhändertagandet av de åldersdementa är en mycket grannlaga uppgift, och det är viktigt att såväl humanitära som juridiska aspekter beaktas när det gäller behovet av skyddsåtgärder. Jag har erfarit att Socialstyrelsen i samarbete med några länsstyrelser för närvarande undersöker tillämpningen av de allmänna råden och hur man klarar skyddet av och integriteten för åldersdementa i särskilda boendeformer.

Fru talman! Först tack till socialministern för svaret. Jag är medveten om att detta är en svår fråga, det är väldigt grannliga ting att handha.

Får jag något kommentera Socialstyrelsens allmänna råd, som Bengt Westerberg hänvisar till. Där står att vissa åldersdementa personer riskerar att utsätta sig för fara om de lämnar sin bostad på egen hand. Förvisso är det så. Vad gäller många demenssjukdomar ingår i sjukdomsbilden att man skall gå hem. Man tar sin väska, och man skall gå till det hem som man kanske hade för 60–70 år sedan. Man är ständigt på väg ut.

Vidare står där att det är tillåtet med vissa larmanordningar för att göra det svårt för den demente att lämna bostaden. JO har kommenterat användningen av en låskåpa och sagt att den inte får användas på ett sådant sätt att den äldre förhindras att öppna dörren. Då undrar jag vad som menas med det.

Sedan säger socialministern att det är personalens ansvar. Både Bengt Westerberg och jag vet väl att vårdpersonalen är mycket arbetstygnd i dag. Det är svårt att sköta demenssjuka på ett adekvat och gott sätt. Jag tycker att det är en väldigt stor börda att lägga på personalen, när man kanske är en på sju dementa, att säga att det är personalens ansvar att se till att de dementa inte ger sig av. Kan man lösa det här på annat sätt, tycker jag att man skall göra det.

I ljust av den kraftiga utbyggnad av gruppboenden som vi nu ser, och som vi har stimulerat, tycker jag att det är väldigt viktigt att fundera på om man inte skulle kunna ha en särskild skyddslag just för dementa boende i gruppboenden. Jag tror att det skulle vara etiskt försvarbart, därför att det skulle innebära en värdig omvårdnad av den sjuke. Det skulle också vara försvarbart ur personalens synpunkt. Personalen skulle slippa att, som i dag ofta är fallet, bli lagöverträdare. Hur ställer sig Bengt Westerberg till att fundera i sådana termer?

Fru talman! De frågor som My Persson tar upp diskuteras ju i Socialstyrelsens allmänna råd. Det finns i vissa situationer, där det föreligger fara för den enskildes liv och hälsa, möjligheter till ingripanden som man kanske kan kalla för tvångs-ingripanden. Men nödrätten, som i detta sammanhang kan åberopas, får inte ligga till grund för rutinmässiga ingripanden.

Det är mot denna bakgrund som Socialstyrelsen har utformat sina allmänna råd. I de allmänna råden nämns ett par möjligheter. Den ena är att man har ett lås som det kan ta en viss tid att öppna och som kan vara kopplat till – detta kan också vara en självständig åtgärd – en larmanordning. Man skriver i de allmänna råden ungefär så här: Generella passagelarm kan och bör i vissa fall användas. En larmanordning på ytterdörren som är kopplad till personalens personsökare gör det möjligt att snabbt komma till städes när någon öppnar dörren.

Så till My Perssons konkreta fråga om särskild lagstiftning. Frågan var uppe i samband med behandlingen av en proposition om lagen om psykiatrisk tvångsvård, som behandlades av riksdagen 1990/91. I samband därmed sade föredragande statsrådet att han inte ansåg att man skulle införa en sär-

skild skyddslag för dementa, men om de förändringar och rutiner som utarbetades inte skulle ge tillfredsställande resultat, skulle frågan om lagreglering tas upp vid fortsatta överväganden. Det är det svar som jag också kan ge My Persson.

Jag tycker att det är rimligt att avvakta utvecklingen och den utvärdering som Socialstyrelsen gör tillsammans med länsstyrelserna. Men skulle de allmänna råden och de rutiner som finns inte vara tillfredsställande, får frågan tas upp till prövning igen.

Anf. 90 MY PERSSON (m):

Fru talman! Jag talade i dag med personalen på ett sjukhem i Göteborg. Personalen berättade för mig att en person i förra veckan hade sprungit i väg därifrån, trots att man hade kodlås. Tack och lov hamnade inte den här personen på motorvägen rakt nedanför utan i ett köpcentrum där någon tog hand om henne. Så daglig fara för liv och hälsa föreligger för väldigt många dementa i dag. Så är fallet. Jag tror att vi skall akta oss för övertro till larm- och slika anordningar.

Sedan skulle jag vilja kommentera detta att frågan varit uppe i kammaren tidigare. Jag vet detta. I det Socialberedningens betänkande som kom 1984 föreslogs faktiskt en särskild skyddslag just för de dementa som var intagna på psykiatriska institutioner. Nu tycker jag att det finns ännu större anledning att ha en särskild skyddslag för dementa, när vi har dem placerade i ett och samma boende i våra nya gruppboenden. Att avvakta utvecklingen tycker jag är ett litet lättfärdigt sätt att frångå sig ansvaret. Det är hög tid att man gör någonting.

Anf. 91 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Det var just Socialberedningens betänkande som riksdagen behandlade med anledning av den proposition från 1990/91 som jag nämnde. Då avvisade föredragande statsrådet och riksdagen denna lösning. Jag vill dock inte kategoriskt säga att vi inte skall pröva den lösningen i framtiden.

Jag tycker att det finns skäl att se hur de allmänna råden, som ju inte är ett år gamla än, tillämpas och fungerar ute i landet. Om de inte fungerar på ett tillfredsställande sätt, får vi som sagt ta upp frågan till prövning igen. Att göra det nu tycker jag inte är befogat.

Anf. 92 MY PERSSON (m):

Fru talman! Jag skall inte förlänga debatten mycket mer. Jag tror att vi egentligen är rätt så ense.

Jag som är väldigt mycket ute i landet kan väl säga att vårdpersonalen ibland är plågad över att behöva bli lagöverträdare, för så är fallet. Många gamla mår inte särskilt väl av att det är så lätt att ta sig från det hem där de borde ha sin trygghet. Det skulle för dem vara mycket tryggare att veta att de faktiskt inte kommer därifrån. Det skulle underlätta för personalen.

Jag hoppas att jag kan ta socialministerns svar som ett halvt löfte om att vi skall se över lagstiftningen, hur den fungerar i praktiken, och att vi skall göra det inom en relativt snar framtid. Jag tror nämligen att vi redan i dag

vet att vi måste göra någonting specifikt för de demenssjuka, för deras trygghet och för att personalen skall få drägliga arbetsformer.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 93 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Två korta kommentarer. Den ena är att i vissa fall, när det kan vara mycket besvärligt för enskilda personer, finns det också möjligheter till individuella larmanordningar under vissa förutsättningar, som jag inte skall gå in på nu.

Den andra är att jag tycker att det är rimligt att avvakta den utvärdering som Socialstyrelsen nu gör tillsammans med länsstyrelserna. Det skall naturligtvis inte behöva ta så hemskt lång tid. De allmänna råden utfärdades i höstas, 1992. Så det har inte varit möjligt att pröva dem i praktiken under så lång tid. Ytterligare några månader bör vi i alla fall avvakta.

Anf. 94 MY PERSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret igen. Jag ser fram emot att vi om något halvår kanske kan se vad som har hänt och då möjligtvis har några åtgärder att vidta.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1992/93:753 om marknadsföringen av lågalkoholvinerna

Anf. 95 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Alf Wennerfors har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att skapa mer information och kunskap om lågalkoholvinerna.

Målet med den svenska alkoholpolitiken är att minska den totala alkoholkonsumtionen och därigenom alkoholens skadeverkningar. De viktigaste verktygen är alkoholmonopolen, prispolitiken, information och hälsoupplysning samt olika former av förebyggande verksamhet inom social- och hälsovårdsarbetet.

Prispolitiken är det mest verksamma instrument som statsmakterna har för att främja en övergång till drycker med lägre alkoholhalt. Dryckesskatterna lades om från den 1 juli 1992. Den nya skatten bygger helt på dryckernas alkoholhalt, vilket innebär att drycker med låg alkoholhalt gynnas prismässigt. Systembolagets försäljning under 1992 innebar en fortsatt förskjutning från starkare till svagare drycker. Denna tendens var särskilt markant under andra halvåret, efter skattereformen. Även inom gruppen viner har en förskjutning från starkare till svagare märken noterats.

När det gäller information om olika produkter så är detta främst en uppgift för Systembolaget. Systembolagets konsumentupplysning syftar till att ge kunderna en saklig och allsidig information om de varor man säljer, så att ett medvetet val mellan olika produkter kan göras. I enlighet med den svenska alkoholpolitikens inriktning bedriver Systembolaget saklig information i syfte att påverka konsumenterna att övergå till svagare alkoholdrycker. Det

innebär att man inom ramen för konsumentupplysningen satsar på information om alkoholsvagt lättvin som ett alternativ till starkare alkoholdrycker.

Mot bakgrund härav ser jag ingen anledning att nu vidta några särskilda åtgärder.

Anf. 96 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Tack för svaret. Det är som socialministern säger, att en av huvudprinciperna i svensk alkoholpolitik är att i möjligaste mån försöka styra över konsumtionen från starkare till svagare drycker. Om man ser tillbaka några decennier får man säga att vi har lyckats. Denna utveckling pågår fortfarande, som jag har blivit upplyst om i svaret.

För sex sju år sedan gjorde Vin- & Spritcentralen AB en insats i denna riktning. Man började avalkoholisera vanliga lättviner, från 11–12 % ner till 6–7 %, och kallade dem för lågalkoholviner. Så småningom gjorde man också något liknande med lättvinsglögg, så att den kom ner på samma nivå som lättöl. Vi har också kunnat köpa importerat vin som ligger i nivå med lättöl. Jag tänker bl.a. på ett vitt vin som heter Blue Nun, som finns som vanligt lättvin på Systembolaget men också som lågalkoholvin. Det är ett mycket bra alternativ.

Tyvärr har detta inte blivit någon särskilt stor framgång. Hur skall konsumenten fås att intressera sig för detta, när man inte vet någonting om det? Socialministern upplyser mig om att Systembolaget bedriver denna information. Men den lyckas ju inte! Det blir inget av det, om man ser på siffrorna från de senaste fem sex åren. Detta är alltså ett blankt nej från socialministern. Jag undrar om det inte går att göra någonting mera positivt än att enbart säga att det är bra som det är, när vi ser hur försäljningen minskar på detta område.

Anf. 97 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag gör ingen värdering av om det är bra som det är. Jag menar att det finns en arbetsfördelning mellan å ena sidan statsmakterna, dvs. regering och riksdag, och å andra sidan Systembolaget. Den uppgift vi har tagit på oss för att påverka alkoholkonsumtionen är att variera priserna med hänsyn till alkoholhalten. Sedan är det Systembolagets uppgift att givet dessa priser och skatter upplysa människor om vilka alternativ som finns.

Jag läser in i Alf Wennerfors fråga att han vill att jag som socialminister, eller regeringen eller möjligen riksdagen, skall gå ut med en särskild drive för att sälja en viss typ av alkohol. Det är främmande för den alkoholpolitik vi för i Sverige och den arbetsfördelning vi har mellan olika myndigheter och bolag. Det är därför jag menar att det inte finns skäl för mig att ta några speciella initiativ. Det får ankomma på Systembolaget att bedriva information, så att kunderna blir tillräckligt informerade om de alternativ som finns.

Anf. 98 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Jag skall bara tillägga att det är mycket bra med prispolitiken. Den har lyckats i många avseenden. Men den räcker inte, och inte heller den information som Systembolaget bedriver. Det kan man se av konsumtions-siffrorna från senare år. Jag undrar om man inte skulle kunna överväga att

göra någonting mera, eventuellt att Systembolaget gjorde sin information ännu bättre, ännu vassare och att den nådde konsumenterna på ett helt annat sätt. Vi har haft försöksverksamhet inom det alkoholpolitiska området tidigare. Man skulle kanske kunna tänka sig att göra någonting sådant.

Prot. 1992/93:119

1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 99 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag har inga planer på att gå in med synpunkter på Systembolagets marknadsföring. Det är en uppgift jag tycker att Systembolaget får klara av på egen hand. Att vinet inte är populärt behöver inte bero på bristande information. Det kanske finns många som har testat det och inte tycker att det är tillräckligt bra. Jag vet inte om det är ett skäl. Det kan vara ett skäl. Man behöver inte utgå från att den låga konsumtionen innebär att marknadsföringen har varit dålig.

Anf. 100 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Då tycker jag att socialministern skulle smaka på vinet. Det är knappt man kan känna skillnad på ett lågalkoholvin och ett vanligt lättvin. Det har hög kvalitet, det är gott, och det är prisvärt.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1992/93:736 om Turkiet och de mänskliga rättigheterna

Anf. 101 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig på vilket sätt regeringen ämnar utöva påtryckningar på Turkiet för att undantagstillståndet skall hävas och mänskliga rättigheter respekteras i landet.

Fru talman! Utrikesminister Margaretha af Ugglas och jag själv har vid flera tillfällen kommenterat läget för de mänskliga rättigheterna i Turkiet, som är nära förknippade med frågan om kurdernas och andra minoriteters ställning. Senast skedde detta för en vecka sedan, och vad som då sades om den svenska regeringens inställning gäller alltjämt. För Sverige är det en självklar utgångspunkt att alla individer har rätt att få sina mänskliga rättigheter respekterade. Det åligger varje stat att garantera dessa rättigheter. Kurderna och andra minoriteter har rätt till sin identitet, sitt språk, sin kultur och sin religion.

Sverige beklagar att Turkiet inte har avskaffat undantagstillståndet i de tio sydöstra provinserna där en stor del av den kurdiska befolkningen lever. Undantagstillståndet försvårar genomförandet av de lagreformer som har beslutats för att förbättra respekten för mänskliga rättigheter i landet. Flera olika rapporter har visat att mycket ännu återstår att göra på detta område. Den turkiska regeringen har ett ansvar för att landet lever upp till de åtaganden man har gjort genom undertecknandet av internationella konventioner på de mänskliga rättigheternas område. Det är oacceptabelt att tortyr ännu förekommer i Turkiet, vilket visades i Europarådets tortyrkommittés senaste rapport från landet. Sverige uppmärksammar i olika sammanhang utveck-

lingen av respekten för mänskliga rättigheter i Turkiet och kommer att fortsätta med detta i framtiden. Ämnet är en återkommande punkt på dagordningen vid våra bilaterala kontakter.

Sverige stöder även det praktiska arbetet för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Exempelvis bistår vi den turkiska stiftelsen för mänskliga rättigheters tre centrum för rehabilitering av tortyroffer med finansiellt stöd om totalt 4,8 miljoner kronor.

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Turkiet är särskilt problematisk i de sydöstra provinserna, där strider mellan säkerhetsstyrkor och PKK-gerillan drabbar de civila. Den av PKK i mars proklamerade vapenvilan väckte förhoppningar om en lugnare utveckling i de sydöstra provinserna, men den senaste veckans händelser inger oro för en ny upptrappning. Det är angeläget att PKK villkorslöst tar avstånd från alla former av terrorism och användande av våld. Den turkiska regeringen bör utnyttja det tillfälle som givits att skapa en fredlig utveckling i regionen. Sverige har vid flera tillfällen upprepat att kurdfrågan bör lösas med fredliga medel och dialog.

Anf. 102 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag vill tacka Alf Svensson för svaret. Det är bra att regeringen så tydligt markerar att alla har rätt att få sina mänskliga rättigheter respekterade och att alla sidor i en konflikt måste respektera mänskliga rättigheter. Jag tänker då särskilt på PKK:s senaste attack mot soldater och civila, som måste fördömas och anses som lika allvarlig som den turkiska statens fortsatta förföljelser och dödande av civila.

Vi får nu mest information om det hemska dådet mot de 33 obehäpnade soldaterna och de två civila som har mördats. Men det är lika viktigt att föra fram att 28 PKK-soldater har dödats av säkerhetsstyrkor sedan detta attentat skedde för en vecka sedan. Det går inte att lösa denna konflikt med våld. Jag vet att vi är överens om det. Den måste ske via dialog, genom att man respekterar de mänskliga rättigheterna.

Jag hade själv inte en aning om att problemen var så stora i undantagsområdet. Jag var där med en delegation från den svenska riksdagen för en vecka sedan. Jag trodde att turkiska regeringens förslag om förbättringar när det gällde de mänskliga rättigheterna också gällde undantagsområdet, men så är det inte. Vi kan faktiskt läsa i Svenska Dagbladet i dag rapporter om hur man fortsätter att tortera barn i undantagsområdet och hur barn fängslas och häktas.

Jag vill här fråga: Skulle vi inte från svensk sida kunna agera, t.ex. inom ESK, för att försöka skicka internationella observatörer till sydöstra Turkiet så att vi fortsatt har en överblick över vad som händer i undantagsområdet och kan utöva påtryckningar att man skall häva undantagstillståndet?

Anf. 103 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Låt mig först slå fast ytterligare en gång att Ingbritt Irhammar och jag är rörande överens om att det som händer i Turkiet och som når oss gång efter annan via nyhetsförmedlingen är absolut oacceptabelt. Det gäller både den terror och den respektlöshet visavi mänskliga rättigheter som regeringen består med och den terrorism som PKK utövar.

På Ingrid Irhammars direkta fråga vill jag först och främst svara att Sverige har goda möjligheter att följa den inrikespolitiska utvecklingen i Turkiet genom vår ambassad i Ankara och vårt generalkonsulat i Istanbul. Båda dessa myndigheter har ett brett kontaktnät som gör att de får god information om utvecklingen i alla delar av landet. Personal som är stationerad där borta kan många gånger vara nog så observant och ha nog så goda möjligheter att få objektiv och seriös information som en delegation som man sänder dit. Samtidigt, fru talman, vill jag inte utesluta det ena för det andra. Denna fråga måste ständigt vara väckt och så att säga på tapeten. Det är vi överens om.

Anf. 104 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Först vill jag säga att jag menar att vi på alla sätt måste stödja de demokratiska viljor och grupper som finns i Turkiet. Där finns en politisk vilja att förbättra de mänskliga rättigheterna. Den finns inte i alla läger, den är inte tillräckligt stark och det sker inte tillräckligt snabbt, men vi måste stödja den.

Det är väldigt bra att vi nu erbjudit oss att utbilda polismän t.ex. i hur man förhör fångar utan att använda tortyr.

Det är viktigt att vi ger stöd till stiftelsen som rehabiliterar tortyrskadade i Turkiet. Kanske skulle vi också kunna bjuda in kommissionen för de mänskliga rättigheterna som arbetar i parlamentet och som är väldigt politiskt styrd, som jag ser det. Den skulle behöva information om hur man utan att bli styrd kan arbeta för att förbättra mänskliga rättigheter.

Jag tror ändå att det behövs internationella observatörer och delegationer. Det finns svårigheter även för vårt konsulat och vår ambassad. De jobbar seriöst, men två av tre av våra anställda där nere har inte varit i sydöstra Turkiet på två år.

Anf. 105 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag behöver inte ytterligare repetera de insatser vi gör. De redovisades här utomordentligt väl av Ingrid Irhammar. Jag tror vi skall fortsätta att utbilda och påtala vad vi menar med mänskliga fri- och rättigheter för de grupper som är intresserade av att lyssna.

Till syvende och sist är det naturligtvis så, att regimen och vissa grupper av kurderna måste in på ett annat spår eller välja en annan väg. Man måste göra sig kvitt tron på att det är konfrontation, terror, tortyr och våld som gör att man kan komma ur de konfliktsituationer man befinner sig i.

Vill Turkiet ty sig åt väst, vilket man ju ständigt uttalat, är det verkligen all anledning att man ser om sin demokratisering och börjar intressera sig för mänskliga fri- och rättigheter på ett annat sätt än man gör i dag.

Anf. 106 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Vi är överens om detta. Jag skulle vilja att vi i de här bilaterala kontakter som ständigt pågår, som också framgår av svaret, särskilt lyfter fram hur man fortsätter att tortera barn borta i undantagsområdet. Det är ett skäl till att vi måste göra påtryckningar för att undantagslagarna skall försvinna i sydöstra Turkiet. Jag har hört exempel på att barn ned till elva år tas

in och förhörs under tortyr. Vi undrade vilken typ av tortyr. Den tortyr de tycks klara av och orka med var svaret. Vi kunde inte få bevis på att det fanns någon som inte hade utsatts för tortyr.

Då frågade vi varför inte detta omnämndes i rapporterna. På inrikesministeriet hade man nämligen hänvisat till att inga läkarrapporter talade om tortyr. Nej, om en läkare skulle skriva att någon hade torterats skulle man bara få resultatet att den rapporten revs sönder, eller i värsta fall skulle den person som förhörts och torterats i trettio dagar kunna få förlängd häktningstid med femton dagar till. Ingen läkare vill försätta någon i en sådan situation.

Jag menar att det är oerhört viktigt att vi i kontakterna tar upp hur man behandlar barn.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1992/93:754 om bistånd till Eritrea

Anf. 107 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Lennart Rohdin har frågat mig om jag avser att ta initiativ för att inleda ett långsiktigt utvecklingssamarbete med det fria Eritrea.

För en vecka sedan svarade jag på en likalydande fråga från riksdagsledamot Eva Johansson. Det stora intresset för Eritrea bland riksdagens ledamöter är glädjande.

Jag håller med Lennart Rohdin om att Sverige har ett särskilt ansvar när de gäller Eritrea, bl.a. av historiska skäl. Våra kontakter inleddes redan 1866 då de första svenska missionärerna anlände till Eritreas kust. Dessutom bor närmare 8 000 eritreaner i Sverige. Sett till deras andel av vår befolkning är det den största eritreanska exilgruppen i världen. Eritreas provisoriska regering har valt att förlägga sitt nordiska kontor till Stockholm.

Jag håller med Lennart Rohdin även om att Eritrea behöver ett långsiktigt och omfattande internationellt stöd. Landet är förött efter 30 år av inbördeskrig. Nu återstår ett stort återuppbyggnadsarbete där finansiering utifrån kommer att bli nödvändig.

Jag anser att Sverige redan i dag tar en stor del av ansvaret för utvecklingen i Eritrea. Sammanlagt har, under innevarande budgetår, 55 miljoner kronor betalats ut till Eritrea via SIDA, SAREC samt internationella och svenska enskilda organisationer.

Det stöd som Sverige ger till Eritrea via SIDA kan ses som en inledning till ett mer långsiktigt samarbete. Under innevarande budgetår ger Sverige sammanlagt 11 miljoner kronor till utveckling av energisektorn och till stöd för stärkande av landets förvaltning. Vi stöder också det ekonomiska reformprogram som Världsbanken har arbetat fram tillsammans med eritreanerna. Dessutom har SAREC gett ett inledande stöd om 3 miljoner kronor till universitetet i Asmara. Universitetets rektor kommer hit i nästa månad för att tillsammans med SAREC och de svenska universiteten diskutera formerna för fortsatt bistånd.

Dessutom är flera av våra enskilda organisationer verksamma i landet. Lutherhjälpen och Rädda barnen är några exempel.

I övrigt utgörs, som Lennart Rohdin påpekar, det svenska biståndet i dagsläget huvudsakligen av katastrofbistånd. Jag förutser dock, som jag nyss antytt, att utvecklingsbiståndets andel kommer att öka. En delegation från SIDA besökte Eritrea i början av maj för att bl.a. diskutera formerna för ett sådant långsiktigt bistånd.

SIDA har nyligen bjudit in Utrikesdepartementets biståndsavdelning till ett möte om biståndet till Eritrea. Mötet skall hållas den 8 juni. I mötet kommer även representanter för SAREC och de enskilda organisationer som är verksamma i Eritrea att delta.

Till sist vill jag säga att statssekreterare Alf T. Samuelsson besökte Eritrea i samband med självständighetsfirandet för en vecka sedan. Han fick då tillfälle att träffa företrädare för Eritreas provisoriska regering och diskutera formerna för ett långsiktigt bistånd.

Anf. 108 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag tackar biståndsministern för svaret.

Låt mig få börja med att uttrycka min glädje över att Eritreas folk äntligen har fått möjlighet att uttala sig fritt om sin framtid och, när de nu uttalat sig för ett fritt Eritrea, att detta snabbt har erkänts av den forna kolonialmakten Etiopien, och slutligen att Sverige snabbt har erkänt det fria Eritrea.

Biståndsministern uttrycker sin glädje över det stora intresset för Eritrea bland riksdagens ledamöter. Det tycker jag är bra. Vi som har ägnat oss åt att arbeta för Eritreas folk i mer än 20 år tycker kanske att det intresset ändå kommit ganska sent.

Som jag framhåller i min fråga finns det särskilda skäl för Sverige att bistå just Eritrea, inte bara de historiska kontakterna när det gäller missionärsverksamhet utan naturligtvis också att Sverige har spelat en roll som långt ifrån är särskilt tillfredsställande i detta sammanhang.

Sverige var med i FN när FN beslutade att Eritrea och Etiopien skulle gå ihop i en federation. Liksom FN:s övriga medlemsstater agerade vi över huvud taget inte när Etiopien i strid mot folkrätt och överenskommelsen om federation införlivade Eritrea med Etiopien 1962.

Etiopien var Sveriges första biståndsland, och det har varit ett av våra främsta biståndsländer under hela den tid då Haile Selassie och därefter överste Mengistu ledde Etiopien och förde krig mot Eritreas folk. Vi har också sedan slutet av 50-talet haft ett mycket stort antal eritreaner som har tagit sin tillflykt till Sverige och sökt skydd här, vilket ger oss en stor anknytning till Eritrea men också osedvanliga resurser för ett långsiktigt samarbete.

Anf. 109 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Gamla ställningstaganden i FN och annorstädes till relationerna Etiopien–Eritrea eller Sverige–Eritrea vill jag inte så gärna kommentera, och jag känner mig inte heller särskilt ansvarig för dem heller. Jag hoppas att Lennart Rohdin och jag kan rikta oss framåt. Vi har alltså en ärlig och het vilja att på ett långsiktigt sätt gå in och hjälpa till med återuppbyggnaden av Eritrea. Det kommer för övrigt att stå i regleringsbrevet att SIDA skall ta på sig detta uppdrag. Jag förutser att vi framöver kommer att mycket

kraftigt stärka relationerna till Eritrea och hjälpa till med demokratiseringen och uppbyggnaden av landet.

Anf. 110 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag är den förste att intyga att biståndsministern inte har något ansvar för vad gamla svenska regeringar har gjort under årens lopp när det gäller relationerna till Eritrea och Etiopien. Men statsrådet är nu ansvarig för våra fortsatta relationer med Eritrea, och de präglas naturligtvis av de relationer som har gällt under de senaste 30–40 åren, där Sverige har spelat en roll som inte har varit särskilt välkommen i detta sammanhang.

Jag tycker också att det är viktigt att framhäva behovet av att göra en kraftfull insats. Vi vet att det svenska biståndet på grund av höstens krisuppgörelse har minskat i volym, och vi vet att det internationella utvecklingsbiståndet minskar generellt, vilket gör att det blir ännu viktigare att prioritera. Ett land som Eritrea, som inte har fått ta del av något som helst bistånd under de senaste 40 åren och som ligger på Afrikas horn, och vi vet alla vad det innebär när det gäller förödelse och svältkatastrofer, och som dessutom har varit utsatt för 30 års brutalt krig, har naturligtvis alldeles särskilda behov av biståndssamarbete.

Anf. 111 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Låt mig säga att det som Lennart Rohdin sade inte var helt korrekt, men jag kanske hörde fel. Nog har Eritrea fått bistånd. Vi börjar inte ge bistånd nu. Sverige har funnits där, även om vi har kommit in på ett sent stadium. Men så länge jag har varit biståndsminister har intresset för Eritrea existerat. Jag sade också i svaret att vi borde backa upp enskilda organisationer och att vi själva via SIDA och SAREC bistår med en hel del miljoner. Man kan naturligtvis alltid tycka att det borde vara mer. Men det görs alltså goda insatser via inte minst energisektorn. Det handlar om kapacitetsuppbyggnad inom förvaltningen, i första hand finansförvaltningen. Vi fanns också med vid genomförandet av folkomröstningen med en satsning på 3,3 miljoner. Nu kommer vi också att backa upp en repatriering av eritreanska flyktingar från Sudan och en återanpassning av internflyktingar samt en stegvis demobilisering av sammanlagt 100 000 soldater, varav 25 000 är kvinnor. Jag vill gärna ha detta nämnt, fru talman, eftersom vi inte står passiva.

Anf. 112 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Som biståndsministern vet är det kanske framför allt de två partier som biståndsministern och jag representerar i den nuvarande regeringen som har bidragit till att det har skett en svängning i attityden till Eritrea och också när det gäller biståndssamarbete.

Jag vill trycka på en sak som är viktig att komma ihåg. Det katastrofbistånd som vi har gett till Eritrea under de senaste åren har naturligtvis varit viktigt i den svåra situation som människorna där har befunnit sig i. Men det har naturligtvis inte på något sätt medverkat till att bygga upp landet efter dessa 30–40 års umbäranden. Det som i sammanhanget är viktigt att trycka på är att det inte får ske en successiv och långsam uppbyggnad av detta bi-

ståndssamarbete i avvaktan på vad som händer i Eritrea. Vi har nämligen alldeles för många exempel från, som vi kommer att få höra i nästa frågedebatt, Museveni Uganda och Corason Aquinos Filippinerna, där omvärlden efter många års förtryck har fått en regim med folklig uppbackning, men där omvärlden avvaktar för att se vad som händer. Vi kan redan i Östeuropa se hur snabbt folkets tilltro till en ny regim kan vika om de ekonomiska problemen inte får en vändning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

19 § Svar på fråga 1992/93:744 om Uganda och de mänskliga rättigheterna

Anf. 113 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Alf Wennerfors har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta med anledning av president Museveni senaste odemokratiska agerande i Uganda.

Låt mig först säga att jag välkomnar detta tillfälle att redovisa vår syn och vårt agerande vad avser mänskliga rättigheter i Uganda.

Utvecklingen i Uganda har sedan motståndsrörelsen NRM:s maktövertagande 1986 successivt gått mot ökad politisk stabilitet. En politik av återuppbyggande och försoning har förts för att läka såren efter årtal av terror och nationellt sönderfall. I dag erhåller Uganda ett samfällt erkännande från bilateral givare och Bretton-Wood-institutionerna för att ha nått ekonomisk stabilitet och för att ha liberaliserat sin ekonomi. Uganda har i dag en av Afrikas mest marknadsbaserade ekonomier.

Läget vad avser mänskliga rättigheter har emellertid fortsatt varit bekymmersamt. Under det senaste året har dock läget förbättrats. Den bedömningen görs samfällt av en rad västliga givarländer liksom av flera ugandiska organisationer, vilka kritiskt granskar regeringens politik på detta område.

Missförhållanden rapporteras öppet i tidningar i landet. Ett stort problem i detta sammanhang är alltjämt den bristande rättssäkerheten för vanliga medborgare. Regeringen har uttryckt sin vilja att stärka rättsordningen men hävdar att framsteg bromsas av svaga institutioner och bristande resurser. Sverige har, i likhet med andra givare, sagt sig vara villiga, förutsatt ugandiska åtaganden, att bistå inom detta område.

Vi följer också uppmärksamst landets politiska process mot demokrati i vars fokus i dag står förslaget till ny konstitution. Jag kan försäkra Alf Wennerfors att vi i våra samtal med Ugandas regering och direkt med president Museveni framhåller vikten av att demokratiska principer styr det politiska livet. Till sådana principer hör hållandet av offentliga möten. Det åvilar ordningsmakten att tillse att sådana möten kan hållas under fredliga former.

Uganda styrs i dag av en samlingsregering i vilken företrädare för olika partier ingår. Partipolitisk verksamhet är emellertid inte tillåten. Frågan om politiska partiers verksamhet kommer att behandlas av den folkvalda församling som skall utarbeta landets nya konstitution. Allmänna val till denna församling avses äga rum senare i år.

Sverige har liksom andra västländer vid det nyligen avhållna givarmötet för Uganda framhållit att alla ugandier måste ges tillfälle att inför dessa val fritt kunna uttrycka sina åsikter och kunna samlas till möten. Företrädare för Ugandas regering gjorde klart att frågan om politiska partier öppet kommer att diskuteras inför de förestående valen och att det står kandidater till konstitutionsförsamlingen fritt att förespråka införandet av flerpartisystem. Även härvidlag kommer vi att noga följa att sådana spelregler verkligen kommer att tillämpas.

Det är min förhoppning att Sverige genom sin närvaro och sitt bistånd skall kunna bidra till en stabil demokratisk utveckling i Uganda, inte minst genom att på olika sätt verka för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna.

Anf. 114 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det nya som har inträffat är att den s.k. konstitutionskommissionen har lagt fram ett förslag till ny författning. Den nya församlingen skall väljas i oktober i höst, och sedan skall den nya konstitutionen antas i början av 1994. Man räknar med att ha allmänt val och presidentval i slutet av 1994, och det nya parlamentet skall börja verka från 1995.

Detta är i och för sig mycket positivt. Men det som är det mycket allvarliga är ju att man avser att förbjuda all partipolitisk verksamhet fram till 1999. Det innebär också att man kommer att välja representanterna i parlamentet på samma sätt som hittills, dvs. inte genom partier, utan man ställer upp med den personliga kapaciteten, som det heter. Det är så presidenten och eliten behåller makten.

Detta är man kritisk emot, naturligtvis. Två oppositionspartier, Uganda People Congress och Democratic Party, utlyste ett möte den 8 maj i Kampala. Detta förbjöds av presidenten. Han säger att polis och militär skall stoppa det. Han säger t.o.m. i någon tidning: Vill ni begrava människor, så ordna politiska möten!

Jag tycker faktiskt att detta är magstarkt. Jag kan inte riktigt förstå hur vår biståndsminister kan ge mig ett svar i stil med det jag har fått mot bakgrund av det som senast inträffat. Menar verkligen biståndsministern att vi fortsättningsvis skall acceptera ett sådant handlande som Museveni visar?

Anf. 115 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Först och främst skall vi naturligtvis aldrig acceptera att den politiska pluralismen förtrampas, att människor inte har rätt att hålla politiska möten. Det vet Alf Wennerfors väldigt väl att jag inte är beredd att acceptera.

Men det jag menar att vi måste komma ihåg när vi talar om Uganda är att ugandierna bakom sig har en historisk period som är något av det mest famösa, något av det mest våldsmättade man kan tänka sig. Idi Amin-regimen kommer vi ihåg. Vi kommer också ihåg att det inte tog slut med honom, utan det fortsatte med Obote. Det här hänger kvar i någon mån.

Det är klart att det finns mycket övrigt att önska ifrån Musevenis regim. Visst. Men den samfälliga bedömningen är faktiskt att trenden går åt rätt håll. Det är den bedömning som danskarna gör. Det är den bedömning som

holländarna gör. Museveni har varit på besök i Europa och tagits mycket väl emot i Storbritannien. Det var ett lyckat besök, anser man där, för man ser att det går åt rätt håll.

Vi skulle önska att det gick mycket snabbare, men det är ofta så med den här typen av länder, det tror jag att Alf Wennerfors och jag är överens om, att man får vara nöjd om man ser ett ljus i tunneln, och det menar vi att man gör i Uganda, trots allt.

Sedan finns det i tidningarna en del förfärande kommentarer. Men inte skall vi här i Sveriges parlament bedöma och examinera utifrån lösryckta tidningscitat. Det är väl klokare att utgå från de bedömningar vi får från våra egna ambassader, ifrån inhemska MR-grupper i Uganda och ifrån givarsamfundet i stort sett i dess helhet.

Anf. 116 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! I så fall har inte biståndsministern läst de rapporter som vi har fått ifrån ambassader ute i världen, framför allt inte från Nairobi i Kenya, eftersom det framgår av dem att det här politiska mötet skulle hållas och att presidenten meddelade att det skulle förbjudas samt att man skulle använda sig av militär och polis. Det tycker jag inte kan förenas med den trend som skulle gå åt rätt håll, som biståndsministern säger.

På s. 2 i svaret försäkrar biståndsministern mig att vi i samtal med Museveni framhåller vikten av demokratiska principer. Det är alldeles utmärkt. Längre ned på samma sida framgår det att givarländerna har talat med honom och ledningen i Uganda.

Ändå inträffar detta. Det måste ha inträffat efter det givarmöte som det talas om i svaret. Skall vi verkligen acceptera det, utan att säga ifrån på något sätt eller vidta någon som helst åtgärd? Det är det jag protesterar emot.

Anf. 117 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Förvisso skall vi inte stillatigande acceptera att den här typen av fri- och rättigheter kränks. Det gör vi inte heller.

Jag har sagt i mitt svar, och jag säger det igen, att det sker tilltag i Uganda som är absolut oförenliga med vad vi håller högt när vi talar om mänskliga fri- och rättigheter och demokratisering. Men jag menar att man trots allt kan se något positivt. Den bedömningen är jag inte ensam om. Jag gör inte ens gällande, herr talman, att jag skulle kunna göra den bedömningen särskilt grundlig. Jag får hämta mina uppgifter från ambassaden i Kenya, från andra som är givare, större givare, och som ökar sina satsningar på Uganda, exempelvis Danmark. De menar att trenden ter sig positiv.

Jag hoppas alltså, Alf Wennerfors, att vi skall ha kontakterna öppna och klara. Vi skall tala om vad vi anser om Uganda fortsättningsvis, men det kommer att gå åt rätt håll.

Anf. 118 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Vi kommer inte mycket långt med den här diskussionen. Jag beklagar att jag har fått ett så passivt svar. Jag menar med andra ord att det tydligen inte hjälper med de här samtalen som västländerna och Sverige för med ledningen i Uganda. Det är det jag menar. Därför måste vi gå några

snäpp längre, för att få dem att förstå att det är allvar och att vi inte kan bedriva biståndssamarbete med ett land som har en president som uppträder på det här sättet.

Anf. 119 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Det är Alf Wennerfors och en skribent i Svenska Dagbladet som gång på gång fixerar sig vid utvecklingen i Uganda och som tydligen inte som övriga bedömare vill se att det sker en ljusning.

Jag säger igen att vi med kraft och emfas skall påtala det som icke är acceptabelt. Vi är överens om vad som inte är acceptabelt. Men vi skall samtidigt vara så pass öppna, tycker jag, att vi vågar tillstå att förbättringar har skett och att det finns en vilja till förbättringar. Man skall också förstå att det kan finnas en rädsla bland de styrande i Kampala för vad som kan inträffa. Man minns ju sin historia.

Anf. 120 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Efter den här debatten skall det inte på något sätt framgå att jag inte observerar det som är ljust i utvecklingen. Det finns mycket av det som biståndsministern har framhållit som jag kan understryka. Men så länge sådana saker inträffar som de som skedde i början av maj menar jag att vi måste vidta åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1992/93:734 om slåttermysrar

Anf. 121 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Stina Eliasson har frågat statsrådet Bo Lundgren om vilka initiativ han är beredd att vidta för att undanröja den gamla otidsenliga bestämmelsen om skattlagda slåttermysrar.

Frågan synes syfta på vissa fastighetsrättsliga frågor. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Någon särskild bestämmelse om skattlagda slåttermysrar finns inte. Stina Eliasson måste med sin fråga om slåttermysrar avse vissa markskiften som förekommer på olika håll i landet, t.ex. Jämtlands och Härjedalens slätterängar och Dalarnas myrslogar. Ägande- eller nyttjanderätten till dessa markskiften utgör sådana civilrättsliga rättigheter som inte kan upphävas utan vidare. Men den lagstiftning som finns i dag ger möjlighet att genom fastighetsreglering sammanlägga sådana markområden med intilliggande fastigheter. Där det råder osäkerhet om gränsernas sträckning kan man också genomföra fastighetsbestämning. Jag anser därför att det inte finns skäl att från min sida vidta någon åtgärd.

Då Stina Eliasson, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav förste vice talmannen att Karin Israelsson i stället fick delta i överläggningen.

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret i Stina Eliassons frånvaro. Det är alltid litet komplicerat när man får ta över frågor som man inte har sett bakgrundsmaterialet till.

Svar på frågor

Jag har själv varit invecklad i en lång historia som gäller ströängar i lappmarken. De kan väl jämföras med slåttermysar. De var också skattlagda och fanns utspridda över stora områden. Under den s.k. avvittringen försökte man att frigöra fastigheterna från ströängarna. Det har man inte lyckats med. Det är stora juridiska problem fortfarande. Det fanns en utredning som lade fram ett förslag till regeringen 1985. Men man har inte lyckats att göra något mer av den.

Det finns olika intressen i den här typen av ägandeförhållanden. Å ena sidan de som vill behålla sina slåttermysar för att det kan finnas förutsättningar för jakttillstånd och fisketillfällen i och med att man har ett ägande i sådana trakter att det ger de möjligheterna. Å andra sidan finns det personer som har slåttermysar insprängda i sin fastighet och önskar frigöra fastigheten från det intrång som man kanske tycker sig uppleva. Det kostar rätt mycket för en enskild att begära en sådan fastighetsbestämning, och det kan kanske finnas skäl att från regeringens sida se över dessa förhållanden. Dessa frågor har tidigare legat inom Jordbruksdepartementets område, men när det gäller fastighetsförhållanden är det Justitiedepartementet som skall svara för översynen.

Det är möjligt att Stina Eliasson, om hon hade tagit emot svaret, hade kunnat ge en bättre förklaring av förhållanden i Jämtland än vad jag, som kommer från Lappland, kan göra. Jag antar att förhållanden är desamma på båda håll. Detta är ett ganska komplicerat problem, som en särskild förening har intresserat sig för.

Herr talman! Ströängarna är speciella för lappmarken och hör ihop med avvittringarna. Det är ett problem för sig, inte direkt jämförbart med myrslogarna och slåtterängarna, som har tagits upp i Stina Eliassons fråga.

Riksdagen har när det gäller ströängarna gett regeringen till känna att det behöver göras en översyn för att få till stånd en slutgiltig reglering av markskiftena. Inom Jordbruksdepartementet planerar man nu en departementspromemoria med förslag till hur detta skall genomföras.

Vad däremot gäller myrslogarna och slåtterängarna får vi falla tillbaka på de allmänna reglerna om fastighetsbildning. Det är med en fastighetsreglering som de här problemen skall kunna klaras.

Såvitt jag förstår är detta i Jämtland, som jag har utgått från att Stina Eliasson speciellt har tänkt på, inte något stort problem. Men det är klart att det fortfarande för den enskilde fastighetsägaren kan vara ett problem. Det är ju fastighetsägarna som svarar för kostnaderna för en fastighetsreglering, men om det anses att samhället har nytta av förrättningen kan ersättningen för denna i viss mån nedsättas. Det finns alltså möjlighet till viss reducering av kostnaderna.

Anf. 124 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för detta förtydligande. Jag har förstått att slåttermyrarna är en speciell fråga för Jämtland. Var landsända har sitt speciella sätt att lösa problem.

Det är bra att det här getts besked om att fastighetsägarna själva får se till att fastighetsbildningen görs, förhoppningsvis på sådant sätt att alla blir nöjda, och att samhället, om det anser sig ha nytta av förrättningen, kan bidra till de kostnader som uppstår. Med detta får vi vara nöjda för dagen och hoppas att problemen löser sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1992/93:735 om myndighets skadeståndsansvar

Anf. 125 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Göte Jonsson har redogjort för ett fall där ett företag har fått en firma registrerad hos Patent- och registreringsverket men registreringen sedan har upphävts av domstol. Göte Jonsson har uppgett att företaget har drabbats av merarbete och kostnader till följd av det inträffade men att anspråk på ersättning har avslagits. Mot bakgrund av detta har Göte Jonsson frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta så att enskilda personer och företag kan få ersättning för skada som åsamkats genom bristfällig handläggning av ärenden.

Inledningsvis vill jag nämna något om vad som gäller vid registrering av en näringsidkares firma, dvs. den benämning under vilken verksamheten skall bedrivas. Firman registreras hos Patent- och registreringsverket. Dessförinnan skall Patentverket göra en granskning. Ett av syftena med granskningen är att firmor som innehåller något som är ägnat att uppfattas som någon annans släktnamn eller som kan förväxlas med någon annan näringsidkares släktnamn inte skall registreras. Den granskning som Patentverket gör skall naturligtvis utföras med noggrannhet, och jag vågar påstå att så också sker. Granskningen innefattar emellertid bedömningsfrågor, och man kan därför i de enskilda fallen ha olika uppfattning om en firma hade bort registreras eller inte. Patentverkets granskning ger inte heller någon fullständig garanti mot att en registrerad firma senare upphävs. Fimalagen innehåller nämligen regler som innebär att en allmän domstol kan upphäva en firmaregistrering därför att den får anses ha gjorts i strid mot fimalagen. Att en allmän domstol då gör en annan bedömning än den som Patentverket har gjort betyder inte nödvändigtvis att Patentverkets handläggning har varit bristfällig eller felaktig.

Som jag nämnde skall Patentverkets granskning utföras noggrant. Sker inte det, kan staten bli skadeståndsskyldig enligt de allmänna reglerna i 3 kap. 2 § skadeståndslagen om fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Det finns också fall där Patentverkets handläggning av en ansökan om firma-registrering har bedömts som bristfällig och därför föranlett skadeståndsansvar för staten. I sådana fall har företagaren fått ersättning för de merkostnader som den felaktiga registreringen har förorsakat.

Jag kan naturligtvis inte uttala mig om det fall som Göte Jonsson har tagit upp. Men jag konstaterar att det redan finns regler som kan ge rätt till ersättning i sådana situationer som Göte Jonsson avser med sin fråga.

Jag vill tillägga att dessa regler för närvarande är under utredning. Kommittén om det allmännas skadeståndsansvar skall inom kort lägga fram sitt betänkande. Därefter finns det anledning att återkomma till frågan om de nuvarande reglerna behöver ändras.

Prot. 1992/93:119

1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 126 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på frågan. Orsaken till att jag ställt frågan är två fall hemma i Jönköping. I det ena ansökte man i januari månad 1984 om registrering av ett företag under namnet Halifax AB. Åtta månader därefter fick man ett positivt svar. Firman var registrerad, och man trodde givetvis att allting var klart.

Fem år senare stämmer en person företaget för att det använder ett namn som är lika denna persons familjenamn. Det blir tingssak, och målet prövas såväl i tingsrätten som i hovrätten. Företaget blir dömt att dels betala skadestånd, dels byta namnet på firman.

Detta medför givetvis utomordentligt stora problem för företaget i fråga. Det skall registrera nytt namn och skaffa sig ny logotype, nya stämplor och skyltar, redovisa nytt namn till myndigheter osv. Värst av allt är att vän av ordning, kunder och andra, ställer sig frågan: Varför måste företaget omregistrera sitt namn? Är man vid konkursens rand och håller på med dessa konstigheter av den anledningen? Till på köpet ser man att företaget figurerar i tingsrätt och hovrätt.

Detta innebär givetvis utomordentligt stort men för företaget i fråga. Jag anser att det är alldeles orimligt att det skall vara på det här sättet.

Också ett annat företag i Jönköping har hamnat i precis denna situation och förlorat mycket pengar: Silva Futura AB, som registrerades 1985 men 1987 blev stämt därför att man ansåg att företaget inte hade rätt till namnet.

Jag måste fråga statsrådet: Är det inte fullständigt orimligt att ett företag skall hamna på de anklagades bänk därför att det använder ett namn vilket man har fått registrerat och därmed tror sig ha full rätt att använda? Måste man inte i större utsträckning lägga ned ett granskningsarbete från Patent- och registreringsverkets sida innan man ger klartecken i en sådan här fråga?

Anf. 127 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Som jag sade i svaret har en firma inte någon komplett garanti för att granskningen i samband med registreringen är fullständig.

Patentverket har tillgång till aktiebolagsregistret, till varumärkesregistret och till en förteckning över efternamn som bärs av personer i Sverige. I övrigt förutsätts det naturligtvis ta hänsyn till kända hinder som man konstaterar mera tillfälligt eller uppmärksammar på något annat sätt.

Men i granskningen ingår, som jag sade, också en bedömning. Det står i firmalagen att man skall bedöma om firman innehåller något som är ägnat att uppfattas som någon annans släktnamn.

Det är naturligtvis mycket bekymmersamt för ett företag att råka ut för

någoting sådant här. Jag kan bara återigen hänvisa till att Patent- och registreringsverkets granskning inte innebär någon fullständig garanti.

Om Patent- och registreringsverket har gjort fel, dvs. om det har varit fråga om en felaktig handläggning, kan det medföra skadeståndsskyldighet. Det finns exempel när skadeståndsskyldighet har ansetts föreligga, t.ex. när registreringsmyndigheten har underlåtit att granska sina register eller där det har framstått klart att en äldre kolliderande rättighet har funnits. Det har också givits ersättning vid en uppenbar felbedömning eller om det har varit fråga om klara avsteg från praxis.

Justitiekanslern har under året prövat flera ärenden av det slaget. År 1991 förekom det sju ärenden av den typen. I fyra av dessa fall beslutade JK om skadestånd – i två fall med helt bifall till det yrkade beloppet.

Anf. 128 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Det är en fullständig omöjlighet för ett företag, statsrådet Laurén, att veta om man kan lita på Patent- och registreringsverkets bedömning eller inte.

Låt mig peka på fallet i Jönköping. Silva Futura AB friades i tingsrätten men dömdes i hovrätten. Hovrätten konstaterade att det förelåg en brist i granskningen redan när Patent- och registreringsverket fattade sitt beslut. Men företaget får ändå inte någon ersättning.

Jag drar slutsatsen att ersättningsreglerna inte är tillräckligt generösa. För företagen besked från Patent- och registreringsverket att de inte kan vara helt säkra på att firmanamnet är skyddat i och med att företaget har registrerats inom ramen för denna myndighets verksamhet? Jag anser att företagen i så fall måste få den informationen. Men även om företagen skulle få den informationen måste det ändå sättas klarare gränser mellan å ena sidan det enskilda företags ansvar och å andra sidan myndighetens ansvar.

Anf. 129 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Jag kan inte svara på om Patent- och registreringsverket ger information om huruvida det kan ges garantier eller inte till det företag som ansöker om att registrera firmanamnet. Men jag kan föreställa mig att företaget får vissa upplysningar.

Jag har redogjort för vad som gäller i fråga om ersättningsmöjligheter. Jag tycker att vi har anledning att avvakta utredningen om det allmännas skadeståndsansvar. Där skall just sådana problem ses över, och man skall försöka klargöra gränserna för det allmännas skadeståndsansvar i sådana situationer.

Anf. 130 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tycker att min fråga har kommit väldigt lägligt då det nu finns en arbetande utredning. Jag tackar statsrådet för det beskedet.

Jag väddar till statsrådet att se till att frågorna klaras ut i samband med att departementet gör en bedömning av utredningsresultatet. Det måste ändå vara orimligt att som i dessa två fall en bedömning görs i rätten att företagen inte skall få någon ersättning.

Vi ställer stora krav på enskilda och företagare om de brister gentemot samhället. Vi måste också från samhällets sida, lagstiftarens sida, dvs. riks-

dagens och regeringens sida, vara mycket klara i de besked vi lämnar till företag och andra. I det här fallet är det de små företagen som drabbas. Jag hoppas verkligen att statsrådet ser till att frågorna klaras ut. Med den erfarenhet vi har nu är ersättningsreglerna inte rimliga. Det måste bli klarare regler och bättre information till företagen.

Prot. 1992/93:119

1 juni 1993

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1992/93:738 om ersättning från Vägverket för skada på fordon

Anf. 131 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Göte Jonsson har beskrivit ett fall där flera fordon har skadats på grund av en grop i en vägbana och där Vägverket har meddelat att ersättning inte betalas ut. Mot bakgrund av detta har Göte Jonsson frågat kommunikationsministern vilka åtgärder denne är beredd att vidta för att ändra reglerna om ersättning för skada beroende på vägbanans brister.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Som Göte Jonsson väl vet kan jag inte uttala mig om ett enskilt fall. Men jag vill framhålla att den som råkar ut för en skada av detta slag naturligtvis inte behöver nöja sig med det besked som Vägverket lämnar i egenskap av part. Den skadelidande kan gå vidare och få sin sak prövad i domstol. Så tycks inte ha skett i det här fallet.

Jag kan inte se att någon åtgärd från min eller regeringens sida är påkallad.

Anf. 132 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag vill börja med att fråga statsrådet om även den här principen kommer att tas upp av samma kommitté som skall bedöma myndigheters ansvar. Jag tycker att det finns anledning till det.

Det här fallet är ett konkret fall. Jag är medveten om att det är väldigt svårt att dra gränser i dessa sammanhang. Det var en regnig novemberkväll som tio bilister fick punktering på sina bilar, därför att de körde i en stor grop i den asfalterade vägbanan. Det intressanta är i och för sig inte gropen i vägbanan, utan det är att man vid Vägverket var medveten om vägskadan, eftersom man två dagar innan hade lagat vägen. Om Vägverket hade lagat skadan på ett riktigt sätt, skulle den ju inte ha uppstått på nytt, även om det regnade kraftigt. Man måste ju se till att man reparerar en skada så pass att det inte uppstår ett fel igen inom två dagar. Nu gjorde man inte det, utan skadan uppkom på nytt. Om man provisoriskt lagar ett fel i vägbanan och är medveten om att det medför risker, borde man i varje fall ha satt upp varningsskyltar på platsen, som hade varnat bilisterna, men ingenting hade gjorts i det avseendet. Här kom alltså tio bilar, varav en fick dubbelpunktering. Bilföraren skulle i väg på ett brådskanie sammanträde, men fick i stället laga sin bil en regnig novemberkväll.

Jag är medveten om att problemen är stora och att det är svårt att dra gränser. Men detta är ändå ett uppenbart fall, där en myndighet borde ta ett

ekonomiskt ansvar. Statsrådet hänvisar till domstolsprövning. Men domstolsprövning kostar pengar för den enskilde, om den enskilde förlorar. Det har vi sett i anslutning till andra fall. Jag vädjar till statsrådet att också se över principerna när det gäller Vägverkets ansvar.

Anf. 133 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Rent allmänt gäller att en väghållare har ansvar för vägens skick. Han kan bli skadeståndsskyldig om inte vägen är i ett tillräckligt bra skick.

Det finns en dom av Högsta domstolen från 1990, där staten har ålagts att ersätta skador som har uppkommit vid en sammanstötning mellan två bilar. Denna sammanstötning hade föranletts av en grop i vägen. Staten ansågs vållande, eftersom staten var väghållare. Underlåtenheten bestod i att väghållaren inte med t.ex. varningsskyltar eller på annat lämpligt sätt uppmanat till särskild försiktighet. Detta är alltså ett vägledande avgörande från Högsta domstolen.

När det gäller det fall som Göte Jonsson har tagit upp, har man inte gått så långt som till domstolsprövning.

Anf. 134 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för det beskedet. Också jag har tagit del av denna dom. Även en bilorganisation har varit inkopplad i detta fall. Det är riktigt att en domstolsprövning kan ge de drabbade rätt. Men den intressanta frågan är: Var skall man dra gränsen för när staten resp. myndigheten skall ge ersättning utan att den enskilde skall behöva gå till domstol för att få sin sak prövad?

I det här fallet är det ganska klart att den enskilde borde ha fått ersättning utan att behöva begära domstolsprövning. Det är dessa gränsdragningar som är intressanta. Jag skulle vilja att statsrådet i samband med utredningen och med den fortsatta behandlingen och prövningen i departementet också undersöker om vi skall ändra på gränserna för Vägverkets ansvar. Jag vädjar till statsrådet att positivt pröva den tankegången.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.39 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Svar på frågor

23 § Svar på fråga 1992/93:746 om fortsatt kontroll av importerat virke

Anf. 135 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Sinikka Bohlin har frågat mig om jag är beredd att medverka till att kontrollerna av importerat virke fortsätter.

Statens strålskyddsinstitut (SSI) har ett centralt myndighetsansvar för strålskyddet i landet. Med nuvarande kunskap om de halter som kan förekomma i virke från områden drabbade av radioaktivt nedfall i f.d. Sovjetunionen har SSI inte funnit anledning att införa regelmässig kontroll av importerat virke.

Vid enstaka tillfällen har tullen eller importörer kontaktat SSI för att få experthjälp att undersöka misstänkt virke från bl.a. det forna Sovjet. Inga spår av radioaktiv kontamination har vid dessa tillfällen upptäckts av SSI.

Mot denna bakgrund bör kontrollerna fortsätta som hittills.

Anf. 136 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Det importeras virke i ganska stor omfattning från det forna Sovjet. De exakta mängderna som det rör sig om är det svårt att få reda på. Men inom exempelvis Modo säger man att ca 10–20 % av den totala importerade volymen kommer från de s.k. smittade områdena.

Trots att man från SSI:s sida ännu inte kunnat konstatera några större stråldoser, finns det anledning att även i framtiden uppmärksamma frågan. På SSI räknar man med att mindre än en fjärdedel av föroreningarna kommer att finnas i veden på barrträden, medan större delen hamnar på barken eller inne i barken. Delar av radioaktiva ämnen kommer att bli kvar i den massa och det papper som produceras.

Även om det mesta av föroreningarna hamnar i lutar och rester, kommer det ändå att finnas radioaktivt virke som hanteras här i landet. Eftersom det är fråga om så pass stora volymer, anser jag att man under en kortare tid skulle göra en intensiv kontroll. Vi har ju ändå tillgång till friskt virke för massa- och pappersindustrin i det här landet.

För att tala om becquerel, räknar man att det finns 500 000 becquerel per kvadratmeter i de smittade områdena i f.d. Sovjet. Detta kan jämföras med situationen i Gävleborgs län, som är värst drabbat i Sverige, där motsvarande värde beräknas vara 200 000 becquerel. Finns det inte, miljöministern, behov av en mer intensiv kontroll, kanske under en kortare period?

Anf. 137 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill gärna säga att ansvaret på det här området inte enbart är ett myndighetsansvar. Om det finns företag i det här landet som importerar virke i så stor skala, som Sinikka Bohlin säger, och om det dessutom

sker från områden som kan vara kontaminerade, är det klart att det finns en direkt anledning att man för egen del försäkrar sig om att det inte kommer in kontaminerat virke som överskrider våra gränsvärden.

Ansvaret bör i första hand ligga på den som sluter avtal med leverantör i främmande land. Sedan kommer kontrollsidan in i bilden, och då är det myndigheternas sak att reagera. Tullen måste då vara den första instansen, eftersom tullen kan kontrollera varifrån olika importerade kvantiteter virke kommer. Tullen kan också slå larm. Jag har full förståelse för att man inom tullen, vid minsta misstanke, utnyttjar SSI:s kapacitet i sådana här fall. Men SSI har alltså inte hittills självt haft det totala ansvaret för detta område. Det måste vara en samverkan mellan importör, tull – som kontrollerar vid gränsen – och Statens strålskyddsinstitut, som är det organ som på ett säkert sätt kan utföra mätningar för att konstatera om gränsvärden överskrids. Det här systemet har hittills visat sig fungera.

Anf. 138 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Från början var det skogsindustrierna själva och tullmyndigheterna som kontaktade Statens strålskyddsinstitut. De har alltså på sätt och vis tagit sitt ansvar. Men ansvaret i sådana här frågor är också politiskt.

Om det finns strålning i det importerade virket från f.d. Sovjet, kommer delar av de radioaktiva ämnena att bli kvar i den massa och det papper som produceras. Som konsumenter måste vi ställa politiska krav på massa- och pappersindustrin, exempelvis att förpackningsindustrin inte använder virke som är radioaktivt.

Anf. 139 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag har samma uppfattning. Det finns inga skillnader i våra synsätt. Men jag utgår från att det över huvud taget inte importeras virke som innehåller någon nämnvärd strålning. Det virke som hittills kontrollerats har inte innehållit så höga nivåer becquerel att virket skulle ha avvisats vid gränsen.

Men det är viktigt att tala om att ansvaret i första hand ligger hos de företag som importerar virket och i andra hand hos tullen, som kan kontrollera varifrån virket kommer. På SSI är man därefter beredd att ställa upp med allt det stöd och bistånd som behövs för att kunna konstatera läget. Den arbetsfördelningen måste kunna fungera, men det förutsätter naturligtvis att alla parter medverkar därtill.

Anf. 140 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Kunskapen på detta område är ganska liten. Vi i Gävleborgs län fick "vårt regn" för några år sedan. Forskningen har kanske inte kommit ikapp frågeställningen. Det är därför viktigt att man fortsätter med kontroller och kunskapsbreddning på det här området. Eftersom det handlar om en råvara med mycket lång tillväxt, tar det följaktligen lång tid att forskningsmässigt följa upp frågan.

Vår svenska industri "späder" ju ut den totala kvantiteten virke med inhemskt sådant, så risken för dagen är ganska liten. Men frågan är så pass

viktig för oss konsumenter att man bör observera denna fråga och följa upp den bättre politiskt.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Anf. 141 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att jag utgår från att tullen, vid varje misstanke om att viss kvantitet virke kommer från områden kontaminerat med radioaktivt nedfall, slår larm så att kontroll görs.

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1992/93:760 om kommunernas investeringar i VA-nätet

Anf. 142 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Lena Klevenås har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att stimulera kommunerna att tidigarelägga reinvesteringar i VA-nätet.

Många kommuner har i dag omoderna och ålderstigna avloppslednings-system. Det får till följd att grundvatten i stora mängder kan läcka in i systemen och förorsaka problem i reningsprocesserna och ibland också bräddningar då orenat avloppsvatten rinner ut i vattendragen. Ledningssystemen utgör en integrerad del av de kommunala reningsverken. Detta innebär att det vid prövning enligt miljöskyddslagen av verksamheten vid ett reningsverk kan ställas krav på att ledningssystemen skall vara så beskaffade att miljöolägenhet inte uppkommer. I praxis har som villkor för tillstånd till sådan verksamhet föreskrivits att avloppsledningsnätet fortlöpande skall ses över i syfte att bl.a. förhindra utsläpp av obehandlat och otillräckligt behandlat bräddvatten. Det har vidare föreskrivits att kommunerna skall inge en saneringsplan för ledningsnätet till tillsynsmyndigheten. Regeringen anser att sådana villkor skall utnyttjas i större utsträckning.

Investeringar för den kommunala avloppshanteringen är för närvarande omfattande. Riksdagen antog våren 1991 nya riktlinjer för en utbyggnad av kväverening i de kustnära kommunala reningsverken mellan norska gränsen och Stockholms skärgård. Flera befintliga anläggningar har redan omprövats och andra är under prövning. Flera kommuner har i samband med ombyggnad av reningsverk också åtgärdat läckor i vatten- och avloppsledningar.

Den pågående utbyggnaden av kvävereningen kommer som förväntat att minska utsläppen men har också fått en positiv betydelse för sysselsättningen på många orter.

Anf. 143 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Min fråga gällde om man kan stimulera kommunerna att tidigarelägga investeringarna. På den frågan har jag inte fått något svar, tycker jag. Jag har inga invändningar mot den redogörelse som miljöministern har gjort när det gäller hur det står till i kommunerna, t.ex. att många kommuner har omoderna, ålderstigna avloppsledningssystem.

Det finns föreskrifter om att avloppsledningarna skall ses över och att kommunerna skall inge saneringsplaner. Problemet är att detta sker i alltför långsam takt. Det råder inget tvivel om att utbytestakten är alldeles för låg. Om man fortsätter i denna långsamma takt blir inte rören bytta oftare än kanske vart trehundra år, och de håller inte ens i hundra år. Ledningsnätet går ofta sönder, oftast på grund av påverkan utifrån – det blir frätskador osv. Nu tillverkas såväl betong- som plaströr i Sverige.

Min fundering, miljöministern, var om man på något sätt – utan att belasta statsbudgetens normala konto – skulle kunna hitta andra lösningar, t.ex. att satsa AMS-pengar eller skapa beredskapsarbeten, för att komma i gång med utbyte av dessa rör.

Anf. 144 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tog fram litet siffror för den verksamhet som pågår. Utgångspunkten, enligt de gällande besluten, är att vi skall styra i första hand, dvs. ställa krav på kommunerna. Så har också skett. Det är ca 70 reningsverk som berörs av de nya riktlinjerna för krävereduktion. I och för sig är antalet berörda kommuner färre än 70, men de är ganska många.

Summan av de investeringar som har gjorts och som kommer att göras för att klara detta före utgången av år 1995 är ca 4 miljarder kronor. Jag utgår från att kommunerna följer denna plan. Jag har i alla fall inte fått några indikationer på motsatsen. Det är klart att det är väldigt bra att detta görs just under den pågående lågkonjunkturen, då det finns utrymme för den här typen av investeringar på arbetsmarknaden, vilket vi båda är medvetna om.

Det som jag tror att kommunerna i hög grad är medvetna om är den stora miljövinst som ligger i att förbättra sina ledningsnät och reningsverk samt genom kvävereduktion i enlighet med fattade beslut.

I en situation där man kan välja mellan olika typer av investeringar tillhör detta kategorin anläggningsarbete, där man naturligtvis kan tänka sig att i vissa delar av landet sätta in stimulanser via de arbetsmarknadspaket som vi från tid till annan tyvärr tvingas att ta fram. Så det är inte på något sätt uteslutet, men det har hittills fungerat på det sätt som regering och riksdag har avsett.

Anf. 145 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Min fråga rörde i första hand VA-ledningarna och inte reningsverken. Jag vet att det är stora investeringar på gång i reningsverken, men det är just frågan om utbyte av VA-ledningarna som bekymrar mig och som gjorde att jag ställde denna fråga.

Kommunerna skall ju genom en höjning av VA-taxan bekosta dessa investeringar, såvitt jag förstår. Jag har fått uppgifter på att man skulle behöva höja taxorna med 10 % för att klara av att byta ut rören i en lämplig takt. Det är därför jag vill föra fram tanken att man kanske borde pröva att använda AMS-medel för att i denna lågkonjunktur se till att påskynda det här arbetet.

Anf. 146 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Som jag tidigare sade är detta en integrerad del av ledningsnäten, men jag vill bara för fullständighetens skull nämna de insatser som

ändå görs för kvävereduktion, som har prioriterats ur miljösynpunkt. Sedan finns det alltid möjlighet att gå vidare utifrån denna utgångspunkt, därför att det finns många försummelser när det gäller ledningsnätet. Det är klart att ett sätt att göra detta är att ställa medel till förfogande via Arbetsmarknadsdepartementet – regeringen – samt naturligtvis också att på något sätt skapa möjligheter för långfristiga och billiga lån eller statsgarantier. Det är möjligt att vi kan lyckas att övertyga de ekonomiskt ansvariga om att prioritera detta område, vilket jag inte på något sätt har uteslutit.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1992/93:708 om handikappade barns rätt att välja skola

Anf. 147 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Inga-Britt Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att även handikappade barn skall kunna välja skola. Bakgrunden till frågan är ett fall i Göteborg där enligt uppgift en handikappad elev ej var välkommen till en fristående skola.

Låt mig inledningsvis hänvisa till det svar jag gav i kammaren den 4 maj på en liknande fråga från Eva Johansson. Jag framförde då att det är principiellt viktigt att eftersträva samma regler och rättigheter för barn med funktionshinder som för andra barn. I de allra flesta fall bör det särskilda stöd, som en enskild elev behöver, kunna lämnas i den skola som eleven valt. Skulle detta dock i något fall inte vara möjligt är kommunen skyldig att placera eleven i en skola där sådant stöd kan lämnas.

Den aktuella Göteborgsskolan har nyligen godkänts av Skolverket som en fristående skola för fullgörande av vanlig skolplikt. Det innebär bl.a. att Skolverket vid sin bedömning tagit ställning till skolans intagningsprinciper och eventuella urvalsregler. Skolan står också i likhet med alla andra fristående skolor under tillsyn av Skolverket. Vidare kan enligt skollagen ett godkännande återkallas om en skola inte längre uppfyller kraven för godkännande.

En fristående skola skall alltså inte godkännas om den brister i öppenhet eller tillämpar diskriminerande antagningsregler.

Barn, som inte kan gå i grundskolan därför att de är utvecklingsstörda, har särskild skolplikt. Sådant skolplikt fullgörs normalt i särskolan men kan också fullgöras i en fristående särskola. I vissa fall kan barnet också få sin utbildning förlagd till en klass i grundskolan, s.k. individintegrering. Barn med särskild skolplikt har alltså inte någon ovillkorlig rätt att vare sig gå i en kommunal grundskola eller en fristående skola godkänd för vanlig skolplikt. Enligt vad jag har erfarit har den aktuella Göteborgseleven särskild skolplikt. Jag har också erfarit att skolan inte nekat att ta emot eleven men vill att kommunen tilldelar skolan extra resurser för elevens skolgång.

Det är min erfarenhet att många fristående skolor gör en viktig insats för barn med speciella behov och erbjuder plats åt barn som haft svårt att finna sig till rätta i det kommunala skolväsendet. Jag ser det som angeläget att de

insatserna utvecklas och fortsätter. Det kan vara en tillgång att få växa upp i blandade miljöer där elever från olika bakgrund möts och där utbildning av elever med svårigheter och handikapp integreras. Det är viktigt att kommunerna också tar hänsyn till detta när bidraget till fristående skolor fastställs.

Anf. 148 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Lilla Henriette såg, som alla andra barn i hennes ålder, fram emot att få börja skolan tillsammans med hennes kompisar på dagis som bodde i området och som alla hade sökt till samma kommunala skola där de också hade blivit antagna.

När det stod klart att denna skola skulle bli en friskola skickade skolans styrelse brev till Henriettes och ett par andra barns föräldrar i vilket man talade om att Henriette inte var välkommen.

Hon blev alltså nekad att komma till den skola som hon hade valt. Det som står i svaret är inte sant. Sedan kom publiciteten omkring det hela, och då började diskussionen om de extra pengarna för elevassistenten. Det är riktigt.

Det är också riktigt att skolan numera säger att tösen är välkommen. Jag anser att skadan för hennes del redan är skedd. Ett litet barn skall inte behöva utsättas för att först antas och sedan bli utslängd, framför allt inte när man är handikappad. Det måste kännas fruktansvärt för den här lilla tösen och hennes föräldrar att utstå en sådan behandling.

Vi måste också vara klara över att hennes kamrater vet om precis vad det är som har hänt. Att hon nu får komma in i skolan är något som jag inte är övertygad om kommer att bli helt lyckligt. För när det fattas pengar i den här skolan till någonting som eleverna vill ha, vet alla vem det är som kostar pengar.

Jag trodde att ministern skulle tala om för mig klart och tydligt att så här får det inte gå till. Detta måste rättas till, så att det inte blir fler sådana fall. Henriette är inte ensam. Det finns många sådana fall i landet. Det är bara det att föräldrarna inte vill utsätta barnen för den publicitet som de får när man börjar klaga.

Anf. 149 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är precis det jag säger i mitt svar. Jag konstaterar att reglerna är sådana att elever med särskilda behov eller handikapp skall tas emot.

Jag konstaterar också, vilket jag har framhållit i propositionen till riksdagen, att det finns möjlighet för kommunen och att det är rimligt att låta det stöd en elev kan behöva följa med till den skola han eller hon valt. Jag har lagt förslag till kammaren om att elever i särskolan också skall få större möjligheter att välja skola.

Jag har fått besked från Skolverket, från regionchefen i Göteborg osv., där man vitsordar att eleven är välkommen till den skola som hon har valt men att frågan gäller vilka resurser kommunen och friskolan skall komma överens om. Jag ifrågasätter inte Inga-Britt Johanssons uppgifter, men det

skall naturligtvis inte gå till så som hon skildrar att det har gjort. Reglerna är utformade så att det inte skall hända.

Problemet är att vi arbetar med nya regler, och det är uppenbart att de inte är tillräckligt väl kända. I den meningen kan man väl säga att den debatt som det här fallet har skapat ändå är till fördel, därför att det borde nu stå klart för alla och envar att här gäller det att ta emot elever också när de har särskilda behov och att det finns ett särskilt ansvar för kommunen att också ge de eleverna samma möjligheter som andra elever.

Anf. 150 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Ansvaret ligger självfallet hos kommunerna. Statsrådet sade att stödet som finns skall följa eleven, men den kommunala skolan skulle inte få något extra stöd för att klara av det här.

Det är faktiskt så inom skolan i Göteborg i dag att i flera områden, framför allt i ytterområdena där det finns väldigt stort behov av speciella stödjande åtgärder, säger man i dag upp alla speciallärare. Man säger upp assistenter och fasta lärare, och man utökar klasserna så att de blir jättestora.

I min stadsdel, i Angered, säger man upp inte mindre än 100 speciallärare som har jobbat med elever med särskilda behov, med halvklasser och liknande, därför att kommunen inte har pengar. Då skall en privilegierad skola i ett av de bästa områdena, en skola som har en och en halv miljon kronor mer i sin budget än den hade haft om den varit kommunal, kunna säga: Jo, vi tar emot elever med särskilda behov, om vi får extra pengar för dem. Jag tycker att det är förfärligt.

Anf. 151 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! De ekonomiska problemen kanske vi kan diskutera vid ett annat tillfälle, men jag konstaterar att regelverket när det gäller valet av skola är mycket tydligt. Det innebär att en skola som skall stå öppen också skall vara öppen för alla. Det finns noggranna regler för detta som följs upp av Skolverket.

Det förvånar mig, när Inga-Britt Johansson påstår att elever i särskolan i Göteborg inte skulle få extra stöd och hjälp. Det är alldeles självklart att de får det. Frågan är hur mycket det är, och det ligger kanske i sakens natur att detta diskuteras.

Jag har inte detaljkunskaper i varje enskilt fall, men jag förlitar mig på Skolverkets tillsyn och att den diskussion som förs följs på det sättet att det är riktigt när man hävdar att det handlar om resurser och att man då följer den här frågan.

Anf. 152 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag har inte sagt ett ord om särskolan och särskolans resurser. Jag pratade om den kommunala skolan över huvud taget. Henriette var antagen till skolan så länge den var kommunal utan att den fick några särskilda resurser.

Det kanske är så, statsrådet, att det här inte är bästa vägen för att komma fram till Moderaternas "Europas bästa skola". Det kanske är så att den idé som skolreformatörerna så länge har kämpat för, den gemensamma grund-

skolan för alla barn, fortfarande är den som väger tyngst och att vi bör vara försiktiga med att släppa i väg alltför mycket i friskoleregim. Jag tror att många barn kommer att råka illa ut i den utveckling som nu sker.

Anf. 153 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag konstaterar att Inga-Britt Johansson inte vill ta in fakta i det enskilda fallet. Jag tänker inte heller diskutera ett enskilt fall i detalj här i riksdagen.

När det sedan gäller den reform som innebär att elever ges möjlighet att välja skola, är det väl känt att Socialdemokraterna reser ett instinktivt motstånd. Jag menar emellertid att det är väsentligt för elever och föräldrar, oavsett om det är fråga om elever med handikapp, om det är fråga om elever som har sin skolgång i särskolan, att deras synpunkter och önskemål om vilken skola de vill gå i får en möjlighet att följas upp.

Den rätten och möjligheten har förvägrats dem i decennier. Vi har skapat utrymme för den möjligheten, även om systemet inte i alla delar är perfekt och informationen om vilka regler som gäller uppenbarligen inte har trängt ner till varje skola. Men vi är på god väg, och vi kommer att nå fram till målet.

Anf. 154 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara informera om att jag är en av dem i den här kammaren som har slagits för kooperativa skolor och att jag har exempel, också från min egen stadsdel, på att man sköter om hemspråksundervisningen och barn med särskilda behov på ett alldeles underbart sätt. Jag är alltså inte totalt motståndare till reformer.

Men när man, som har skett i den här aktuella skolan, vilket jag inte har sagt förut, tar över skolan bara för att det blir bättre ekonomi och en annan skola i stadsdelen får läggas ned i stället, då är det inte intresset för att skapa en särskilt bra skola som styr, utan då är det egenintresset, bypolitiken, som det handlar om.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1992/93:767 om handikappade barns rätt att välja skola

Anf. 155 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Eva Johansson har frågat mig om jag är beredd att uttala att både fristående och kommunala skolor skall ha skyldighet att ta emot barn med handikapp i sin verksamhet, såvitt inte mycket starka skäl talar för en annan placering.

Jag kan svara mycket kort på Eva Johanssons fråga. Svaret är ja; om fristående och kommunala skolor har likvärdiga villkor har de också likvärdiga skyldigheter. Jag vill hänvisa till mitt svar nyss på Inga-Britt Johanssons fråga och till mitt svar den 4 maj på en liknande fråga från Eva Johansson.

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Jag har flera gånger tidigare ställt liknande frågor till skolministern, om riskerna för att handikappade barn råkar illa ut i ett system där skolorna har rätt att välja sina elever. Jag har varje gång fått lugnande besked. Skolministern har försäkrat mig att de handikappade inte skall särbehandlas i det här avseendet utan kunna välja skola i samma utsträckning som andra elever.

Nu tror inte jag på de där beskeden längre. Den lilla flickan i Göteborg som det nyss var tal om var inte ensam om att inte vara välkommen till sin skola. Hon är bara ett av många exempel på barn som har nekats plats i den skola som de har valt, och de har nekats plats på grund av sitt handikapp.

Det är inte bara systemet för resursfördelning till privatskolor som hindrar barn och föräldrar att göra sina val. Det är också brist på resurser i vanliga kommunala skolor som gör att barn med olika handikapp inte kan välja.

Det finns också exempel på hur missriktad profilering tas som ursäkt för att rörelsehindrade barn nekas plats i en skola.

Det rör sig om mer än en principfråga, skolministern. Det är en djupt mänsklig, etisk fråga. Varje gång ett barn nekas plats i en skola på grund av någonting hos barnet, är det ett nederlag. Det är naturligtvis ett nederlag för skolan, men framför allt för det enskilda barnet. Det nederlaget kanske aldrig någonsin går att ställa till rätta. Även om beslutet ändras är skadan redan skedd. Känslan av att inte vara välkommen sitter där som en tagg och kanske förstör hela skolgången. Därför får inga sådana besked lämnas. Det är ovärdigt ett land som vill ha en skola för alla, och därtill Europas bästa.

Jag vill fråga skolministern om hon tycker att det är rätt att skolor som betalas med våra gemensamma skattepengar, skall ha rätt att säga nej tack till en elev på grund av dennes handikapp? Frågan gäller alldeles oberoende av om det är en privat eller en kommunal skola.

Anf. 157 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag har redan svarat på den fråga som Eva Johansson hade skrivit ner att hon skulle ställa i den här repliken. Jag anser att en skola skall vara skyldig att ta emot elever, oavsett om de är handikappade eller ej. Det framgår också av de regler som gäller.

Jag utgår ifrån att Eva Johansson anmäler de konkreta fall där handikappade elever har förvägrats tillträde till en skola till Skolverket, så att dessa fall kan prövas enligt de regler som finns. Jag utgår ifrån att så redan har skett. Den tillsyn som skall göras skall självfallet också fungera.

Anf. 158 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jo, vi skall nog se till att dessa fall får sin prövning. Men, skolministern, skadan är faktiskt redan skedd för de barn som inte känner sig välkomna.

Det kan t.ex. röra sig om en rörelsehindrad flicka som skall börja i första klass. Den skola som ligger närmast och som flickan och hennes kamrater på lekis hade tänkt börja i, har beslutat sig för en miljö- och naturprofil. Flickan har fått besked om att hon stör den profilen. Hon kan inte vara med ute i naturen, där denna skola har tänkt förlägga en del av sin undervisning –

förmodligen på ett mycket bra sätt – på grund av sitt handikapp. Flickan hotar därmed de andra barnens möjligheter att få röra sig i skogen. Det här är ett exempel.

Är skolministern beredd att agera så att skolan inte uppfattar signalerna från regeringen såsom att en profilering väger tyngre än ansvaret att ge alla barn rätten att välja skola? Skolministern sade här tidigare att vi skulle ha något slags instinktivt motstånd mot att man skall få välja skola. Nu är det skolministern som står för det motståndet.

Anf. 159 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att skadan redan är skedd i de enskilda fallen. Jag tycker att det är djupt olyckligt när någon elev i något sammanhang möts av kränkande besked eller av en ovälkommen attityd. Det här är svårigheter som vi även möter när det gäller handikappade elever som integrerats generellt. Det finns inte tillräckligt goda kunskaper om handikapp. Det finns en hel del fördomar. Det finns svårigheter. Detta är ingenting som bara gäller fristående skolor.

I läroplanssammanhang och när det gäller olika regelverk från statens sida är vi mycket noggranna med att markera vad som gäller. Jag tvekar inte att följa upp den punkten. Det skall vara fråga om oerhörda praktiska bekymmer för att en elev inte skall kunna få välja en skola. Det gäller oavsett om en skola är kommunal eller fristående. Det dyker då och då upp fall där bekymmer uppstår, men de är generella.

Anf. 160 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag hoppas att skolministern inte har lagt till ekonomiska och organisatoriska bekymmer på listan över de praktiska bekymmer som kan medföra att eleven förvägras sitt val av skola.

Det är riktigt att det ibland uppstår problem med integrerade elever. Men många gånger kan det också fungera bra. Jag har ett exempel på att det har fungerat mycket bra. Exemplet gäller en grabb i en Norrlandskommun. Han har gått ett par år i en vanlig klass, och det har fungerat utmärkt med speciallärarresurser och extra stöd. Nu drar man ned på speciallärarresurser, och pojken tvångsplaceras i en särskoleklass. Ingen vill egentligen ha det på det här sättet. Det här påverkar också pojkens och hans föräldrars möjlighet att inte bara välja skola utan även skolform, vilket vi skall ta upp om en liten stund.

Är skolministern beredd att erkänna att den samlade politiken från regeringens sida har medfört ingrepp i föräldrars och barns rätt att välja skola?

Anf. 161 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag skulle kunna vända på frågan. Är Socialdemokraterna beredda att erkänna att den ekonomiska politik de har fört har försatt landet i en situation som gör att många av de angelägna mål som vi har, bl.a. för skolan, är svåra att uppfylla?

Elever med särskilda behov behöver ha mycket tydligt stöd i regelverket, bl.a. när det gäller skolverksamhet. Jag har tidigare i den här talarstolen

markerat att jag är beredd att bl.a. i läroplanssammanhang se till att vi får ett sådant skärpt regelverk.

Det är uppenbarligen inte tillräckligt, oavsett vilka besked jag än ger till Eva Johansson. Av någon outgrundlig anledning vill Eva Johansson försöka insinuera att det skulle saknas vilja eller intresse ifrån regeringens sida att värna handikappade elevers rätt till en god skolgång precis som för andra barn. Någon sådan inställning finns faktiskt inte. Vi är besjälade av tanken att skapa en skola som verkligen fungerar för alla barn.

Anf. 162 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! För en liten stund sedan var det skolministern som i en debatt med Inga-Britt Johansson insinuerade att vi inte skulle stå upp för rätten att välja skola. I det här fallet är det skolministerns politik som medverkar till att barn inte har den rätten. Det finns många fler sådana här exempel, skolministern. Det är inte fråga om enstaka fall.

Det finns många kommuner med mycket knapp ekonomi som sitter och väntar på signaler, som gör att de kan spara på skolan genom att t.ex. samla alla barn med ett speciellt handikapp på ett ställe. Det behövs ett tydligt stöd i regelverket. Det är bra att skolministern är beredd att se till att vi får ett sådant.

Den proposition som avlämnades senast i denna fråga ledde dock till en vidgning av kommunernas möjligheter att gå ifrån elevers och föräldrars val av skola. Jag får väl utgå ifrån att det var ett slags miss i arbetet att lägga fram den propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1992/93:769 om utvecklingsstörda barns rätt att välja skola

Anf. 163 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Eva Johansson har frågat mig om jag är beredd att skynda på arbetet i arbetsgruppen för särskoleundervisning, så att de utvecklingsstörda barnen och deras föräldrar så snart som möjligt får sin självklara rätt att av göra i vilken skolform barnen skall gå.

Nej, jag har inte för avsikt att påskynda arbetsgruppens arbete. Jag finner det rimligt att arbetsgruppen, som tillsattes den 15 oktober 1992, får tid på sig att följa och dokumentera föräldrars och skolans samverkan inför beslut att ett barn skall tas emot i särskolan under sin skolpliktstid.

Anf. 164 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för det här svaret. Men jag tycker att det är synd att det ser ut som det gör.

Arbetsgruppen kunde ha fått mera tid på sig om den hade tillsatts litet tidigare. Många och stora principfrågor på utbildningsområdet har jäktats fram under de 20 månader som har gått sedan regeringen tillträdde. Regeringen har inte dragit sig för att strunta i att invänta utredningsförslag som

den har vetat skulle gå emot den egna viljan. Man har inte heller dragit sig för att neka till remissbehandling av mycket stora och viktiga principfrågor, innan de tas upp till beslut här i riksdagen. I den här frågan är regeringen dock mycket senfärdig.

Den självklara rätten för föräldrar till utvecklingsstörda barn att själva välja skolform för sina barn dras i någon långbänk som jag tror att Thorbjörn Fälldin glömde i någon vrå. Det är bra att en arbetsgrupp har tillsatts. Det är emellertid också nödvändigt att den får sådana direktiv att arbetet snart leder till resultat.

Det har gått ett år sedan riksdagen behandlade frågan första gången. Den gången behövdes två behandlingar innan alla motsträviga regeringspartier hade inordnat sig i ledet. Lockbetet var förmodligen just den här arbetsgruppen och att regeringen skulle följa frågan. Det var nog fler än jag som trodde att regeringen skulle ta frågan på större allvar. Framför allt många föräldrar till utvecklingsstörda barn hoppades på att det skulle gå fort att få fram en lagändring som skulle ge dem samma rätt som alla andra föräldrar.

Vilka svåra principfrågor, skolministern, döljer sig i den här frågan som motiverar den här långa förberedelse tiden? Varför ville ni inte ha fram ett beslut under den här mandatperioden – ett beslut som skulle utvidga valfriheten och låta den gälla alla barn?

Anf. 165 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Frågan om särskoleelevernas skolgång behandlades bl.a. i propositionen om ändrat huvudmannaskap för särskolan och sär vux, m.m. Regeringen underströk i propositionen att föräldrarnas önskemål och synpunkter är viktiga.

Regeringen valde ändå efter mycket övervägande att låta bevara styrelsen för särskolan i barnets hemkommun, vilken slutligen skall avgöra om ett barn skall tas emot i särskolan eller inte. Därutöver slog vi fast betydelsen av att också elever inom särskolan får möjlighet att välja inriktning inom utbildningen, osv.

Arbetsgruppen tillsattes för att den skall följa hur arbetet bedrivs och hur samverkan fungerar mellan huvudmännen för särskolan och föräldrarna. Jag har träffat några av ledamöterna i arbetsgruppen. Vi har även talat om att de skall göra en avstämning med mig om vad de har kommit fram till.

Jag vet emellertid att det är vid ytterst få tillfällen som beslut fattas om särskola utan att föräldrar och huvudmän är överens. Däremot finns det ett annat bekymmer. Här har regeringen varit tydlig i propositionen. Det bekymret består i att en elev i särskolan inte alltid får den klassplacering eller den skolplacering som önskas.

Jag tar visst dessa frågor på allvar. Men det fordrar viss omsorg när man ändrar så mycket som vi faktiskt har gjort när det gäller elever med mycket speciella behov. Det krävs lång erfarenhet och stor kompetens för att göra dessa bedömningar. Det krävs ofta speciella insatser och en speciell pedagogik. Vi har därför valt att behålla den tidigare beslutsformen.

Anf. 166 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill upprepa frågan: Vilka är de svåra principfrågor som döljer sig, vilket gör att det måste ta den här tiden? Man kan t.ex. jämföra

med utredningen om tioårig skolplikt. Såvitt jag vet tillsattes den i våras och skall vara klar i höst. Den frågan är minst lika stor, men utredningen har fått betydligt kortare tid på sig. Har den utredningen att behandla principfrågor av mindre vikt?

När det gäller särskolebarnens rätt att välja skolgång anser en tämligen enig föräldraopinion att föräldrarna har kompetensen och möjligheten att fatta dessa beslut med det stöd och den hjälp de kan få från kommunerna och andra. Förmodligen kommer även framgent föräldrarna och huvudmännen överens i de allra flesta fall. Men föräldrarna borde slippa att ha en förmyndare över sig.

Anf. 167 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Vad det handlar om är i vilken skolform eleven skall placeras. Att avgöra om ett barn har sådana inlärningssvårigheter att det inte ens med särskilda insatser i grundskolan är möjligt att klara en kvalitativ skolgång är ett svårt ställningstagande. Det måste bygga på stor erfarenhet och kunskap.

Det finns inte några etablerade sanningar. Men jag tycker ändå att man skall ha en viss respekt för den kunskap och erfarenhet som lärare och personal inom särskolan skaffat sig genom många års arbete.

Jag är alldeles övertygad om att alla föräldrar har goda kunskaper om sina barn och förmåga att fatta viktiga beslut. Jag tror också att det inte finns några som är mer besjälade av att besluten skall bli riktiga än föräldrarna. Men i detta fall är det ändå viktigt med den kompetens som personalen inom särskolan har för just detta avgörande.

Vi har på ett mycket tydligt sätt markerat betydelsen av föräldrarnas vilja och kunskap i detta sammanhang. Jag utgår från att det fungerar.

Anf. 168 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Också jag vet att det handlar om valet av skolform. Det är vad jag tar upp i min fråga. Men vilka är de stora principiella svårigheter som döljer sig i denna fråga, och som gör att man behöver ta så lång tid på sig? Varför kan man inte tro på föräldrarnas förmåga? Man vill nog gott på alla håll och kanter. Men varför tror man inte på föräldrarnas förmåga att göra riktiga bedömningar?

Jag är övertygad om att man med vilket system man än väljer med facit i hand kan säga: Det blev inte bra. Men det gäller båda formerna. Varför skall man ha ett system som föräldrarna inte känner sig myndiga i när man har gett denna myndighet till nästan alla andra föräldrar? Skillnaden blir så bjärt.

Anf. 169 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Om samverkan mellan föräldrar och professionella inte fungerar får man naturligtvis fundera över vad som är viktigast och om det krävs förändringar.

Jag tror att det i det här fallet krävs stor kunskap om skolan och om pedagogik samt kunskap om utvecklingsstörning för att göra en bedömning av om en elev skall tillhöra särskolan eller om det handlar om inlärningssvårigheter och att eleven skulle fungera bra i den vanliga skolan.

Vi har dessutom skaffat oss allt större erfarenhet av att integrera särskolelever i vanlig grundskola. Det är ett intressant arbete som bedrivs. Man kan möjligen tycka, som Eva Johansson, att regeringen i detta fall skyndar långsamt. Det görs av omsorg om att besluten skall bli riktiga. Jag vill inte gärna tolka in inställningen att vi inte skulle bry oss, eller inte värdesätta, valfriheten för föräldrarna också i detta fall. Men jag erkänner gärna att det finns en viss försiktighet.

Anf. 170 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Om det är fråga om detta kan den tid som det tar för regeringen att fatta beslut måhända välkomnas. Men i så fall borde regeringen ha funderat mer noga innan den lagt fram andra förslag i denna kammare som tagit betydligt mycket kortare tid att få fram. Jag tycker att det har märkts på resultatet.

Frågan handlar om att den som gör valet skall ha kunskaper. Jag tror faktiskt inte att de utvecklingsstörda barnens föräldrar har ett dugg mindre kunskap om skolan och om sina barn än alla andra föräldrar, snarare tvärtom. Det är det intryck jag har fått från alla mina kontakter med utvecklingsstörda barns föräldrar. Det är en grupp som har tvingats att sätta sig in i dessa frågor mycket noga.

Anf. 171 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att kunskaperna om utvecklingsstörning och handikapp över huvud taget är mycket stor hos föräldrar som har barn med dessa bekymmer. Samtidigt klarar vi föräldrar, oavsett om vi har barn med särskilda behov eller inte, inte alltid av att göra en riktigt korrekt bedömning av hur våra barn är i förhållande till andra barn. Det är inte något som är speciellt för föräldrar till handikappade barn.

I detta fall handlar det om den vanliga grundskolan kan eller inte kan ge eleven detta maximala stöd för en positiv utveckling och god inläring, vilket trots allt är syftet med skolgången.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1992/93:772 om det nya betygssystemet

Anf. 172 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Martin Nilsson har frågat om regeringen avser vidta åtgärder så att regeringens nya betygssystem snarast utvärderas av oberoende pedagogiska experter.

Regeringen avser att lämna förslag om nya läroplaner och nytt betygssystem till riksdagen i morgon. Låt oss avvakta med diskussioner om ett nytt betygssystem tills vi har fått lämna vårt förslag och tills ni har hunnit läsa det.

Anf. 173 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag önskar att jag i likhet med övriga talare under kvällen kunde tacka statsrådet för svaret. Jag avser dock, oartig som jag är, att inte

göra det, eftersom jag inte anser mig ha fått något svar. Det tycker jag är synd, då betygsfrågan är en viktig fråga.

Nu avser regeringen att lägga fram ett förslag. Man har i regeringen uppenbarligen varit oense om hur förslaget skall se ut. Inför sommaren har man lyckats enas. Regeringen lägger fram propositionen veckan innan riksdagen behagar ta sommarlov, så att förslaget omöjligen kan debatteras här i riksdagen när det är aktuellt. Det är tycker jag är synd.

Betyg är viktigt. Betyg i olika former kommer på gott och ont att styra undervisningen. Det betyder att vi får mer av konkurrens och mindre av samverkan i skolan samt att vi premierar de mätbara kunskaperna.

Jag hade kunnat förstå detta om regeringen, vilket den nu säger sig vilja, velat presentera förslaget för riksdagen i morgon.

Jag har här en artikel från Dagens Nyheter torsdagen den 27 maj där en av statsrådet Asks kolleger med glädje diskuterar och debatterar det nya betygsförslaget i Dagens Nyheter. Men vi gör det inte i riksdagen. Det tycker jag faktiskt är ett utslag av en upprörande nonchalans gentemot Sveriges riksdag. Det är anmärkningsvärt att statsrådet Ask inte är beredd att diskutera sina egna sakområden. Det är synd.

Anf. 174 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Först vill jag säga: Tro inte allt som står i medierna! Tro inte allt ni hör på radion heller! Härommorgonen väcktes jag av Ekot som lät meddela att jag var en stor motståndare till betyg. Efter att i ett och ett halvt år varit beskylld för att vara betygshetsare var detta en nyhet, i synnerhet som regeringen fortfarande inte hade lagt fram sitt förslag.

När det gäller tidpunkten för dessa propositioners överlämnande till riksdagen, var det inte alls för att omöjliggöra en ordentlig behandling här i riksdagen som de överlämnas i morgon, tvärtom. Jag tyckte det var angeläget att lägga fram dessa förslag eftersom vi har arbetat med dem under våren. Då har ledamöterna goda möjligheter att läsa dem under sommaren för att sedan under hösten få ordentligt med tid för den behandling som skall göras här i huset.

Vi har frågestunder och en del andra tillfällen när de propositioner vi lägger fram i morgon kan diskuteras. Avsikten var inte att på något sätt försämra riksdagens möjligheter att diskutera de förslag vi lägger fram. Men jag avser inte att diskutera dem i dag. Jag tycker att det är viktigt att först få presentera förslagen som helhet.

Anf. 175 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Det är möjligt att det inte är en medveten linje och policy av regeringen att lägga fram förslaget inför sommaren så att det inte skall kunna debatteras här i riksdagen. Detta blir i vilket fall som helst konsekvensen när det sker på det här sättet. Vi kommer inte att hinna att diskutera det i någon form här i riksdagen innan sommaren. Det är möjligt att det delvis är fel på riksdagens arbetsformer.

Jag får väl vara tacksam för den muntliga frågestunden då jag förhoppningsvis under ungefär en halv minut kommer att ha möjlighet att utbyta tankar och ord med statsrådet, om jag får ordet. Till syvende och sist är det

faktiskt anmärkningsvärt, oavsett om man skall tro allt som står i medierna eller inte.

Jag har inte sett någon dementi från statsrådet Davidson om att det hon säger i Dagens Nyheter är fel. Jag vet att statsrådet Ask inte kan stå till svars för hennes yttrande. Det är ändå anmärkningsvärt att regeringen är beredd att diskutera med medierna, men inte med riksdagen.

Anf. 176 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag har icke diskuterat förslagen i medierna, och jag tänker inte göra det förrän jag har lagt fram dem för riksdagen.

På Läroplanskommitténs och Betygsutredningens förslag hade vi en remisstid som gick ut i januari. Därefter gjordes en remissammanställning. Vi har arbetat med att bereda de olika synpunkter och förslag som vi har haft att tillgå. Det är klart att vi kunde ha valt att inte redovisa förslagen för riksdagen förrän till hösten. Jag tycker att det hade varit en mycket sämre lösning.

Vi har varit överens över partigränserna om att vi vill behandla det här förslaget i riksdagen i höst. Då är det väl bra att förslagen kommer nu, så att det ges möjlighet att diskutera dem. Jag är övertygad om att vi kan föra en intensiv debatt även under sommarmånaderna. Därefter kan den ordinarie behandlingen här vidta.

Anf. 177 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Om inte statsrådet Ask har varit ute och diskuterat detta i medierna har i alla fall statsrådet Davidson varit ute och uttalat sig. Hon får väl ändå sägas utgöra en representant för den regering vi har här i landet. Jag förutsätter att statsrådet Ask kommer att diskutera detta med statsrådet Davidson.

Hur som helst tycker jag att regeringen kunde ha tänkt på att presentera propositionen på ett sådant sätt att debatt i kammaren skulle kunna möjliggöras innan sommaruppehållet. Det är synd att man inte har gjort det.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1992/93:581 om arbetsmarknadsbidragens konkurrenseffekter

Anf. 178 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Charlotte Cederschiöld har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att inte riktiga arbeten skall slås ut med bidrag.

Bakgrunden till Charlotte Cederschiölds fråga är att en handlare i Skåne klagat över att konkurrensvillkoren satts ur spel för honom. En arbetslös person har fått starta-eget-bidrag för start av firma i samma bransch, vilket enligt Charlotte Cederschiöld gör att den redan etablerade handlaren riskerar att slås ut. Konkurrensverket har granskat fallet, och anser att starta-eget-bidraget medfört konkurrensmässigt snedvridande effekter.

Jag är förhindrad att kommentera ett enskilt fall. Normalt är risken för

undanträngning och snedvridande konkurrens i samband med arbetsmarknadspolitiska åtgärder relativt begränsad. Den hastigt stigande arbetslösheten har medfört att arbetet med de sysselsättningsskapande åtgärderna sätts på hårda prov. Ännu så länge är dock uppgifterna om konkurrensproblem få. Jag och mina medarbetare följer dock dessa frågor mycket noga. Som jag även påpekade i kompletteringspropositionen är det viktigt att AMS tar hänsyn till konkurrenseffekter vid bedömning av bidragen.

Som Charlotte Cederschiöld känner till är Arbetsmarknadsverket uppbyggt på ett sådant sätt att beslut om åtgärder för de arbetslösa oftast fattas där de arbetslösa bor och där åtgärderna skall sättas in. Detta system bör normalt innebära att lokalkännedomen medför en kontroll av att den ordinarie arbetsmarknaden inte störs. Arbetsmarknadsstyrelsen har det övergripande ansvaret för att åtgärderna fungerar som avsett.

Anf. 179 CHARLOTTE CEDERSCHIÖLD (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det vittnar om att statsrådet inser vikten av att bevaka att bidrag inte tillåts konkurrera ut riktiga jobb. Kruxet är att finna den rätta vägen.

Ballingslövsfallet, där starta-eget-bidraget bidrar till att konkurrera ut den befintliga livsmedelshandlaren, är faktiskt ganska upprörande. Samtidigt är jag helt övertygad om att statsrådet är lika angelägen som jag om att sådana här oklarheter inte skall uppstå. Jag betvivlar inte på något sätt statsrådets goda vilja. Jag inser också att den här avvägningen kan vara svår i de tider som vi lever i.

Det är naturligtvis allvarligt om det i Länsarbetsnämndens stadgar inte finns något krav på att hänsyn skall tas till konkurrenseffekterna vid prövning av etableringsbidrag. Konkurrenshänsynen finns ju på andra håll i lagstiftningen. Det är kanske dags att se till att Länsarbetsnämndens stadgar överensstämmer med Länsstyrelsens konkurrensregler, de nya som gäller från den 1 juli 1992.

Konkurrensverket, och i sista hand Marknadsdomstolen, kan vad avser näringsidkare vidta åtgärder enligt konkurrenslagen för att förhindra konkurrensbegränsning som har skadlig verkan inom landet. Men Länsarbetsnämnden är inte näringsidkare, och konkurrenslagen är därmed inte tillämplig, även om det aktuella fallet medför konkurrensbegränsning enligt Konkurrensverket.

Eftersom det i det aktuella fallet redan finns en handlare och orten sannolikt inte kan bära två butiker kan man ju ifrågasätta om förutsättningen för en långsiktig tillfredsställande lönsamhet – eller varaktig, som det står i handlingarna – faktiskt är uppfylld. Det gäller i så fall bara under den tid som starta-eget-bidraget finns. Då kommer den ena handlaren att avlösa den andra. Så kan det inte få fungera.

Den här konflikten har tidigare påpekats av Konkurrensverket, Näringsombudsmannen och Statens pris- och konkurrensverk. Jag vill ställa en fråga: Vad tänker statsrådet göra för att förtydliga lagen? Tänker statsrådet använda länsstyrelsens nya instruktion eller införa någon sanktionsmöjlighet, som verkar vara Konkurrensverkets linje?

Anf. 180 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag kan inte ge ett rakt svar på frågan om vilka medel som skall användas eller inte. Så mycket kan jag säga att detta inte är tillfredsställande. Jag kan fortfarande inte gå in på det aktuella fallet. Om det i en bygd finns ett eller två företag som har nått med serviceunderlag är det inte ett riktigt beslut att ytterligare en konkurrent kommer till. Det skapar inte fler arbetstillfällen. Ytterst syftar ju starta-eget-bidraget till att ge fler arbeten.

Anf. 181 CHARLOTTE CEDERSCHIÖLD (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet så mycket för det svaret. Det visar ju att vi har exakt samma syn på detta. Det är bara en fråga om hur tillämpningen skall ske och vilka metoder man skall använda.

Det som störde mig särskilt när jag satte mig närmare in i ärendet var reaktionen från länsarbetsnämnden. Jag är medveten om att statsrådet inte kan gå in i det, men jag vill ändå...

Anf. 182 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Ej heller ledamoten har rätt att göra detta. De enskilda myndighetsbesluten får inte diskuteras i riksdagen.

Anf. 183 CHARLOTTE CEDERSCHIÖLD (m):

Herr talman! Jag får ändå tala om vad som stod i tidningen, vad Länsarbetsnämndens företrädare sade. Denne hade den uppfattningen att vi följer lagen, medan man från myndighetshåll menar att det kanske inte är så, utan att man också skall ta hänsyn till konkurrensaspekterna. Det här visar att det här finns en oklarhet. Jag tycker att den här diskussionen verkligen har fyllt sitt syfte om vi är ense om att man kanske skall se över vilka metoder man bör klargöra detta med, så att dessa konflikter i fortsättningen inte uppstår. Jag tror att det i så fall är ett förtydligande på Länsarbetsnämnderna som kommer att behövas.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1992/93:706 om Mönsterås bruk

Anf. 184 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Chatrine Pålsson har frågat näringsministern om regeringen avser att ta upp överläggningar med Södra Skogsägarna AB angående statliga insatser för tidigareläggning av planerad utbyggnad vid Mönsterås bruk.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Inledningsvis kan nämnas att företaget har bytt namn till Södra Cell AB. Jag kallar det fortsättningsvis för Södra.

Bakgrunden till frågan är att Södra planerar att utöka produktionen i Mönsterås i Kalmar län. Råvarutillgång, marknad, givna tillstånd m.m. talar för en utbyggnad, men enligt Chatrine Pålsson är Södras eget kapital i dagsläget inte tillräckligt för en utbyggnad.

Jag är väl medveten om situationen i de aktuella områdena. I brukets upp-
tagningsområde finns i dag ett stort massavedsöverskott, och i många kom-
muner är arbetsmarknaden besvärlig. Jag är alltså, liksom Chatrine Pålsson,
väl medveten om att en utbyggnad av bruket är av stort intresse långt utanför
brukets hemmakommun. En utbyggnad och en utökad verksamhet vid bru-
ket innebär ett stort antal arbetstillfällen, såväl vid bruket och i byggsektorn
som hos underleverantörer och i skogsbruket. Vi skall inte heller glömma att
det handlar om en av våra viktiga basnäringar och att brukets verksamhet
påverkar landets exportinkomster med ett avsevärt belopp.

Liksom hela den svenska exportindustrin har Södra, bl.a. som en följd av
den lägre kronkursen, i dag och under överskådlig tid framåt ett mycket gott
konkurrensläge. Till detta vill jag lägga sänkta arbetsgivaravgifter och det
tvåårsavtal på ansvarsfull nivå som är på väg att gå igenom på arbetsmarkna-
den.

Ett av regeringens främsta mål är att genom en långsiktig ekonomisk poli-
tik förbättra landets investeringsklimat. Jag vill också peka på att vi för första
gången på många år befinner oss i en period med kraftigt sjunkande räntor.
Ränteläget är kanske den tyngst vägande faktorn vid ett kapitalintensivt fö-
retags investeringsbeslut. Den sänkta räntenivån har stor betydelse för inve-
steringskalkylens resultat.

Regeringen kan genom sin politik förbättra det näringspolitiska klimatet.
Men en långsiktigt positiv utveckling förutsätter att företagen övertygas om
politikens trovärdighet så att de, bokstavligt talat, vågar sätta spaden i jor-
den och realisera existerande investeringsplaner.

Avslutningsvis vill jag nämna att jag har kontakt med företaget.

Anf. 185 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Herr talman! Jag vill verkligen tacka statsrådet Börje Hörnlund för det här
positiva svaret. Jag är mycket nöjd med att arbetsmarknadsministern och jag
delar uppfattningen att en utbyggnad av Mönsterås bruk är viktig för hela
landet.

Mönsterås bruk är ett av de pappersbruk som kommit längst i världen när
det gäller miljöteknik. Bruket kan tillverka blekt lövmassa utan klorblek-
ning. Av Södra Cells totala investeringar på ca 2 miljarder kronor under den
senaste femårsperioden är närmare 1 miljard miljöskyddande och energibe-
sparande investeringar.

Detta är miljöstatsningar som visar på ett engagemang i tiden från företa-
get. Miljöstatsningar brukar annars vara det som först får stryka på foten i
ekonomiskt kärva tider.

Herr talman! I detta sammanhang är det viktigt att påpeka att det finns en
mängd olika företag som staten har hjälpt på olika sätt. Jag anser också att
staten när det är möjligt tar ett vidare ansvar för industriinvesteringar som
betyder mycket för vårt land. Givetvis skall staten inte intervensera i enskilda
företag, orättvist subventionera vissa verksamheter och lämna andra åt si-
dan.

Det finns emellertid andra sätt att ge stöd. Ett av de sätten är att låna ut
pengar. Jag vill gärna påminna om att staten tidigare – jag tror det var i bör-
jan av 80-talet – har lånat ut pengar till Södra för investeringar. Detta skulle

kanske kunna vara en lösning även nu. Södra Skogsägarna betalar en rejäl ränta på lånen, en indikation på att företaget vill stå på egna ben, men med ett visst stöd i en ekonomiskt svår period.

Jag hyser inga tvivel om att Södra vill bygga ut. Beslutet är egentligen redan fattat. Frågan är bara när det kan förverkligas. Det är i detta sammanhang som regering och riksdag kan komma in och stödja företaget.

Anf. 186 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag kan bara kort meddela att en tidpunkt är fastställd när jag skall träffa ett antal företrädare för företaget, för att dessa skall redogöra för sin situation.

Anf. 187 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Herr talman! Jag vill tacka för det konkreta beskedet. Jag förstår då att arbetsmarknadsministern och jag är överens om att detta är oerhört viktigt för hela vårt land, eftersom, om jag har den rätta siffran, ca 75 % av produktionen går på export, inte minst till EG-länderna. Jag ser det i det här läget som oerhört väsentligt att vi tillsammans på något sätt kan stödja Mönsterås bruk, så att man kan göra den här utbyggnaden.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1992/93:720 om nedläggningen av stålverket i Degerfors

Anf. 188 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Karl-Erik Persson har frågat näringsministern vilka åtgärder regeringen avser vidta med anledning av nedläggningen av stålverket i Degerfors, som kommer att innebära att 380 personer mister sina arbeten.

Frågan har överlämnats till mig.

Enligt vad jag erfarit har MBL-förhandlingar i frågan ännu inte påbörjats, men låt mig ändå säga att jag ser allvarligt på de problem som drabbar en liten ort som Degerfors när en så omfattande företagsnedläggning planeras och genomförs.

Regeringens övergripande ansvar är att, bl.a. genom uppbyggnad av en stark infrastruktur och goda allmänna förutsättningar för näringslivet, skapa en god ekonomisk tillväxt i hela landet. I det mycket svaga konjunkturläge och under det stora omvandlingstryck som vår ekonomi nu befinner sig i, är det verkligen angeläget att förutsättningarna för både nya och befintliga företag är så gynnsamma som möjligt, så att fasta och nya jobb behålls och tillkommer.

Utöver dessa generella åtgärder bedriver regeringen en ambitiös arbetsmarknads- och regionalpolitik som hjälp till arbetslösa och utsatta regioner.

Medlen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder fördelas till länsarbetsnämnderna av AMS, som vid fördelningen skall beakta och ta hänsyn till arbetslöshetens omfattning och struktur i länen.

När det gäller de regionala utvecklingsmedlen, de s.k. länsanslagen, gör

regeringen en fördelning av medlen utifrån de regionala problemens art och svårighetsgrad.

Degerfors kommun är sedan ett antal år inplacerad i temporärt stödområde.

Kontakt mellan departementet och länet har för en tid sedan upprättats, och jag har telefonledes informerats av landshövding Sigvard Marjasin om läget i Degerfors.

Jag utgår från att företaget i det uppkomna läget tar ansvar och i samarbete med anställda, kommun och länsmyndigheter, aktivt medverkar till nya jobb på orten.

Avslutningsvis vill jag säga att jag nog kommer att följa utvecklingen i Degerfors.

Anf. 189 KARL-ERIK PERSSON (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Jag kan berätta att nya fakta har kommit fram sedan jag ställde frågan. Man går miste om något som heter långa ämnen, och därför kommer ytterligare 70 personer att förlora sina jobb i Degerfors. Sammanlagt kommer det nu att röra sig om 450 personer.

Som arbetsmarknadsministern påpekade i svaret har MBL-förhandlingarna ännu inte påbörjats, och jag anser därför fortfarande att det är näringsministern som skulle ha svarat på frågan. Frågan måste bli: Är näringsministern, mannen med den stora aktieportföljen, jävig i den frågan?

Enligt uppgifter jag har fått har en löntagarkonsult undersökt förhållandena i Degerfors. Han påstår själv att lönsamheten där är god och att fortsatt drift av stålverket vore att föredra. Man har alltså i dagens läge fulla orderböcker.

Det engelska storföretaget Sheffield har nu blivit delägare i Avestakoncernen, där stålverket i Degerfors ingår. Då måste man fråga sig: Har regeringen varit med och godkänt detta avtal, och hur ser avtalet i så fall ut? Jag tror kanske att näringsministern hade bättre kunskaper om detta.

Jag missbedömer inte arbetsmarknadsministern på det viset, men jag tycker faktiskt att det här ärendet rör näringsministern mer än det rör arbetsmarknadsministern. Arbetsmarknadsministern vill efter vad jag förstår med aktiva arbetsmarknadsåtgärder se till att något räddas i Degerfors. Men för att sådana åtgärder skall bli aktuella skall människor faktiskt ha mist sina arbeten och inte fortfarande vara anställda.

En annan fråga är: Vad händer med Uddeholm, som ägde Degerfors en gång i tiden och som avsåg sig detta ansvar och överlät en del på Avestakoncernen?

Ungefär samma fråga som den här om Degerfors hade näringsministern att svara på förra tisdagen. Då gällde det Hagfors järnverk

Anf. 190 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Någon kännedom om avtal mellan olika företagsgrupperingar har jag tyvärr inte.

Sedan vill jag säga att Karl-Erik Perssons uttalanden här icke gör mig gladare än jag var innan jag lämnade svaret. Han talar ju om en ökning av anta-

let varslade till 450 personer. Med tanke på den kringverksamhet som alltid finns när det gäller tung verksamhet handlar det om många ytterligare arbetstillfällen i regionen. Det blir således tungt för lilla Degerfors om detta till fullo blir verkställt.

Anf. 191 KARL-ERIK PERSSON (v):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern också för det kompletterande svaret.

Men jag tycker fortfarande att detta är en fråga för näringsministern. Jag vet inte vad det är som ligger bakom att man skjutit över den här frågan på arbetsmarknadsministern. Arbetsmarknadsministern har ju nog av problem redan, och kommer att få än fler även när det gäller Degerfors – såvitt jag kan bedöma.

Om MBL-förhandlingarna går igenom hade jag i alla fall tänkt återkomma med en fråga till arbetsmarknadsministern om vad som skall göras åt den uppkomna situationen.

Trots allt hoppas jag att man, om det finns något avtal mellan det engelska stålföretaget Sheffield och Degerfors som ingår i Avestakoncernen, tar upp frågan och för den vidare till näringsministern. Jag hoppas alltså att man fullföljer sitt åtagande, så att människor kanske slipper hamna i nämnda situation. Också arbetsmarknadsministern slipper då kanske en besvärlig situation och kommer därmed undan problemen i detta sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1992/93:762 om ungdomsarbetslösheten

Anf. 192 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Ulrica Messing har frågat mig vilka åtgärder jag som arbetsmarknadsminister avser att vidta för att dämpa den galopperande arbetslösheten bland unga människor.

Lågkonjunkturen och inte minst 80-talets inflations- och spekulationsekonomi har bl.a. skapat en svår situation på arbetsmarknaden och som en följd därav en hög ungdomsarbetslöshet. Den absolut viktigaste politiska frågan är därför att så snabbt som möjligt skapa en fullgod ordinarie arbetsmarknad där ungdomar efterfrågas.

I regeringens kompletteringsproposition föreslås mycket stora satsningar mot arbetslösheten – satsningar som i stor utsträckning är ämnade att motverka öppen arbetslöshet bland våra ungdomar. Sveriges satsning på att hjälpa arbetslösa ungdomar, det är jag övertygad om, är en investering som är avgörande för Sveriges framtid.

89 000 ytterligare utbildningsplatser kommer till inom det reguljära utbildningsväsendet. Det gäller gymnasieskolans tredje år, komvux, folkhögskolor och högskolor. Vidare föreslås ungdomspraktiken fortsätta under nästa budgetår, och antalet platser föreslås öka från 75 000 till 100 000. Också startaegot-anslaget kommer att ökas.

Akademikerpraktik föreslås bli införd för unga akademiker som inte eta-

blerat sig på arbetsmarknaden. Syftet är att underlätta övergången från studier till arbete. Nyexaminerade akademiker i åldern 25–29 år skall ges möjlighet att praktisera i tre månader. Därefter skall praktiken kunna övergå i anställning med rekryteringsstöd.

För att inte störa den reguljära arbetsmarknaden under sommaren gäller ett uppehåll om två månader för de ungdomar som anvisats en praktiktid som sträcker sig över sommaren. En viss, om än för liten, sommararbetsmarknad finns. Det kan gälla jobb som sommarvikarie eller inom vissa branscher t.ex. turist- och restaurangnäringen, där man behöver personalförstärkning över högsäsongen. Att ersätta dessa företags behov av arbetskraft med ungdomspraktik kan inte vara önskvärt för någon, särskilt inte för ungdomarna själva. För många ungdomar är dessutom sommaren den tid på året då de liksom övriga svenskar ser en månad som normal ledighet.

Till hösten fortsätter Arbetsmarknadsverkets personal, tillsammans med de arbetssökande ungdomarna, att intensivt arbeta med de åtgärder som står till deras förfogande för att finna lösningar på enskilda ungdomars arbetslöshetssituation.

Anf. 193 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Vi är många som talar om arbetslösheten i dag – men vi är inte tillräckligt många – och tyvärr är det ännu fler som har drabbats av arbetslösheten. Om några dagar kommer ytterligare hundratusentals unga människor att lämna gymnasieskolan. Sommarlovet väntar med både lockelser och glädje men, tyvärr, också med ganska allvarliga och svåra stunder. Resultatet av det kommer vi att få se om några år. Detta oroar mig.

Arbetsmarknadsministern känner till problemet, och det gör jag också. Dessutom känner jag igen dem som drabbats, och det gör mig illa. Arbetslösheten slår ju undan fötterna på folk. Människor tappar fotfästet och förlorar hoppet om framtiden. Det är alltför många som inte längre har något att planera för eller drömma om.

Eftersom vi vet hur illa det är och hur många det är som har drabbats, måste vi hitta gemensamma lösningar. Då räcker det inte med tillfälliga ungdomspraktikplatser eller med kortsiktiga utbildningar. Dessa är bra i sig. Men staten som huvudman för landet har ett jättestort ansvar när det gäller att värna medborgarna. Jag tror att man från statens sida måste sätta sig ner och fundera över hur vi bättre kan använda de resurser vi har för att hjälpa företag och myndigheter att anställa, alltså ordna med riktiga jobb – inte bara ordna med åtgärder.

Därför undrar jag vilka diskussioner arbetsmarknadsministern och regeringen för då det gäller ungdomsarbetslösheten också på lång sikt. Förekommer det några långsiktiga diskussioner om hur vi i framtiden skall använda våra gemensamma resurser på bästa sätt? Jag anser att sådana diskussioner är utomordentligt viktiga.

Vår erfarenhet hittills t.ex. av ungdomspraktikplatserna är att de på lång sikt inte skapar någon stabilitet alls på arbetsmarknaden när det gäller unga människor.

Anf. 194 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Alla tecken tyder på att svensk ekonomi när det gäller våra exporterande företag nu tar fart. Tyvärr är den internationella efterfrågan svag. Jag besökte OECD för ett par veckor sedan, och man bedömer i en rapport som kommer till hösten att det blir ungefärligen nolltillväxt i Europa. Tyskland har dock ett besvärligt läge. Det gör att det inte blir det efterfrågetryck som så väl hade behövts här.

Det råder dock inget tvivel om att exportindustrins kostnadsläge aldrig någonsin har varit så bra som det är i dag. Jag tänker då på kronkursen, på de sänkta arbetsgivaravgifterna och på det tvåårsavtal som ser ut att bli verklighet för större delen av arbetsmarknaden. Som jag ser saken gör det att en hel del av den verksamhet som flyttats över till utländska underleverantörer torde kunna orienteras om, så att den i större utsträckning hamnar i vårt eget land.

Jag håller med om att ungdomspraktiken inte är en långsiktig åtgärd. Det är, tyvärr, de unga som nu bär den stora bördan. Genom att de inte har yrkeserfarenhet och genom att de har kort anställningstid är det de som först får gå, om det händer något i ett företag. I stort sett är det så.

Det här gör att det krävs litet extraordinära åtgärder. Riksdagen har, efter viss diskussion, blivit enig om detta.

Jag kommer under de närmaste 14 dagarna att hinna träffa i stort sett samtliga partsföreträdare från arbetstagarhåll och arbetsgivarsidan just för att diskutera bl.a. frågan om ungdomarnas situation. Det är ju väldigt viktigt att vi nu gör insatser.

Anf. 195 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag uppskattar att arbetsmarknadsministern tar upp sådana här diskussioner med företrädare för industrin. Det är otroligt viktigt att så sker.

Arbetslösheten handlar i och för sig mycket om känslor. Den berör oss alla, och alla känner vi någon som har drabbats av den. Men också för de arbetslösa själva är det här en stor ekonomisk fråga. Det gäller både den som blir föremål för någon form av kortsiktiga åtgärder och den som blir öppet arbetslös. De unga människor som nu går ut gymnasiet – det kan vara antingen de som lämnar en avgångsklass eller de som bara går på sommarlov – kommer att drabbas ännu mera av den ekonomiska situationen, eftersom sommarstudiebidraget fr.o.m. i sommar dras in för de studerande.

Det gäller att på lång sikt komma fram till lösningar som på något sätt kan öppna arbetsmarknaden för unga människor mycket mera än som i dag är fallet. Detta är något som måste ligga i allas vårt intresse. Jag tror att man måste sätta tilltro till ett större och starkare politiskt inflytande. Man skall kanske inte så mycket se enbart till konjunkturen här hemma. Det handlar också om ett större internationellt samarbete.

Anf. 196 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag håller med om det senaste Ulrica Messing sade. Det är de stora länderna i världen som måste ta litet extra ansvar för att få hjulen att rulla litet snabbare och bättre.

När det gäller ungdomarna ser jag tyvärr framför mig en mycket besvärlig sommar, en besvärlig vinter, men jag ser också framför mig att ungdomar under 90-talet återigen kommer att var eftersökta på svensk arbetsmarknad.

Däremot hyser jag litet mera oro för folk som börjar närma sig 60 år som nu sägs upp, som har sex- eller sjuårig folkskola som bakgrund och som varit på en och samma arbetsplats hela sitt liv. Där är det en litet tyngre väg tillbaka. Men jag tror som sagt att ungdomarna kommer att bli eftersökta.

Anf. 197 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Avslutningsvis vill jag bara säga att jag tror att arbetsmarknadsministern har helt rätt. Svenska ungdomar är otroligt duktiga. Därför tror jag industrin och arbetsmarknaden kommer att vara intresserade av att få till sig unga människor som arbetskraft. Frågan är bara om det är så enkelt, när konjunkturen vänder, för de unga människorna att anpassa sig på arbetsmarknaden igen, eller om arbetslösheten har gett sådana konsekvenser att det inte går av sig självt.

Till sist skulle jag vilja förtydliga mig litet grand. Vi är överens om vikten av internationellt samarbete. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern inte tror att jag inte tycker att den svenska regeringens politik spelar in när det gäller att försöka dämpa arbetslösheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på fråga 1992/93:692 om skogsrenskötseln

Anf. 198 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Magnus Persson har frågat mig på vilket sätt och vid vilken tidpunkt jag avser att återkomma till riksdagen i fråga om skogssamernas rättsliga ställning och skogsrenskötselns villkor mot bakgrund av riksdagens beslut i anledning av samepropositionen.

Riksdagen uttalade i samband med behandlingen av samepropositionen att det fanns anledning att ytterligare överväga frågan om skogssamernas rättsliga ställning. Riksdagen förutsatte att regeringen överväger frågan om skogsrenskötselns villkor och att frågan i lämpligt sammanhang redovisas för riksdagen i förening med eventuella förslag. Riksdagen uttalade också att det finns skäl anta att sametinget framöver kommer att tillföra frågan synpunkter.

Frågan om skogsrenskötselns villkor övervägs för närvarande inom Jordbruksdepartementet. Som riksdagen uttalat kan sametinget väntas tillföra synpunkter i frågan. Tinget påbörjar sin verksamhet i augusti. Det går inte att nu avgöra när tinget på allvar kommer i gång med sitt arbete. Jag kan därför i dag inte ange någon exakt tidpunkt när frågan kan redovisas för riksdagen.

När det gäller skogssamernas rättsliga ställning, som Magnus Persson särskilt frågat om, vill jag erinra om att Samerättsutredningens omfattande utredning om samernas rättsliga ställning avsåg hela renskötselområdet. Utredningens överväganden avsåg självfallet även skogsrenskötselns rättsliga

ställning. Utredningens förslag och regeringens ställningstagande i dem redovisades i samepropositionen. Någon ytterligare utredning i just den frågan anser jag inte erforderlig.

Anf. 199 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret på min fråga. Anledningen till att jag ställde frågan är att envisa rykten gjort gällande att frågan inte föranlett någon större aktivitet på departementsnivå. Därför är svaret ett fall framåt.

Sametinget öppnas ju formellt den 26 augusti i Kiruna. Då får departement och riksdag ett forum att diskutera just dessa frågor med demokratiskt valt organ. Jag tror att det är bra att man kan hålla den dialogen. Jag tror att den oro som bl.a. samerna har uttryckt är skingrad.

Jag har full förståelse för att statsrådet inte i dag kan ge besked om någon exakt tidpunkt för när frågan skall tacklas och när han kan återkomma till riksdagen.

Ett par ord, herr talman, om skogssamernas rättsliga ställning. Statsrådet vill inte där ha någon närmare utredning. Som bekant finns det delade meningar på den punkten. Även den frågan kommer självfallet sametinget att ta upp. Därför tror jag att vi kommer att möta den både i riksdagssammanhang och i sametinget.

Kanske kan jag komplettera med en fråga när det gäller tidpunkten: Är det under 1993 eller någon gång under 1994 vi kan vänta ett närmare förslag i frågan?

Anf. 200 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Frågan om skogssamernas rättsliga ställning togs upp av Samerättsutredningen, som arbetade i åtta år. Där gjorde man inte någon skillnad mellan fjäll- och skogssamebyarna. Samerna hade sju representanter i utredningen.

Nu har riksdagen begärt att regeringen vidare skall överväga villkoren för skogsrenskötsel. Även om det i dag är svårt att se att någonting skulle ha lämnats utanför i den långa utredningen som gjorts är jag naturligtvis, om det finns önskemål om det, beredd att tala med samerna i frågan.

Beträffande frågan om den exakta tidpunkten, som jag inte vill ange, kvarstår mitt uttalande. Det är avhängigt av framför allt vad sametinget kan tänkas säga i frågan.

Anf. 201 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Med det senaste svaret känner jag mig mera tillfredsställd. Jag tycker att det är bra att statsrådet säger att han är beredd att föra en dialog och diskussion med skogssamerna.

När sametinget kommer i gång och vi får ett fruktbart samarbete, tror jag att en del av dessa frågor kan grävas ner så att man får en bättre dialog.

Jag är nöjd med svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 202 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jan Jennehag har frågat mig vad regeringen avser att göra för att stärka djurskyddet i ett flertal i frågan nämnda fall.

Regeringen har vid flera tillfällen betonat ambitionen att i EG-förhandlingarna upprätthålla det goda djurskydd vi har i Sverige. Flertalet av EG:s regler på djurskyddsområdet är minimikrav, vilket innebär att vi kan ha kvar våra strängare regler på detta område. Jan Jennehag tar i sin fråga upp att kompetens- och målbeskrivning för tillämpningen av djurskyddslagen i kommunerna är ofullständig. I djurskyddslagen (1988:534) anges bl.a. att kommunerna skall ha tillgång till djurskyddsutbildad personal i den omfattning de behöver för att fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Jordbruksverket och Sveriges kommunförbund bildade hösten 1992 en särskild arbetsgrupp för djurskyddstillsyn. Gruppen arbetar bl.a. just med sådan kompetens- och målbeskrivning för djurskyddstillsynen som Jan Jennehag efterlyser.

Som jordbruksutskottet konstaterat (betänkandena 1990/91:JoU18 och 1992/93:JoU1) ter sig möjligheterna för Sverige att ensidigt införa inskränkande regler för import av skinn, grundade på ifrågasättandet av de i exportlandet använda fångstmetoderna, som vanskliga – detta bl.a. med hänsyn till frihandelsreglerna i GATT-avtalet. Som jordbruksutskottet samtidigt uttalade bör Sverige i stället verka för ökad aktivitet inom de internationella fora där dessa frågor behandlas.

Frågan angående märkning av kosmetika och om den testats i djurförsök eller inte har, som Jan Jennehag påpekar, behandlats av riksdagen vid ett flertal tillfällen. Konsumentverket presenterade 1990 en utredning i frågan. Utredningen remitterades till berörda myndigheter, branschorganisationer och djurskyddsorganisationer. Utredningen avvisade såväl en obligatorisk som en systematiserad, frivillig märkning. Majoriteten av remissinstanserna delade utredningens uppfattning. Det är viktigt att användningen av försöksdjur reduceras så långt det är möjligt både internationellt och nationellt. I samband med EG-förhandlingarna kommer Sverige också att markera och arbeta för att genomföra den ändring av EG:s kosmetikadirektiv som innebär att den 1 januari 1998 förbjuds djurtester av ingredienser och kombinationer av ingredienser i syfte att framställa kosmetika.

Internationell handel med utrotningshotade djur regleras i Washingtonkonventionen. De viltfångade apor, makaker, som har importerats från Indonesien till Sverige för forskningsändamål, hör till de arter där in- och utförsel generellt är tillåten, under förutsättning att avsändarlandet meddelar utförseltillstånd. I Sverige krävs också införseltillstånd, som meddelas av Statens jordbruksverk. I 9 § djurskyddslagen anges att djur som används för vetenskapliga ändamål skall vara uppfödda för ändamålet. Sedan november 1992 tillämpar Jordbruksverket i praxis den ordningen, att införseltillstånd för import av viltfångade apor inte lämnas. Detta innebär således att import till Sverige av viltfångade apor för försöksändamål inte längre kan ske.

Svar på frågor

Anf. 203 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Av svaret kan man nästan sluta sig till att jordbruksministern tycker att det är gott och väl inför ett framtida EG-medlemskap att EG:s regler på djurskyddsområdet är minimikrav. Vad jag var ute efter är vad vi vet om konsekvenserna av ett EG-medlemskap. Jag efterlyser en konsekvensutredning, i likhet med den som Miljö- och naturresursdepartementet har tillsatt. Det kan inte vara så att allt är gott och väl, jordbruksministern, med hänvisning till att vi får ha kvar det goda djurskydd vi redan har.

Den andra fråga jordbruksministern tog upp gällde fångstmetoder. EG har fattat beslut att inte tillåta handel med skinn från djur som fångats i bensax fr.o.m. 1995. EG verkar inte ha haft några problem med frihandelsreglerna i GATT-avtalet, så varför skulle vi behöva ha det?

Det är gott och väl att Kommunförbundet och Jordbruksverket har en arbetsgrupp som arbetar med kompetens- och målbeskrivning för djurskyddstillsynen inom kommunerna. Men frågan är vida mer komplicerad än så. Djurskyddet har en mycket låg status i kommunerna. I många kommuner har man inte tid med någon tillsyn alls. Man handlägger på sin höjd klagomålsärenden. Det tycker jag inte är ett tillfredsställande tillstånd.

Anf. 204 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! EG:s regler för handel med skinn från saxfångade djur är väl någonting positivt, med den åsikt som Jan Jennehag har. Jag instämmer gärna i principen att man skall vara restriktiv i fråga om denna handel. Det blir i alla fall inte någon försämring. Om det nu är så att man inom EG har varit mera dristig när det gäller att tära på GATT-reglerna, kan inte jag veta varför. Det är i alla fall ingen nackdel i detta sammanhang.

Vi skärpte djurskyddslagen ganska rejält 1988. Det innebär ökade krav, framför allt på kommunerna. Detta måste få lov att ta en viss tid. Så länge processen är i gång och vi kan avläsa en positiv förändring känner jag mig inte oroad av situationen. Samtidigt finns naturligtvis skäl att påskynda denna utveckling i viss mån.

Jan Jennehag efterfrågar en konsekvensanalys av ett EG-medlemskap. Jag tycker faktiskt att det är gott och väl när det gäller djurskyddsregler att vi får ha kvar våra hårda bestämmelser. Det är ungefär den konsekvens man kan komma fram till, att vi får fortsätta som vi gör. Vi behöver inte betrakta EG:s regler som begränsande för oss. De är minimiregler och tillåter en högre nivå i Sverige.

Anf. 205 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag konstaterar att vi inte kommer så mycket längre på den punkten. EG-reglerna blir bra, tycker jordbruksministern. Jag menar att vi fortfarande har all möjlighet att agera självständigt, speciellt när det gäller handel med skinn från djur som fångats i bensax. Det finns ingen anledning att vi skall vara mindre dristiga än EG. Jag är inte så tillfredsställd med vad jordbruksministern säger i detta stycke, men vi kommer förmodligen inte längre.

Jordbruksministern nämnde också detta med apor och djurförsök i sitt

svar. Den inställning som jordbruksministern redovisar är alldeles utmärkt. Men frågan är hur det är med uppföljningen. Hur vet vi vilken handel som bedrivs och varifrån aporna kommer? Kan vi med tillfredsställande säkerhet konstatera att de är uppfödda i fångenskap?

Prot. 1992/93:119

1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 206 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! När det gäller införsel av apor vill jag säga att kontroll alltid kan vara behäftad med en del problem. Vi har emellertid inte anledning att utgå från annat än att de uppgifter vi har är korrekta. Det innebär att vilt-fångade apor inte får införas och inte heller införs.

Det är bra för svenska djur och svenskt djurskydd att vi vid ett eventuellt EG-medlemskap får behålla de regler vi har, som vi anser är bättre än reglerna på de flesta andra håll i Europa och i övriga världen. Jag tror också att det är bra att vi får chans att debattera och påverka EG:s regelverk. Det är klart att det spelar en viss roll att vi kommer med i detta samarbete. Det kan spela en roll för utvecklingen inom EG-området.

När det gäller frihandelsreglerna i GATT och handeln med skinn från djur fångade med bensax, har jag bara refererat vad jordbruksutskottet har sagt vid ett par tillfällen, senast under 1992/93. Jag uppfattar riksdagen som överordnad i detta fall.

Anf. 207 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Det är alldeles utmärkt att jordbruksministern uppfattar riksdagen som det beslutande organet. Det skall vi fortsätta med. Jag uppfattar av jordbruksministerns svar i fråga om försöksdjur att han fördömer användandet av apor som tidigare varit fria. Enligt jordbruksministern är det nu enbart djur som är uppfödda för ändamålet som kommer till användning i Sverige. Det är utmärkt att få det klarlagt.

Vi har diskuterat detta med kosmetika och djurförsök åtskilliga gånger, som jordbruksministern sade. Jag kommer t.ex. ihåg när jordbruksministern var jordbruksutskottets ordförande, och vi tog upp frågan i utskottet. Jag menar att vi även här skulle kunna ha en egen åsikt och driva frågorna på ett mera offensivt sätt än vad EG tänker göra. EG skall införa förbud från 1998, om alternativa metoder finns, vilket kanske inte alls är säkert.

Anf. 208 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag har inte särskilt mycket att tillägga till den synpunkten. Det är bra att debatten går vidare och att vi kan begränsa användningen av försöksdjur i all den utsträckning som är möjlig.

Överläggningen var härmed avslutad.

35 § Svar på fråga 1992/93:747 om farliga kemikalier i barnmat

Anf. 209 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Inga-Britt Johansson har frågat mig vilka åtgärder den svenska regeringen avser att vidta för att säkerställa att barnmat är oskadlig.

Inledningsvis vill jag klargöra att den forskningsrapport som Inga-Britt Johansson hänvisar till i sin fråga är en debattbok, skriven av en lekman. Boken har ännu inte kommit ut så jag har inte kunnat ta del av innehållet. Enligt Inga-Britt Johansson hävdar författaren att det skulle kunna finnas ett samband mellan å ena sidan det ökande antalet allergiska barn, och möjligtvis också antalet barndiabetiker, och å den andra sidan restsubstanser av kemikalier i livsmedel. Det finns enligt vad jag har inhämtat ännu inte något vetenskapligt påvisat samband, men det är naturligtvis ändå mycket viktigt att vi är uppmärksamma på de risker miljöföroreningar för med sig och vidtar nödvändiga åtgärder.

Miljöförorenande kemiska ämnen finns i marken och luften, och risken för att dessa föroreningar oavsiktligt tillförs ett livsmedel finns i alla steg i produktionen, från odling av växter eller uppfödning av djur, till förpackning eller annan hantering av den färdiga produkten. Även förpackningsmaterial kan naturligtvis vara en riskfaktor i detta sammanhang.

För miljöförorenande ämnen som kan befaras förekomma i halter som kan innebära hälsorisker bör vi ha gränsvärden. Dessa gränsvärden skall inte få överskridas. Det är mycket angeläget att vi försöker minska förekomsten av alla förorenande ämnen i miljön. Detta gäller också halter av kemiska ämnen utan hälsomässig betydelse.

Vi har i dag gränsvärden för bly i de flesta livsmedel, inkl. barnmat, för kvicksilver i barnmat, fisk och fiskprodukter och för PCB (polyklorerade bifenyler) i animaliska livsmedel. Gränsvärdena för barnmat är lägre än för övriga livsmedel. Inom den internationella organisationen Codex Alimentarius, har lagts fram ett förslag till gränsvärde för kadmium i spannmål och ärt- och baljväxter. Kadmiumutredningen konstaterade nyligen att det finns skäl att minska tillförseln av kadmium till åkermarken i Sverige på grund av risken för negativa hälsoeffekter. Livsmedelsverket planerar därför att införa ett gränsvärde för kadmium i enlighet med Codex förslag.

Åtgärder för att minska förekomsten av kemikalier i miljön och tillförseln av miljöförorenande ämnen till mark, luft och vatten är mycket angelägna. Riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition om riktlinjer för en kretsloppsanpassad samhällsutveckling (prop. 1992/93:180) är ett led i ett kontinuerligt arbete för att förbättra miljön.

Anf. 210 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Boken har kommit ut. Jag fick den i dag men har inte hunnit läsa den. Men jag har tittat i den så pass mycket att jag har kunnat konstatera att vad författaren har gjort är att plocka ihop resultat från en mängd forskningsrapporter som visar bl.a. att det finns giftrester i barnmat. Det är ett av de mindre avsnitten i boken. Författarens utgångspunkt är bl.a. att Institutet för miljömedicin för ett par år sedan påpekade att cancer nu är den näst vanligaste dödsorsaken hos barn och att en australisk forskare har pekat på sambandet mellan en mängd olika sjukdomar som ökar i den industrialiserade världen hos barn: allergier, astma, diabetes och liknande.

Vi är helt överens om allt det som ministern pekar på när det gäller de miljöförorenande ämnena i mark, luft och liknande. Men faktum är att livs-

medelsindustrin också använder en del kemikalier, med tillstånd. Det finns någonting som kallas för kemiskt modifierade tillsatser i bröstmjölksersättningen exempelvis, och kalilut från Eka i Bohus används för att rätta till pH-värdet hos vissa produkter för barn.

Författaren pekar på att om man sammanställer alla dessa rön som kommer från en mängd olika håll, kan man inte bortse ifrån att det kan finnas ett samband.

Även om jag förstår att Livsmedelsverkets inlägg i TT var klippt, så tycker jag nog att man svarade litet kortfattat på de frågor som gäller den här oron. Jag undrar vad ministern avser att vidta för åtgärder för att klarlägga situationen.

Anf. 211 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag tror inte att Inga-Britt Johansson och jag i grunden har olika uppfattning i sakfrågan. Det finns alltid risker med främmande ämnen i livsmedel. I barnmat är det naturligtvis särskilt känsligt, eftersom barn är särskilt känsliga. Därför krävs åtgärder för att motverka farliga halter. Eftersom vi är osäkra på vad som kan hända bör man även sträva efter att få bort sådana främmande ämnen som man visserligen inte bedömer som direkt farliga.

Jag tycker själv att det arbete som görs går åt rätt håll. Det är fråga om att gå vidare med gränsvärden för att öka kontrollen, men kanske framför allt att vi totalt sett arbetar för att minska mängden gifter och föroreningar i miljön, för att på det sättet få ner den totala mängden som människor kommer i kontakt med.

Anf. 212 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag är övertygad om att vi är överens i det mesta, men ändå!

Låt oss ta ett enkelt och tydligt exempel. Ca 20 % av det färgade lösgodis som säljs, och som ju barn äter väldigt mycket av, innehåller i Sverige förbjudna färgämnen. Detta har varit känt en längre tid och debatteras från och till. Livsmedelsverket har inte gjort vad man har förväntat sig.

Jag får en känsla av att man tittar på varje ämne för sig i stället för att se den sammanlagda effekten.

Jag tänker på att små barn inte kan tåla så mycket. Jag tror inte vi kan skylla de ökade allergierna, barncancer och annat på det som kommer utifrån. Vi är tvungna att även titta på maten. Det är särskilt viktigt när vi nu går in i ett närmare EG-förhållande. Då blir vi ännu mer osäkra på vad det är för mat vi får in.

Anf. 213 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Den barnmat som jag tror att Inga-Britt Johansson åsyftade i sin fråga är mest angelägen. Låt mig dock gärna erkänna att jag inte hade tänkt på fenomenet lösgodis i det här sammanhanget.

Det kan möjligen vara befogat att ta även det till närmare granskning. Det är ju inte alldeles nödvändigt, och det är kanske inte heller alltid producerat av de allra mest lämpliga råvarorna.

Anf. 214 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Det var kanske inte riktigt sjyst av mig att ta upp lösgodis som exempel, eftersom frågan gällde framför allt barnmat på burk. Men jag tog det som exempel på att det glider omkring en massa ämnen i saker som barn stoppar i munnen.

Vi vet också att märkningen är svårgenomskådlig. Vissa av de ämnen som används vid tillverkningen och som inte borde lämna några restprodukter lämnar ändå restprodukter, men behöver inte anges på förpackningen. Det innebär att man inte genom att försöka läsa innehållsförteckningen kan komma underfund med vad produkten innehåller.

Jag tycker det vore värt att göra en särskild genomgång av speciellt barnmaten för att se om det där finns något att göra för att minska antalet sjukdomar hos våra små barn.

Anf. 215 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Låt mig bara kort konstatera att jag är övertygad om att gränsvärden på vissa ämnen inte löser hela problemet. Mycket små halter av vissa ämnen kan vara farliga även om det inte är möjligt att upptäcka dem överallt.

Därför tror jag att den allra viktigaste åtgärden som vi långsiktigt måste arbeta med är att försöka att ha så litet av dessa ämnen som möjligt i miljön runt om oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

36 § Svar på fråga 1992/93:751 om bekämpningen av tuberkulos hos hjortdjur

Anf. 216 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Ingvar Eriksson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att förordna för bekämpningen av tuberkulos i hjorthägn.

I maj 1991 påvisades för första gången i Sverige tuberkulos i ett hjorthägn. Därefter har ytterligare några tuberkulosinfekterade hjorthägn påvisats. Bekämpningen av sjukdomen sker med stöd av epizootilagen (1980:369) och har skett genom att alla djur i tuberkulosinfekterade hjorthägn har avlivats och destruerats.

Jordbruksverket har i en skrivelse till regeringen den 12 november 1992 föreslagit att en särskild lagstiftning om tuberkulos hos hjortdjur införs. Som skäl anför verket bl.a. att djurhållningens struktur medför svårigheter att bekämpa sjukdomen och att en bekämpning med stöd av epizootilagen innebär orimligt höga kostnader för staten.

Mot bakgrund av remissutfallet i ärendet uppdrog regeringen den 1 april 1993 åt Jordbruksverket att bl.a. efter samråd med Statens livsmedelsverk, Statens veterinärmedicinska anstalt och berörda näringsorganisationer göra en bedömning av remissinstansernas synpunkter och förslag. Jordbruksverket har redovisat uppdraget den 17 maj 1993 och därvid föreslagit vissa änd-

ringar i sitt ursprungliga förslag till lagstiftning. Tuberkulos är en allvarlig sjukdom och ärendet bereds därför med förtur inom regeringskansliet.

Prot. 1992/93:119

1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 217 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Jag har ställt frågan mot bakgrund av den situation som nu råder efter de fall av tuberkulos på hjort i hägn som har konstaterats under de senaste åren i Sverige. Oron är stor hos hjortägarna, och det finns en rad skäl för den oron.

För det första kan man nu tyvärr konstatera att sjukdomen har kommit in i landet på grund av brister i tillämpningen av epizootilagen. Uppenbarligen har smittan kommit till Sverige med importerade hjortar från England 1987–1988. Den importen stoppades inte, trots varningar om att smitta fanns i England varifrån djuren kommit.

För det andra är ersättningarna till drabbade hjortägare ännu inte – mer än ett år efter gjord sanering – slutreglerade.

För det tredje verkar sättet att slå ut hela besättningar urskillningslöst och gräva ned köttet från även många helt friska djur till höga kostnader för staten väl drastiskt.

Enligt svaret anser Jordbruksverket att denna djurhållning har en sådan struktur att det är svårt att bekämpa den med tillämpning av epizootilagen. Det verkar litet oroande med en sådan uppfattning. Efter remissomgången verkar det trots allt som om vissa ändringar är på gång i Jordbruksverkets inställning. Jag vill därför fråga vilka ändringar som det är fråga om.

Vi kan nu konstatera att näringsidkarna i vissa fall har fått totalstopp för försäljning av livdjur, bl.a. på grund av misstänkt smitta. Andra har mist ett viktigt näringsfång, och ersättning från staten för gjorda ingrepp tar för lång tid.

Vad avser statsrådet att nu göra för att snabbt kunna tillrättalägga detta? Kommer regeringen att tillrättalägga detta inom epizootilagens ram? När bedöms den beredning som regeringen nu skyndsamt, tack och lov, tänker göra leda till ett förslag som kan sättas i sjön?

Anf. 218 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Detta är en ganska oroande utveckling som har uppstått ungefär på det sätt som Ingvar Eriksson beskriver, dvs. sannolikt genom importerade djur och på grund av att man från olika håll har varit oförsiktig.

Jag ser framför mig att regleringen av ersättningarna till de drabbade nu är på väg, och jag utgår från att det inte skall dröja länge förrän dessa gamla fall är utredda.

När det gäller frågan om epizootilagen skall jag bara ange min egen principiella grundinställning. Det är utan tvivel på det sättet att hjortdjuren – alltså besättningar av djur i hägn som har byggts upp under en period, delvis under överinseende och påhejat av samhället – har blivit sjuka på ett sätt som innebär att det faller under epizootilagen. Jag anser därför att det är osäkert om man då skall ändra på reglerna för epizootilagens giltighet i just detta fall.

Ingvar Eriksson frågade sedan när beredningen kan bli klar. Jag kan bara påpeka att uppdraget har tagit en viss tid, eftersom remissomgången blev komplicerad på grund av att det fanns olika uppfattningar och man har fått

ha ytterligare en remissomgång. Nu har jag fått in tillräckligt med material, och det kommer därför inte att dröja länge förrän vi är färdiga.

Anf. 219 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för beskedet att ersättningarna är på väg. Jag förstår också att jordbruksministern har en sund inställning när det gäller epizootilagen och att den bör tillämpas framöver. Jag hoppas att han kan hävda detta loppet ut.

Jag vill ställa en fråga. Varför kan man inte tänka sig att tillämpa en bekämpning på ett sådant sätt att man slår ut alla djur som är sjuka eller som dör, obducerar dem, besiktigar allt kött vid slakt och använder det som är okej, eftersom man då spar mycket pengar? Sedan kan man införa ett obligatorium när det gäller att tb-testa djur som säljs från ett hägn till ett annat. Man får alltså inte sälja djur. Det är ett förslag som jag skulle vilja framföra till statsrådet. Jag vill gärna höra hans synpunkter på dessa tankegångar. Detta skulle alltså kunna ske på det gamla sättet till rimliga kostnader med ett gott resultat som följd.

Anf. 220 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag skall under pågående beredning inte gå in på detaljerna om hur ett beslut så småningom kan se ut. Men låt mig bara nämna att vi, såväl under remissomgången om det första förslaget som efter det att remissvaren angående det andra förslaget har kommit in, har fått synpunkter från olika håll, bl.a. från Hjortavelsförbundet. Jag kan bara konstatera att Ingvar Erikssons här föreslagna åtgärder stämmer ganska väl överens med dem som har föreslagits från Hjortavelsförbundet. Jag misstänker att man där har ganska god praktisk erfarenhet, varför en del av synpunkterna därifrån naturligtvis kan vägas in i ett kommande förslag.

Anf. 221 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Det gläder mig att höra att jordbruksministern också vill ta hänsyn till experterna när det gäller den här saken. De kan detta, och man bör nog lyssna ordentligt på dem. Annars står vi inför risken att den satsning som har gjorts för att hålla flera marker öppna genom att anlägga hjorthägn förspills. Det vore olyckligt för Sverige om en sådan viktig näring slogs ut och man sedan fick importera hjortkött från andra länder som kanske inte har den kontrollen.

Anf. 222 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! I samband med 1990 års jordbrukspolitiska beslut, som byggde på att vi skulle ställa om en hel del mark till annan användning och mer extensiv användning eller till annat än livsmedel, kom frågan om extensiva beten av olika karaktär upp, där även hjorthägn, är ett intressant alternativ. Det kan vara ett sätt att miljömässigt korrekt, med en extensiv hantering, producera högvärdigt kött. Det vore därför skada om denna produktion inte skulle kunna fortsätta. Jag avser att anstränga mig för att nu snabbt få till stånd bestämmelser, så att vi kan hantera frågan.

Anf. 223 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för det beskedet. Det är glädjande.

Jag vill ställa en sista fråga: Kommer jordbruksutskottet att få del av förslaget, eller kan regeringen själv fatta det?

Prot. 1992/93:119

1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 224 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jordbruksutskottet kommer säkert på något sätt att få del av det. Men jag utgår från att detta kommer att vara en fråga som regeringen kan hantera, så att beslut kan fattas även om riksdagen inte har session.

Överläggningen var härmed avslutad.

37 § Svar på fråga 1992/93:748 om strandskyddet

Anf. 225 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Inga-Britt Johansson har frågat mig om regeringen kommer att föreslå ytterligare försämringar i strandskyddet.

Låt mig inledningsvis framhålla att regeringen för det första inte har fattat något beslut om dispens från strandskyddsbestämmelserna och för det andra inte föreslagit ändringar i lagstiftningen i denna fråga, vilket Inga-Britt Johanssons fråga antyder.

Regeringen har gett länsstyrelserna i Kronobergs, Jämtlands och Norrbottens län medel för projekt rörande strandskydd och översiktsplanering i glesbygder. Regeringsuppdraget har gällt att inom ramen för gällande lagstiftning undersöka förutsättningar för att uppföra permanent- eller fritidsbebyggelse i glesbygden i inlandet, där tillgången till sjöar och andra vattendrag är riklig. Statens naturvårdsverk har utifrån dels länsstyrelsernas rapporter i denna fråga, dels egna erfarenheter funnit att en differentierad tillämpning av strandskyddsbestämmelserna kan användas i sådana områden.

Jag vill i detta sammanhang framhålla att regeringen i uppdraget till länsstyrelserna särskilt betonat det stora värdet av att strandområden som är tillgängliga för allmänheten med allemansrätt kan bevaras oexploaterade på både kort och lång sikt. Vissa begränsade strandområden bör dock kunna tas i anspråk för bebyggelse utan att denna huvudregel rubbas.

Sammanfattningsvis är mitt svar till Inga-Britt Johansson alltså att regeringen inte har fattat något särskilt beslut om dispens från strandskyddsbestämmelserna inom vissa områden.

Anf. 226 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag tänker inte strida om ord på något sätt, men det finns i alla fall en tendens att det byggs väldigt många golfbanor på strandskyddade områden numera, ärenden som har gått till regeringen efter överklaganden.

Anledningen till att jag ställde min fråga är egentligen det förslag som Miljöskyddskommittén har lagt fram. Förslaget till strandskydd i miljöbalken innebär en viss skärpning jämfört med den nuvarande lagen. Framför allt gäller det att strandskyddet inte enbart skall inriktas på ett skydd av det rör-

liga friluftslivet, utan det skall även gälla de ekologiska värdena, som exempelvis den biologiska mångfalden. Det innebär att vissa områden, som i dag inte anses skyddsvärda enligt strandskyddslagen, i framtiden kommer att omfattas av förslaget. Det kan också gälla bevarandaspekter på strandnära vatten.

Det är litet knepigt, tycker jag, att man släpper efter på strandskyddet genom projektet i Kronobergs, Jämtlands och Norrbottens län, när regeringen visste att det här förslaget skulle komma.

Jag tror och är oroad för att det vi nu kommer att få se, under den långa tid som det tar innan miljöbalken träder i kraft, är en oerhörd mängd ärenden på grund av att man vill få lov att bygga med de gamla reglerna och med dispenser på de områden som man inte anser vara särskilt åtråvärda ur friluftssynpunkt. Det vore en väldigt olycklig omfattning, för jag tror att vi är överens om målet, att strandskyddet även skall omfatta den biologiska mångfalden.

Anf. 227 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! När vi lade ut uppdraget till länsstyrelserna hade inte Miljöbalksutredningen kommit fram till något resultat. Nu har man lagt fram det här förslaget.

Vi har skickat det resultat som vi har från försöket i de tre länsområdena på remiss till inte mindre än 43 remissinstanser, där Världsnaturfonden, Friluftsrådet, Turistföreningen och Naturskyddsföreningen också är med som remissinstanser, för att be om deras synpunkter. Så småningom skall vi väga samman de här sakerna.

Det finns en sak som vi glömmer bort. Det är att när vi inte har en sammanhållen planering i samhället, får vi en utveckling som vi inte riktigt har kontroll över.

Regeringen får egentligen ett fåtal ärenden på sitt bord. De flesta ärenden som gäller strandskyddet kommer inte upp till regeringen. Vi vill visa på nödvändigheten av att översiktsplaneringen i sig innefattar både bevarandevärde och en målsättning när det gäller samhällsutvecklingen.

Anf. 228 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Efter ett antal dispensärenden som har gått till regeringen lär sig kommunerna hur man skall lägga fram sina förslag för att det skall gå som man önskar.

Man skulle kunna komma åt riskerna inför den nya lagstiftningen genom att snabbt jobba om naturvårdslagen i samma riktning som förslaget till den nya miljöbalken. Ett sådant förslag skulle regeringen kunna utarbeta redan under hösten, och vi skulle få bestämmelser som trädde i kraft exempelvis den 1 juli 1994.

Jag vill fråga statsrådet: Skulle ni vara beredda att sätta i gång ett sådant jobb för att rädda våra stränder?

Anf. 229 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag ser inte att det har skett någon förändring från regeringens sida, att regeringen inte skulle vilja värna om stränderna eller om tillgängligheten till stränderna.

Jag tänker inte gå in på något enstaka ärende, men eftersom Inga-Britt Johansson har nämnt golfbanor vill jag påpeka att det i dag finns vissa grupper som inte kommer ned till stränder därför att de inte kan ta sig dit. Vi har varit väldigt noga med att se till att tillgängligheten vid stränderna hålls öppen när vi har gett dispens för t.ex. golfbanor.

Jag vill framhålla på det bestämdaste att den tillämpning av lagstiftningen som har skett många gånger har skett på ett sådant sätt att människor inte riktigt har förstått varför vissa beslut har fattats. Det kan ha som effekt att vi snarare får motkrafter mot det fina i strandskyddslagstiftningen än så att säga medkrafter, som verkligen verkar tillsammans med folket för bevarande av strandskyddet.

Anf. 230 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Det senaste kan jag hålla med om. Men i det nya förslaget framhålls ju att områden som i dag inte anses vara skyddsvärda ur friluftssynpunkt eller tillgänglighetssynpunkt – söndertrampade strandängar och liknande – ur biologisk synpunkt är oerhört viktiga. I dag tar man inte den hänsynen. Där kommer just golfbanorna och liknande fram. Det kan vara till fördel ur fritidssynpunkt, men till direkt nackdel ur biologisk synpunkt. Just de områdena är mycket viktiga för fågellivet, för fiskereproduktionen och annat. Det är därför som jag efterlyser ett arbete som gör att det inte sker en ohämmad exploatering där man kommer åt, innan den nya miljöbalken träder i kraft – om den någon gång träder i kraft.

Anf. 231 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Nu vill jag återigen säga att det inte har skett vare sig några församringar eller förändringar av lagstiftningen eller ändrad tillämpning av den befintliga lagstiftningen. Vad jag eftersträvar, och det jag har saknat, är att man i kommunerna skall ha ett grepp över utvecklingen, över hur man använder mark och vatten.

Vi får ströärenden till regeringen. Det är egentligen omöjligt för regeringen att då få ett helhetsperspektiv över utvecklingen vad gäller stränderna i olika kommuner. Vi i regeringen skall inte heller gå in och peta i detaljer, mer än naturligtvis att hantera de ärenden som vi har fått.

Men det viktiga är att man får en öppen debatt kring detta, så att kommuner och länsstyrelser tillsammans visar att de har för avsikt att både skydda och bevara, men kanske också att skapa goda bostadsområden. Det tycker jag inte att det kan ligga något fel i.

Anf. 232 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi har helt klart inte riktigt samma uppfattning när det gäller behovet av det här skyddet. Vi vet också att man inom vissa kommuner vill släppa till väldigt fina områden från kommunens sida, just för att locka till sig nya människor och annat. Det är av rent ekonomiska skäl, som jag visst kan ha förståelse för. Men inte ger det något särskilt bra strandskydd.

Anf. 233 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Då vill jag bara säga det, att vi i regeringen avslår de flesta ärenden i dag. Men vi försöker också att tillämpa den här lagstiftningen på ett riktigt sätt, så att folk begriper varför vi fattar de beslut som vi fattar.

Jag avser att se till att kommunerna kommer att ha ett grepp både över hur de skall skydda sina stränder och hur de skall använda stränderna på sådant sätt att den här lagstiftningen inte kommer att innebära sämre hantering, utan snarare bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

38 § Svar på fråga 1992/93:675 om vapenexport till de baltiska staterna

Anf. 234 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Lars Sundin har frågat mig vad som sades vid det senaste nordiska försvarsministermötet om olika former av stöd, också vapenexport, till de baltiska staterna.

Vid mötet i Karlskrona diskuterade jag och mina nordiska kolleger bl.a. den allmänna säkerhetspolitiska utvecklingen samt relationerna till de baltiska staterna. Gemensamt underströk vi vikten av att det ryska trupptillbakadragandet från dessa stater genomförs utan dröjsmål. Vi var även överens om att löpande informera varandra om resp. lands relationer till de baltiska staterna.

Beträffande frågan om vapenexport var vår bedömning att vapen eller annan förstörelsebringande materiel inte skall levereras till de baltiska staterna. Däremot är de nordiska länderna beredda att bistå med annan materiel och med utbildning.

För svensk del framhöll jag möjligheten att erbjuda viss annan ej förstörelsebringande utrustning som enligt den svenska lagen om krigsmateriel klassas som krigsmateriel. Denna utrustning omfattar t.ex. skyddsutrustning, övervakningsmateriel samt fordon och fartyg.

Jag har nyligen gjort tre korta arbetsbesök i Estland, Lettland och Litauen. Syftet med resorna var bl.a. att bli informerad om vad det finns för önskemål från dessa länder.

I samtal med framför allt försvarsministrarna i resp. land har jag betonat att Sverige vill fortsätta att bistå de baltiska staterna på olika sätt. I samband med dessa diskussioner har jag bl.a. presenterat vilken materiel av överskottskaraktär som kommer att skänkas till de baltiska staterna inom kort. Det rör sig om sjukvårdsutrustning, olika typer av terränggående fordon, underhållningsutrustning, cyklar, uniformer, hjälmar och annan personlig utrustning, kokspisar och intensimetrar för mätning av radioaktiv strålning.

Under besöken diskuterades också tänkbart svenskt stöd till uppbyggnaden av tekniska gränsövervakningssystem i de tre länderna. Som en följd av dessa diskussioner har regeringen nyligen beslutat att en studie skall genomföras av tänkbara svenska insatser på detta område.

Anf. 235 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Tack för svaret på min fråga. Avsikten var ju att det skulle ha lämnats den 18 maj, samma dag som försvarsministern kom hem från Tallinn. Nu blev det av olika skäl inte så, och därmed har en del av fräschören i frågan och i svaret försvunnit.

De nordiska försvarsministrarna var enligt försvarsministern tydligen eniga om att inte ge eller inte sälja krigsmateriel till de baltiska staterna. Men underförstått måste väl ändå vara: så länge som det finns ryska trupper i de baltiska staterna. Annars placeras de baltiska staterna ju i strykkläss.

Anf. 236 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Vi var helt överens om, och jag underströk det i kontakterna med mina baltiska kolleger, att den svenska inställningen rörande vapenexport till Baltikum avser nuläget, dvs. i en situation då det finns uppskattningsvis mellan 40 000 och 50 000 ryska soldater i Baltikum. Vi hoppas att det skall ske en snabb förändring.

Jag har i dag träffat OSS stabschef, generalöverste Samsonov, som underströk att ett snabbt tillbakadragande faktiskt sker. Man håller ett högt tempo, och vi hoppas alla att problemen med ryska trupper i Baltikum snabbt skall vara ur världen.

Min uppfattning är att vi självfallet skall sträva efter att de tre baltiska länderna i vapenexporthanseende på sikt skall jämföras med övriga nordiska länder. Det kan ta ett tag innan vi har nått dithän, men det måste vara en rimlig utgångspunkt att icke diskriminera dessa länder.

Jag vill också informera om att det vid de samtal som jag hade i de baltiska staterna underströks att vapen från Sverige för närvarande inte är något som har prioritet. Man har tillgång till vapen, och relativt betydande vapeninköp har åtminstone i ett land genomförts på sistone. Det som man prioriterade var framför allt det övervakningssystem som regeringen redan har beslutat att göra en studie om.

Anf. 237 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! I ett frågesvar i februari sade försvarsministern att han vid försvarsministermötet i Karlskrona i maj skulle eftersträva en gemensam nordisk linje i denna fråga gentemot de baltiska staterna. Åstadkoms en sådan gemensam nordisk linje vid försvarsministermötet i Karlskrona, eller var det någon skillnad i attityden gentemot de baltiska staterna bland de nordiska länderna?

Anf. 238 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Jag kan utan vidare säga att vi uppnådde en gemensam nordisk linje. Det fanns inga avvikande meningar när det gällde den linje som jag just nu har redogjort för vad gäller frågan om vapenexport och överförande av viss försvarsmateriel till Baltikum.

Vi kom också överens om att hålla varandra informerade, och jag kunde då upplysa om min förestående resa till Baltikum. Jag tycker att det är viktigt att denna nordiska enighet kan bibehållas.

Låt mig understryka att det paket som vi nu överför till de baltiska län-

derna från svensk sida faktiskt är mycket omfattande. Det handlar om stora mängder materiel och om ett kommande övervakningssystem som är av stor betydelse för framtiden.

Anf. 239 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Försvarsministern säger i sitt svar att han i Karlskrona informerade sina kolleger om ett svenskt erbjudande. Vidare säger försvarsministern att han vid arbetsbesöket informerade sig om önskemål från de baltiska staterna. Sammanfaller alltså vad försvarsministern erbjuder med de baltiska önskemålen?

Anf. 240 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Vid besöket i de tre länderna sades det uttryckligen, med något varierande styrka, men med en gemensam inriktning, att vapen inte är det största problemet just nu. Man har vapen, och man har möjligheter att köpa från andra länder. Man underströk att det nu gäller utbildning, vilket man har brist på, och även sådant som att bygga upp ett fungerande civilförsvar, räddningstjänst och kustbevakning. Det gäller också att kunna övervaka de gränser som man har. Det förekommer en icke obetydlig smuggling, man har problem med brottsbekämpning och annat.

Jag är glad över den positiva reaktion som jag fick, men jag understryker att det inte är fråga om en svensk policy för all framtid.

Anf. 241 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Jag vill för säkerhets skull understryka att jag inte är ute efter att förse de baltiska staterna med tyngre vapen. Vad jag undrar är om det vore möjligt att ur svenska överskottslager förse dem med handeldvapen just för den maffiabekämpning som ständigt är aktuell där. Det är, som försvarsministern säger, fråga om smuggling och brottsbekämpning. Men nu är tydligen beskedet att de köper vapen på annat håll. Jag är inte säker på att det är så alldeles lyckat, men det får jag återkomma till.

Anf. 242 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag tror att vi med de baltiska staterna nu har kommit överens om ett bra samarbete på det här området. Jag kan försäkra Lars Sundin att vi noga skall följa utvecklingen och snabbt göra de omprövningar som kan behövas samt att jag tycker att det är viktigt att detta sker på nordisk basis.

Överläggningen var härmed avslutad.

39 § Svar på fråga 1992/93:752 om säker transport av flygbränsle

Anf. 243 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Alf Wennerfors har frågat miljöministern vilka åtgärder han är beredd att vidta för att göra flygbränsletransporterna till Arlanda säkrare från miljösynpunkt.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Alf Wennerfors tar upp en mycket viktig och angelägen fråga. Transporterna av flygbränsle till Arlanda innebär, som Alf Wennerfors påpekat, inte bara påfrestningar på miljön utan också risker för olyckor som kan få olyckliga följder för miljön.

Arbetet kring säkerheten vid transporter av farligt gods inriktades tidigare enbart på utformningen av reglerna för sådana transporter. Numera har arbetet breddats, så att det omfattar även frågor om valet mellan olika transportslag, vägvalsstyrning, uppbyggnad av informationssystemet, utbildning och tillsyn samt sambandet med samhällsplanering och räddningstjänstens beredskap.

Statens räddningsverk genomför ett värdefullt utvecklingsarbete när det gäller säkerheten vid transporter av farligt gods. Ansvaret för den praktiska tillämpningen ligger emellertid på regional och lokal nivå.

I Stockholms län har ett vägvalsstyrningssystem utarbetats. Regler har utfärdats som innehåller förbud och som anger de vägar som rekommenderas för transporter av farligt gods. För transporterna av flygbränsle till Arlanda följer av de lokala trafikföreskrifterna vilka vägar som skall användas. Vägvalsstyrningssystemet utgör också en grund för utformningen av räddningstjänstens beredskap.

Jag vet att frågan om att transportera flygbränsle i rörledning har undersökts i ett projekt. En förutsättning för ett genomförande har uppgetts vara en mycket större volym på flygtrafiken än den nuvarande. Enligt uppgift undersöker man för närvarande förutsättningarna för att överföra transporterna till järnväg.

Säkerheten i samband med transporter av farligt gods är en fråga som kräver både kortsiktiga och långsiktiga lösningar. Det är enligt min mening angeläget att man inom Stockholms län finner en lösning som leder till att säkerheten vid transporterna av flygbränsle ökar. Det är därvid viktigt att man skapar lösningar som samtidigt så långt möjligt begränsar miljöpåfrestningarna vid själva transporterna. Vad jag nu har sagt innebär att jag nog följer det som sker. Det utvecklingsarbete som pågår gör att jag för närvarande inte anser att det behövs några särskilda åtgärder från min sida.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag nämna att jag avser att denna vecka föreslå regeringen att i en skrivelse lämna riksdagen en redogörelse för läget inom områdena beredskap mot kemikalieolyckor och transport av farligt gods.

Anf. 244 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka så mycket för svaret.

Jag har ställt samma fråga till miljöministern för att få en bedömning från miljösynpunkt. I höstas fick jag ett svar från kommunikationsministern. Det gav inte särskilt mycket. Han sade att det inte var hans bord. Det var intressenternas bord. Så såg kommunikationsministern på miljöriskerna.

I dag har jag fått ett positivt och konstruktivt svar av försvarsministern. Det är positivt i många avseenden, inte minst när försvarsministern så klart

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

deklarerar att detta är en viktig fråga. Det gäller även det arbete som försvarsministern säger pågår på olika sätt.

Det som förvånar mig litet är vad försvarsministern säger om denna pipeline, nämligen att det behövs en större volym på flygtrafiken. Jag skulle vilja veta vem som har framfört den uppfattningen. Jag har inte hört något sådant från något håll så länge jag har arbetat med denna fråga. Förutsättningarna för att överföra transporterna till järnväg är vad jag förstår inte särskilt goda.

Jag tycker att det är bra att försvarsministern skall följa frågan noggrant. Det är bara trist att svaret slutar med att försvarsministern inte kan tänka sig några särskilda åtgärder i dag. Så fortsätter alltså 50 tankbilar att rulla varje dygn. Det blir 5 000 på tre månader och 50 000 på tre år. Precis som försvarsministern själv säger finns det stora risker. Jag tycker inte att man enbart kan peka på de regionala myndigheterna. Jag tror att det måste tas ett större grepp. Varför kan inte försvarsministern ta ett sådant initiativ?

Anf. 245 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! I fråga om en pipeline till Arlanda visar de uppgifter som jag har inhämtat från berörda myndigheter att det skulle behövas en nära nog fördubbling av volymen flygbränsle som skall transporteras för att det skulle bli "lönsamt". Problemet är ju att i dag minskar flygtrafiken. Man kan naturligtvis inte vara säker på hur länge denna minskning består.

Jag har emellertid erfarit att det i dag finns ett visst intresse för en sådan pipeline. Man kan naturligtvis inte bara lägga snäva transportekonomiska kalkyler på detta. Man får göra en helhetsbedömning och ta med de risker som kan finnas vid transporter på det sätt som sker i dag.

Det här är en fråga som skulle kräva mycket stora investeringar. Jag vill också understryka, herr talman, att anläggandet av en pipeline innebär betydande miljöingrepp. Det är också något som måste vägas med i sammanhanget.

Jag tycker dock att här sker en del. Som jag har sagt är det min avsikt att denna vecka föreslå regeringen att lämna en skrivelse till riksdagen just om denna problematik, så att riksdagen har möjlighet att ta del av redogörelsen och självfallet reagera på de förslag och synpunkter som där lämnas.

Anf. 246 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag förstår inte riktigt vad det är för miljöingrepp som behöver göras. Käppalatunneln går från Märsta till Lidingön. Den är så stor att man kan gå rak i den. Där finns det gott om utrymme för en pipeline med 20 cm diameter. Därmed kan frågan lösas på ett som jag tycker genialt sätt.

Men precis som försvarsministern säger är detta inte gratis. Det kostar en hel del pengar, och kostnaderna får vägas mot de miljörisker som dessa tankbilar med denna mängd flygfotogen innebär – liksom alla dessa avgaser från alla dessa bilar. Här är det inte fråga om att begära statsbidrag. Men en statlig kreditgaranti skulle ge god hjälp.

Anf. 247 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Riktigt så enkelt är det inte att pipelines inte skulle innebära ingrepp i miljön. Det handlar faktiskt också om att även där se till att det blir

en tillfredsställande säkerhet. De erfarenheter som finns av pipelines visar dess värre att även där kan ske olyckor.

Nu är mitt ansvarsområde i första hand säkerhetsfrågorna. En samlad redogörelse skall komma till riksdagen om transporter av farligt gods och beredskap mot kemikalieolyckor.

Samhällsinvesteringar av det slag som en pipeline innebär är, med risk för att göra Alf Wennerfors besviken, faktiskt inte primärt mitt bord.

Anf. 248 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag medger att det finns vissa miljörisker även med en pipeline. Men pipelines används på flera olika ställen i världen för att tillföra flygfäلت flygbränsle. Där har inte inträffat den typ av olyckor som är stora och farliga.

Jag hänger upp mina förhoppningar på det som försvarsministern har sagt i svaret, och jag kommer att noga följa det som sker.

Anf. 249 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag kan försäkra Alf Wennerfors att just frågorna om transporter av farligt gods följs med stor uppmärksamhet inom Försvarsdepartementet. Vi kommer med en samlad redogörelse till riksdagen om denna problematik.

Överläggningen var härmed avslutad.

40 § Svar på fråga 1992/93:691 om legitimation av naprapater

Anf. 250 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att öppna möjlighet att legitimera naprapater.

Jag har i en tidigare debatt i riksdagen, den 20 oktober förra året, diskuterat denna fråga, och jag framhöll då att jag var beredd att ta initiativ till att en allmän översyn görs av principerna för införande av föreskrifter om legitimation eller andra kompetensbevis för yrken inom hälso- och sjukvården. Arbete pågår för närvarande inom departementet med att utarbeta direktiven. Avsikten är att utredningen skall kunna tillkallas inom kort.

När det gäller legitimation för naprapater avser jag att i enlighet med socialutskottets uttalande i betänkandet 1992/93:SoU1 föreslå regeringen att behandla denna grupp med förtur och återkomma i frågan till hösten.

Då Gullan Lindblad, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Per Stenmarck i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 251 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för statsrådets svar, som jag ser som synnerligen positivt.

Vi är ett antal ledamöter i denna kammare som under en följd av år har

arbetat för att gruppen naprapater skall få legitimation. Mot denna bakgrund ser jag dagens svar som ett viktigt steg i rätt riktning.

Låt mig ange några skäl till varför jag anser att gruppen naprapater bör få sin legitimation.

För det första: Många människor visar den här gruppen sitt förtroende, och många får också hjälp. Enligt de senaste uppgifterna rör det sig om 1 miljon behandlingar årligen för 200 000 patienter.

För det andra: Naprapaterna är en synnerligen välutbildad grupp inom den manuella medicinen. Det rör sig om en fyraårig högskoleutbildning. Utbildningen bedrivs dessutom här i Sverige, vilket gör att kvaliteten på utbildningen går att kontrollera och självfallet också att påverka, om man skulle vilja göra det.

För det tredje: En legitimation skulle innebära en lika behandling med andra likartade grupper inom den manuella medicinen. Vidare skulle det innebära ett samhällserkännande av en seriös och välutbildad yrkesgrupp. Då skulle också orättvisorna när det gäller moms jämfört med de andra grupper inom den manuella medicinen som har fått legitimation försvinna.

För det fjärde: Naprapaternas förutsättningar för en legitimation behöver rimligtvis inte ytterligare utredas, i motsats – förmodligen – till andra grupper inom den manuella medicinen.

Det är positivt att också statsrådet är inne på denna linje. Jag utgår ifrån att detta innebär att regeringen till hösten återkommer med en proposition i ärendet.

Anf. 252 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Den slutsats som nu drogs var inte alltför långtgående. Den kan nog komma att besannas.

Jag begärde ordet ånyo egentligen för en enda sak, nämligen för att jag vill påminna om att flera av de många grupper som bl.a. hos riksdag och departement har begärt att få legitimation delar kanske inte synpunkten att de ytterligare bör utredas. De kommer säkert med minst samma emfas som naprapaterna att hävda att de borde kunna få besked.

Överläggningen var härmed avslutad.

41 § Svar på fråga 1992/93:711 om smittspridningen från hivpositiva afrikaner

Anf. 253 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Lars Moquist har frågat mig vilka åtgärder som jag avser att vidta för att få bukt med det hivproblem som består i att hivpositiva afrikaner nonchalerar smittskyddsreglerna i Sverige.

Frågan föranleds av en artikel i Läkartidningen, enligt vilken bekymren med afrikanerna skulle bero på stora kulturella och etiska olikheter i förhållande till vår svenska inställning. Olikheterna har enligt artikeln visat sig vara svåra att överbrygga.

Enligt smittskyddslagen är infektion av hiv en samhällsfarlig sjukdom.

Den som har anledning att tro att han är smittad måste genast uppsöka läkare för en undersökning. Om den smittade inte frivilligt medverkar till de åtgärder som behövs för att hindra smittspridning eller inte följer meddelade förhållningsregler, kan smittskyddsläkaren ansöka att Länsrätten beslutar om tvångsisolering av honom. Den tvångsisolerade skall motiveras att ändra sin inställning och livsföring så, att tvångsisoleringen kan upphöra. Samhället har alltså tvångsmedel till sitt förfogande när uppenbar risk för smittspridning föreligger.

Vidare gör vi i Sverige omfattande insatser för att informera om risken att bli smittad av hiv och om vad man kan göra för att skydda sig. Informationen riktar också till invandrare. Ett övergripande ansvar för sådan information ligger på Folkhälsoinstitutet.

Att medvetet smitta en annan människa med hiv är ett brott. En utländsk medborgare, som smittat två kvinnor med hiv, blev nyligen dömd inte bara till fem års fängelse utan även till utvisning.

I den mån enskilda svenska eller utländska medborgare visar nonchalans mot smittskyddsreglerna bör samhället naturligtvis reagera. Smittskyddslagen ger emellertid enligt min mening möjligheter till ingripanden mot en sådan nonchalans.

Regeringen har i början av år 1993 lämnat i uppdrag åt en särskild utredare att bl.a. se över reglerna om utvisning på grund av brott och de regler som behandlar vilken betydelse en utlänningsandel skall ha vid bedömningen av hans rätt till uppehållstillstånd i Sverige (Dir. 1992:108).

Jag anser att resultatet av utredningen bör avvaktas. Jag avser inte att för närvarande vidta några särskilda åtgärder i frågan.

Anf. 254 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Könberg för svaret. Det positiva är naturligtvis att statsrådet ser med oro på den här frågan och att man avser att behandla den i en kommande utredning. Det som inger betänkligheter är det som har kommit fram i anslutning till denna artikel. Man säger bl.a.: "Sedan tre år tillbaka har antalet hiv-positiva som anmälts till statens bakteriologiska laboratorium (SBL) hållit sig stabilt kring 30 personer per månad. Men under de senaste två åren har bilden bakom statistiken kraftigt förändrats.

I stora drag kan sägas att majoriteten av de nyanmälda hivpositiva för två år sedan var svenskar, de flesta smittade via homosexuella kontakter. I dag är majoriteten av utländsk härkomst och smittospridningen är heterosexuell. Den bilden har förstärkts med årets första kvartalsrapport."

Man måste då fråga sig om vi har vidtagit särskilda åtgärder för att komma till rätta med problemet bland afrikanerna. På vilket försöker man att klara de människor som tvångsomhändertas? För några dagar sedan kunde man läsa i tidningen om en prostituerad aidsjuk kvinna som är på rymmen från Gula villan i Danderyd. Min fråga till statsrådet är därför: Hur har regeringen för avsikt att kontrollera och följa upp de möjligheter som finns att avvika från sådana anstalter som Gula villan i Danderyd? Det är ju stor fara för de kunder som nyttjar den här kvinnan. I och för sig har jag inte så stort förbarmande med just dem, men de kan fortsätta att sprida smittan till sina

familjer. Jag vill höra vad statsrådet har för synpunkt på att det inträffar sådana här saker.

Anf. 255 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag vill först påpeka att det inte är fråga om en kommande utredning, utan det är en pågående utredning som ägnar sig åt detta.

Uppgifterna i Läkartidningen är korrekta, att den inhemska smittan under senare år har stagnerat och glädjande nog t.o.m. något avtagit. En stor del av de personer som nu registreras som nysmittade är personer som har smittats genom utländska medborgare som har kommit till Sverige eller svenskar som har smittats utomlands. Den iakttagelse som man kan göra av det positiva slaget är att Sverige, när det gäller den inhemska smittan, under en följd av år har sluppit en dramatisk ökning av antalet smittade fall. Trots att det är fråga om en smittsam sjukdom har den – förmodligen via den politik som har bedrivits i Sverige – kunnat begränsas i relativt stor utsträckning. Detta är förstås inte någon som helst tröst för dem som drabbats av hivsmitta. Men det är en tröst för alla dem som har sluppit att drabbas.

När det gäller tvångsisolering, har Sverige en mer långtgående lagstiftning än andra länder. Tvångsisolering är motiverat enbart av epidemiskäl. Människor isoleras därför att de förmodas smitta andra människor, och inte därför att de har gjort det. Jag menar att lagstiftningen är motiverad av epidemiskäl.

Beträffande förmågan att hålla folk inlåsta, är detta mig veterligen – jag vill understryka mig veterligen – första gången som någon har avvikit. Jag har inte tidigare nåtts av några sådana uppgifter. Att det skulle vara något större problem med att de tvångsisolerade rymmer har inte nått mig.

Anf. 256 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Jag hoppas att statsrådet gör sig underrättad om just det här fallet och ser efter om det inte kan vidtas åtgärder för att förhindra ett återupprepande.

En fråga som kanske inte ligger under statsrådet Bo Könbergs domäner, men som jag ändå vill ställa hänger samman med artikeln av de två läkarna. Man säger: "Vissa är osmittade vid asylansökan men smittas vid besök i hemlandet, vilket inte upptäcks förrän sekundärfall inträffar. Många afrikaner gör täta besök i hemlandet efter det att de fått uppehållstillstånd." Min fråga, som statsrådet kan föra vidare till kulturministern, är då: Har man för avsikt att vidta åtgärder för att få bukt med just det här problemet? Har man för avsikt att införa krav på att en person, innan han eller hon får permanent uppehållstillstånd – oavsett om personen har kommit in asylvägen eller via anhöriganknytning – måste genomgå en test för att kontrollera att personen ifråga inte kommer att ligga samhället till last med kostnader för sin hivsmitta?

Anf. 257 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Som jag ser det är inte det allvarliga problemet att det kan uppstå kostnader i samband med att svenska eller utländska medborgare är smittade, utan det allvarliga problemet är naturligtvis epidemifrågan, dvs.

riskerna att människor drabbas av en sjukdom som, såvitt vi hittills känner till, är dödlig.

Jag tror att det är litet för långtgående att göra ständiga prov på människors hälsotillstånd i samband med återkomst till Sverige efter utlandsresor.

Det som finns anledning att se närmare på är möjligen vilken service vi kan erbjuda dem som kommer hit via anhöriganknytning, en service som inte är lika omfattande som den som erbjuds personer som kommer hit som flyktingar.

Anf. 258 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Jag tackar för det. Jag kan nämna att denna fråga även har tagits upp på ett lokalt plan, nämligen i Kalmar, varifrån jag kommer. Där har frågan ställts i något sammanhang och man har också riktat den till Riksdagens ombudsmän, dvs. JO.

Jag vill bara avslutningsvis höra statsrådets synpunkt på den skrivelse som sändes till JO enligt följande: De uppgifter som lämnas om asylsökandes resor till hemlandet synes ha en sådan karaktär att jag hemställer att JO måtte granska huruvida asylinstrumentet i de refererade fallen hanterats på ett korrekt sätt av handläggande tjänsteman.

Jag tycker att den här politikern, som inte är en nydemokrat, fick ett ganska avhugget och lätt snorkigt svar av JO, som avfärdar frågan med tre rader: Ni underrättas härmed om att er anmälan angående handläggning av asylärenden inte föranleder någon åtgärd från min sida.

Man tycker kanske att han kunde ha fått en motivering till att JO inte ville svara på detta.

Anf. 259 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag tror inte att det är vare sig önskvärt eller lämpligt att jag kommenterar JO:s handläggning av de anmälningar som inkommer till honom.

Överläggningen var härmed avslutad.

42 § Svar på fråga 1992/93:725 om resolution om kärnvapens effekter på hälsa och miljö

Anf. 260 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Ingela Mårtensson har frågat mig varför Sverige under den 46:e Världshälsoförsamlingen inte biföll resolutionen om kärnvapens effekter på hälsa och miljö.

Vid behandlingen av frågan under världshälsoförsamlingen den 3–14 maj 1993 rådde full enighet om att det ingår i WHO:s mandat att arbeta med och sprida information om kärnvapens effekter på hälsa och miljö.

Det som var kontroversiellt var att resolutionen enbart var inriktad på frågan om kärnvapens laglighet. I resolutionen begärs att den internationella domstolen skall avge ett rådgivande utlåtande om, med hänsyn till hälso- och miljöeffekterna, en stats användning av kärnvapen i krig eller väpnad kon-

flikt skulle vara ett brott mot skyldigheterna under gällande internationell lag inkl. WHO:s stadga.

Resolutionen antogs av världshälsoförsamlingen med 73 röster för och 40 röster mot. Tio länder inkl. Sverige lade ner sina röster. Den svenska delegationen gav inte stöd till resolutionen då den i likhet med de flesta västeuropeiska länder bedömde att frågan om lagligheten av användning av kärnvapen ligger utanför WHO:s mandat. WHO:s juridiska expertis framförde också att frågan om lagligheten av användning av kärnvapen inte kan anses ligga inom WHO:s mandat och att om världshälsoförsamlingen ändå ville driva frågan så borde man be FN gå vidare i ärendet.

För Sverige är ett totalt avskaffande av kärnvapen en av de mest angelägna frågorna i det internationella samarbetet. Regeringen arbetar aktivt för verklig kärnvapennedrustning, icke-spridning av kärnvapen samt ett fullständigt provstopp. Dessa frågor drivs i FN:s generalförsamlings första utskott, som sysslar med nedrustningsfrågor, och i nedrustningskonferensen i Genève.

Det är viktigt för mellanstatliga organisationers trovärdighet att begränsa sin verksamhet till de områden där man har mandat och kompetens. Det är också viktigt att en viss arbetsfördelning upprätthålls mellan olika internationella organisationer. För att värna om WHO:s slagkraft i dess angelägna uppgifter på hälsoområdet har medlemsländerna i möjligaste mån eftersträvat att viktiga beslut skall fattas med konsensus. Att det inte gick att uppnå enighet i den aktuella frågan uppfattades av många som olyckligt för organisationens fortsatta verksamhet.

Jag vill också framhålla att utgången av en prövning i den Internationella domstolen inte kan förutses. Finner domstolen att användningen av kärnvapen strider mot folkrätten, saknas möjligheter att genomdriva domstolens utlåtande. Ett förbud mot kärnvapen som inte understöds av kontrollmekanismer och maktmedel skulle kunna medverka till att respekten för folkrättens regler urholkas. Skulle domstolen finna att användning av kärnvapen är förenligt med folkrätten – vilket inte helt kan uteslutas – kan detta åberopas av stater som inte vill delta i kärnvapennedrustningen eller som vill skaffa kärnvapen.

Anf. 261 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för svaret.

Jag vill börja med att säga att jag är mycket besviken på Sveriges agerande i WHO. Jag tycker att man borde ha stött den här resolutionen. Det svar som jag har fått på min fråga om varför man har valt att inte stödja resolutionen är inte heller tillfredsställande. Man säger att man i likhet med andra västeuropeiska länder har bedömt att WHO inte skall syssla med den här typen av frågor. Fyra av dessa västeuropeiska länder är ju kärnvapenstater, som naturligtvis inte vill driva den här frågan. Med USA i spetsen har man verkligen försökt att få bort frågan från dagordningen, vilket man lyckades med förra året genom att driva den som en procedurfråga. Detta är inget att yvas över. Nu lyckades man inte med att blockera den här gången. I svaret står att juridisk expertis har framfört att frågan om laglighet inte kan ligga inom WHO:s mandat. Men den juridiska experten, Anthony Pearse, kon-

staterade i april i år att det ligger inom WHO:s mandat att ta upp den här frågan, annars hade den inte tagits upp på dagordningen. Så den frågan har verkligen prövats. Kärnvapen handlar ju i högsta grad om hälsorisker. Därför har WHO verkligen kompetens och mandat i den här frågan.

När nu en majoritet har fattat beslut om detta, undrar jag om Sverige kommer att fortsätta att aktivt verka för att frågan verkligen drivs vidare i FN-systemet och att den hamnar i domstolen, så att vi kan få svar på frågan om det är lagligt att använda sig av kärnvapen.

Svar på frågor

Anf. 262 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Det är självklart att användning av kärnvapen innebär bland de mest extrema hälsorisker som kan tänkas på vår jord. Frågan rörde inte detta, utan huruvida innehav av kärnvapen skulle vara en fråga för WHO att driva. Där har man, enligt de uppgifter som vi har inhämtat via Utrikesdepartementet och på andra sätt, bedömt det som att det snarast ligger utanför WHO:s mandat. Denna bedömning delades av, som jag nämnde, flera väst-europeiska länder. Det är väl inte så som Ingela Mårtensson säger, att flera av dem är kärnvapenstater. Det är väl möjligen fråga om två, om jag minns rätt. Dessutom framförde WHO:s juridiska expertis i detta sammanhang att frågan inte kunde anses ligga inom WHO:s mandat. Att Sverige, med tanke på det ställningstagande vi har gjort skulle spela en pådrivande roll för den fortsatta hanteringen av ämnet, har inte diskuterats.

Anf. 263 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Att WHO inte kan avgöra frågan är självklart. Men däremot är det, precis som statsrådet sade, i högsta grad en hälsofråga. Vad är det som är ett större hot egentligen mot människans och naturens överlevnad än just kärnvapen. Därför tycker jag att det är helt rimligt att vi också driver den här frågan, så att vi försöker att få bort kärnvapen.

Det positiva i Bo Könbergs svar är: För Sverige är ett totalt avskaffande av kärnvapen en av de mest angelägna frågorna i det internationella samarbetet.

Det gläder mig mycket att detta fanns med i svaret, därför att det är viktigt att Sverige verkligen driver på för att få bort kärnvapen totalt. Inte minst finns en risk för att de kan användas av misstag. Folkpartiet har tagit initiativ till ett särskilt projekt som skall bedöma dessa risker.

Det är mycket angeläget att Sverige driver frågan om att få bort kärnvapen.

Överläggningen var härmed avslutad.

43 § Svar på fråga 1992/93:727 om transplantationer

Anf. 264 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Ulla Orring har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att öka antalet organdonatorer och annan omsorg för att därmed

ge vidgade livsmöjligheter för en grupp människor med svåra sjukdomstillstånd.

Transplantation av organ är i dag en vedertagen behandling vid många svåra sjukdomstillstånd. De flesta patienter får organ från avlidna donatorer. Antalet avlidna donatorer är mellan 130 och 150 per år. Det antalet har varit ganska konstant under många år.

Det finns en brist på organ för transplantation. Det är ungefär ett par hundra människor per år som skulle behöva få ett organ som någon annan donerat, men inte kan få det på grund av bristen på organ.

Landstingsförbundet har gjort en kartläggning för att försöka utröna hur stort antalet möjliga donatorer är och för att belysa orsakerna till att organ inte alltid tas till vara i de fall där det inte finns några medicinska hinder. Det har visat sig att potentialen är högst 100 ytterligare donatorer per år.

Undersökningen visar också att i sex fall av tio säger de anhöriga ja till organdonation. Ett vanligt skäl till att man som anhörig säger nej är troligen att man inte känt till den avlidnes inställning.

Ingen vet i förväg vilken roll han eller hon kommer att få – mottagarens eller donatorns. Vi har alla ett intresse av att så många som möjligt tar ställning till organdonation.

Som ett led i denna strävan tilldelade regeringen i höstas fyra handikappförbund 2,8 miljoner kronor ur Allmänna arvsfondens medel till ett informationsprojekt om organdonation. Förbunden skall under ett år genomföra en pilotstudie i Göteborg och Örebro för att få fram en modell för kontinuerliga informationsinsatser som sedan skall kunna fungera över hela landet. Det långsiktiga målet är att få alla i vuxen ålder att dokumentera sin inställning till organdonation. Jag följer detta projekt med stort intresse.

Parallellt med detta bereds inom Socialdepartementet transplantationsutredningens förslag. Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av samtyckesreglerna vid organdonation. Det ingick däremot inte i uppdraget att verka för att öka organtillgången.

En grundlinje i utredningens översyn av samtyckesreglerna har varit att den enskilde genom att utnyttja sin självbestämmanderätt bör ta ställning i fråga om organdonation och på något sätt ge sin inställning till känna. En förutsättning för att kunna ta ställning är att man har tillräcklig kunskap. Utredningen har därför föreslagit vissa informationsinsatser.

Ett sätt att dokumentera sin inställning är att underteckna ett donationskort. Utredningen har också föreslagit att något slag av donationskort införs.

Avsikten är att den proposition som nu förbereds inom Socialdepartementet skall kunna lämnas till riksdagen tidigt i höst.

Anf. 265 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det positiva svaret. Det gäller här en mycket angelägen fråga för ett stort antal människor som bär på sjukdomar där en organdonation verkligen kan rädda liv. Vi påminns ofta om enskilda fall som rör oss särskilt just då det gäller organtransplantation och människors möjligheter till överlevnad. Det är de individuella livsmöjligheterna som kommer fram och där den enskilde är totalt beroende av en donator för sin överlevnad.

Fler och fler patienter bedöms kunna dra fördel av transplantation och önskar därmed också transplanterat. För att öka antalet tillgängliga organ behövs en intensiv information – ja, en kampanj skulle jag vilja föreslå. Jag tror inte att den breda allmänheten har kunskap om behovet. Det är antalet organ som kan tas till vara för transplantation från avlidna givare som avgör hur många transplantationer som kan utföras.

Vid den riksomfattande kartläggning som Landstingsförbundet har gjort och som statsrådet nämner, vilken genomfördes för perioden 1989–1991, visade det sig att av 4 241 patienter som avlidit under respiratorbehandling – totalt var det 250 000 avlidna – blev enbart 299 donatorer.

Vi behöver mer av information och upplysning till allmänheten. Det saknas tillräcklig kunskap, och jag tycker att det är bra att det kommer en proposition till hösten. Men ämnar då statsrådet särskilt agera för att få fram fler donatorer, eftersom den nuvarande organ tillgången är otillräcklig och vi vet att det finns många liv att rädda genom organdonation?

Anf. 266 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! I propositionen avser jag att ta upp frågorna om informationsinsatser. Jag gör samma bedömning som Ulla Orring, att det här är ett angeläget område. Det gäller att se till att fler människor kan få hjälp.

Anf. 267 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag tycker att patientföreningarna gör ett väldigt bra arbete, och de har också tagit fram en broschyr som finns tillgänglig, som beskriver hur man själv kan bestämma att man vill lämna organ. Jag tror att det behövs litet mer stöd även från officiellt håll för att få fart på den här insamlingen.

Överläggningen var härmed avslutad.

44 § Svar på fråga 1992/93:739 om konkurrensbegränsning inom hälso- och sjukvården

Anf. 268 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att på ett bättre sätt trygga en rättvis konkurrens inom hälso- och sjukvården.

Göte Jonsson antyder i frågan att landstingen i vissa fall på ett otillbörligt sätt utnyttjar sin ställning som den dominerande producenten av hälso- och sjukvårdstjänster genom att inskränka möjligheterna för andra vårdproducenter att på lika villkor konkurrera om patienter i vården.

Det är riktigt som Göte Jonsson påpekar att Konkurrensverket har haft att ta ställning till fall där landsting påstått ha agerat på ett sätt som gynnat den egna verksamheten på bekostnad av andra vårdgivares verksamhet. Bl.a. sägs i några fall landstingen ha använt möjligheten att bestämma patientavgifter på ett sätt som missgynnat andra vårdgivare. I andra fall påstås landstingen – i syfte att tillskansa sig konkurrensfördelar – ha vägrat att träffa vårdavtal med andra vårdgivare.

Många gånger har det dock visat sig svårt att vid närmare granskning av sådana fall påvisa att konkurrensbegränsande åtgärder vidtagits från de utpekade landstingens sida.

I verksamheter där det finns en eller ett fåtal dominerande producenter gäller att man bör vara extra uppmärksam på tendenser till konkurrensbegränsande aktiviteter. Det gäller även inom hälso- och sjukvården.

Som ledamot i den parlamentariska kommittén med uppgift att överväga hur hälso- och sjukvården skall finansieras och organiseras i framtiden – HSU 2000 – känner Göte Jonsson till att frågan om hur konkurrensen mellan olika vårdgivare skall kunna ytterligare förbättras är en av många viktiga frågeställningar som kommittén har att ta ställning till.

Jag vill också erinra om att riksdagen i december 1992 tagit beslut om genomförande av olika åtgärder för att öka konkurrensen i den kommunala sektorn. Bl.a. har – genom en ändring i hälso- och sjukvårdslagen – landsting och primärkommuner getts möjlighet att fr.o.m. den 1 januari 1993 sluta avtal med andra vårdgivare om att utföra vissa vårduppgifter som landstingen ansvarar för.

Riksdagen har den 27 maj fattat beslut om att en husläkarreform skall genomföras enligt vissa nationella riktlinjer. Huvudsyftet med reformen är att ge alla invånare i Sverige en möjlighet att välja en egen husläkare. Husläkaren kan arbeta inom såväl offentlig som privat sektor. Frågor om producent- och konkurrensneutralitet är i detta sammanhang av stor betydelse. Regeringen har för avsikt att tillsätta en parlamentariskt sammansatt delegation – husläkardelegationen – med uppgift att bl.a. tillse att ingen husläkare, oavsett driftsform, otillbörligt gynnas på bekostnad av annan. Huvudansvaret för att bevaka konkurrensfrågor inom vården i stort ligger dock på Konkurrensverket.

Jag vill också nämna att regeringen har för avsikt att under hösten lägga förslag om riktlinjer för avveckling av nuvarande etableringsbegränsningar för privatläkare. I den arbetsgrupp inom Socialdepartementet som nu arbetar med denna fråga är en av de centrala frågeställningarna vilka regler som skall gälla för att privatläkare skall ha möjlighet att konkurrera på lika villkor med den offentliga hälso- och sjukvården.

Anf. 269 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Tack för svaret! Jag har ställt frågan med anledning av att Konkurrensverket har fått anmälningar som gäller brist på konkurrens, enligt vad anmälarna anser. Bl.a. ett par landsting har speciellt behandlats i det sammanhanget.

Konkurrensverket pekar bl.a. på behovet av en fungerande organisation för sjukvården. Verket framhåller att man också inom de delar som berör offentlig verksamhet skall eftersträva konkurrens på lika villkor i olika sammanhang.

Konkurrensverket har gått så långt att det i en skrivelse till hälso- och sjukvårdsutredningen, HSU 2000, har redovisat sin syn på de här frågorna. Jag ser det därför som helt naturligt att vi kommer att få ta upp även Konkurrensverkets synpunkter i samband med det fortsatta arbetet i utredningen.

Skälet till att jag ställer frågan till statsrådet nu är att vi vet att det tar

ganska lång tid för oss i utredningen innan vi kan komma med förslag och innan det blir en proposition. Det är viktigt att vi har en fungerande konkurrens på det här området på vägen fram dit.

Vad frågan gäller är ju principen för privat och offentlig vård. Den gäller taxor och också ordinationsrätten, där sjukvårdshuvudmännen har en möjlighet att gå in och bedriva konkurrensbegränsande verksamhet, om det är så att de vill detta. Det gäller också avgiftssättningen och en rad andra liknande frågor.

Konkurrensverket skriver bl.a. att mot bakgrund av landstingens dominerande ställning på marknaden för primärvårdstjänster är det av vikt att landstingen beaktar frågor som berör konkurrensneutralitet.

Verket skriver också att hälso- och sjukvården är specialreglerad och att utformningen av nuvarande finansiella system ger offentligt drivna vårdproducenter klara konkurrensfördelar. Man säger vidare att den landstingsdrivna vården dessutom ytterst garanteras av skattemedel, vilket innebär ett lågt och oftast försumbart ekonomiskt affärsmässigt risktagande.

Det här är mycket klara signaler, tycker jag, från Konkurrensverkets sida. Jag vill fråga: Vad tänker statsrådet göra fram till dess att vi är klara i HSU 2000?

Anf. 270 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag har i det svar som jag gav Göte Jonsson på den direkta frågan pekat på åtgärder som redan har vidtagits. Jag tänker då närmast på den stora vikt som har lagts vid konkurrensneutraliteten i samband med husläkarförslaget och också på att vi har den frågan i hög grad aktuell när vi inför hösten skall gå vidare för att öka konkurrensen inom sjukvården genom att fortsätta att montera ned de etableringsbegränsningar som finns.

Anf. 271 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag kritiserar inte statsrådet Könberg, utan här är det ju gamla kvarlevor sedan tidigare. Jag förutsätter att det inte kan vara särskilt tillfredsställande för en liberal sjukvårdsminister att få de synpunkter som anförts från Konkurrensverket, och jag litar på sjukvårdsministerns ambition i de här sammanhangen.

När det gäller husläkarpropositionen är det alldeles klart att där finns förutsättningar att få en konkurrensneutralitet, och det är viktigt att den kommer att fungera. Vi tog också upp detta i debatten när riksdagen fattade beslut i den frågan.

Vad jag ser som angeläget är nästa steg, frågan om fri etablering för privatpraktiserande specialister på andra områden. Där är det, som jag ser det, utomordentligt viktigt att man från regeringens sida verkligen ser till att det blir konkurrensneutralitet.

Det gäller patientavgifterna. Det gäller formerna för hur man skall verka. Det gäller en rad olika problemställningar som måste lösas och att det också där ges samma garantier som inom husläkarpropositionens förslag och de beslut som riksdagen fattade när det gäller primärvården i den delen.

Anf. 272 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag är övertygad om att Göte Jonsson och jag har samma inställning till vikten av konkurrens i samhället. Konkurrensen har ett värde för att man i hela samhället skall kunna få en verksamhet som är bättre och billigare än om man inte har konkurrens. Konkurrens inom sektorer som i huvudsak finansieras av någon annan än konsumenten, s.k. tredjepartsbetalning, ställer dock oss – såväl riksdag som regering – inför speciella problem, som vi slipper på andra marknader där kunden står för hela kostnaden.

I husläkarförslaget har vi klarat av balansgången mellan etableringsfriheten och kostnadskontrollen genom den speciella konstruktionen att en stor del av husläkarens ersättning kommer att bestämmas av antalet patienter. Jag tror dock att det kommer att visa sig vara något svårare att klara av den uppgift som vi har föresatt oss att klara av, nämligen att ta bort etableringsbegränsningarna inom andra områden där man inte kan använda denna metod. Vi studerar för närvarande försök både i Sverige och i andra länder för att även på det området kunna klara av avvägningen mellan etableringsfrihet och kostnadskontroll.

Anf. 273 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Svårigheter, statsrådet Könberg, är till för att övervinnas. Jag är medveten om att det finns svårigheter. Men som jag ser det är det angeläget att också när det gäller den etableringsrätt som det har gått ut signaler om i regeringsdeklarationen och i kompletteringspropositionen verkligen leder till reell konkurrens.

Om vi har en effektiv konkurrens får vi en bättre kvalitetskontroll. Konkurrens ger faktiskt kvalitetsfördelar. Vi får också ekonomiska fördelar, förutsatt att vårdgivarna konkurrerar på lika villkor. Nu finns det ganska alarmerande uppgifter utifrån landet där det framgår att det är svårt för enskilda privata vårdgivare i sjukvården att driva verksamheten vidare. Det finns exempel på verksamheter som har gått i konkurs, kanske beroende på att landstingen, sjukvårdshuvudmännen, har prioriterat sin egen verksamhet. Jag förutsätter ändå att vi skall finna vettiga lösningar på den här punkten. Det är utomordentligt angeläget att så sker.

Överläggningen var härmed avslutad.

45 § Svar på fråga 1992/93:743 om in vitrofertilisering

Anf. 274 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Barbro Westerholm har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att hälso- och sjukvårdslagens målsättning om vård på lika villkor skall kunna garanteras.

Barbro Westerholm säger att vissa landsting inte längre kommer att stå för kostnaderna för in vitrofertilisering och att detta innebär att patienter i olika delar av landet inte längre har tillgång till en hälso- och sjukvård på lika villkor.

Enligt vad jag erfarit bereder Socialstyrelsen för närvarande ett par ärenden som rör den här frågan. Beredningen av dessa ärenden kommer enligt uppgift från Socialstyrelsen att vara klar på försommaren.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 275 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Det är bra att Socialstyrelsen är på bettet. Barnlöshet kan bero på olika sjukliga förändringar antingen hos kvinnan eller hos mannen. Hos kvinnan kan det vara fråga om hoplödda ägglödare eller äggstockar som inte fungerar. Hos mannen kan det vara så att produktionen av sädesceller inte är tillfredsställande. Dessa problem kan behandlas på olika sätt.

Som jag ser det skall sjukvården antingen betala för alla de olika behandlingsmetoder som finns för att lösa problemet med barnlöshet eller också skall man undanta hela komplexet. Det diskuteras om det är en rättighet att få barn eller inte. Man får dock inte plocka bort en metod av flera. Då riskerar man också att styra över behandlingen så att man i det här fallet t.ex. reparerar de förstörda äggledarna. Det kan i sin tur kanske bli mycket dyrare än de 18 000–23 000 kronor som en provrörsbefruktning kostar i dagsläget, och där resultaten blir bättre och bättre.

Menar man allvar med att ha en hälso- och sjukvårdslag som garanterar alla vård på lika villkor i olika delar av landet, anser jag att man måste se på hela komplexet. Man får inte göra undantag i vissa landsting. Det kan t.ex. leda till att kvinnor som bor i sådana landsting väljer att söka vård i andra landsting där man är mer generös med ersättningen.

Anf. 276 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Den här frågan är svår och komplicerad. Det beror litet grand på hur man hanterar den i olika landsting. Det är en avvägningsfråga. Det kan vara så att skillnader uppstår på grund av att man har en viss behandling i ett landsting medan man inte har det i ett annat eller också uppstår skillnader när man har olika långa köer. Jag ser fram emot att få materialet från Socialstyrelsen för att sätta mig in i frågan.

Anf. 277 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Jag instämmer också i detta. Det här är också en fråga för Prioriteringsutredningen att ta ställning till.

Överläggningen var härmed avslutad.

46 § Svar på fråga 1992/93:741 om reglerna om beskattningen av arv

Anf. 278 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Pehr Löfgren har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att överväga för att dödsbon inte skall förlora pengar på en föräldrad arvsbeskattning.

Jag delar uppfattningen att arvsbeskattningen i vissa hänseenden är något föräldrad och att reglerna ibland är onödigt krångliga. Mot bakgrund av bl.a. detta genomförs för närvarande en översyn av arvsskattereglerna i Finansde-

partementet. Först när det arbetet är slutfört är jag beredd att närmare redogöra för de åtgärder jag är beredd att vidta.

Anf. 279 PEHR LÖFGREEN (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för det här korta svaret. Jag hoppas att det här är någonting som statsrådet nu kommer att arbeta för så att vi får en lösning på dessa arvsbeskattningsfrågor. I övrigt är jag i stort sett belåten med svaret, men jag hoppas verkligen att statsrådet förstår allvaret i att det för många människor kan uppstå mycket stora bekymmer.

Anf. 280 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag är fullt medveten om de problem som arvsbeskattningen ställer till med både vad gäller den nivå som åtminstone fanns tidigare och det nuvarande regelsystemet. Vi ser en hel del fall i departementet i samband med överklaganden, besvär m.m. Det finns anledning att vidta åtgärder och att se till att nivån blir rimlig.

Anf. 281 PEHR LÖFGREEN (m):

Herr talman! Jag vill påminna om att det finns ett antal fall där människor på grund av ren otur har fått väldigt stora skatter vid dödsfall. Därför hoppas jag att statsrådet snarast tittar på det här problemet och inte väntar tills hela utredningen är klar. Statsrådet bör verkligen bemöda sig om att titta på det här.

Anf. 282 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Vi kommer självfallet att göra det. Det finns naturligtvis tidsgränser som ibland verkar besvärliga. Men man kommer ju inte ifrån att tidsgränser gäller. Det stora problemet är i första hand de skattesatser som har gällt. De är väsentligt sänkta nu. Det finns dock anledning att gå vidare, och det kommer vi också att göra.

Anf. 283 PEHR LÖFGREEN (m):

Herr talman! Jag är fullt på det klara med att det har skett en betydlig förbättring just i den här skattefrågan. Men för vissa enskilda människor är det fortfarande mycket orättvist. Därför hoppas jag nu att det skall bli full fart på detta. I övrigt tackar jag så mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.

47 § Svar på fråga 1992/93:742 om bankstödet och bankens företagsförvärv

Anf. 284 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jan Sandberg har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att överväga om banker som kan vara beroende av offentligt stöd planerar att genomföra riskfyllda företagsförvärv.

Handläggningen av ärenden om stöd till bl.a. banker sköts som bekant i

ett första skede av Bankstödsnämnden. För att nämnden skall få en bild av bankens situation är den stödsökande banken skyldig att lämna den information som behövs för att det skall kunna avgöras om banken behöver stöd och, om så är fallet, i vilken omfattning, form osv. stöd bör utgå.

Däremot föreligger ingen skyldighet för en stödsökande bank att, innan ett avtal om statligt stöd har träffats, rapportera affärshändelser i rörelsen. En sådan ordning skulle innebära att staten tog på sig ansvaret för verksamheten i alla sådana banker. Det vore inte önskvärt – ansvaret för att sköta företagen måste ligga hos företagets ledning och dess ägare.

I samband med att stöd lämnas till ett institut kan dock olika slags villkor ställas upp för stödet. Staten kan i detta skede exempelvis kräva att institutet vidtar vissa strukturrationaliseringar, t.ex. avvecklar viss rörelse. Staten kan också ställa krav på att utvidgning av verksamheten till andra affärsområden inte får ske tills, exempelvis, statligt stöd har återbetalats. Kännedom om dessa möjligheter till krav från staten bör leda till att stödsökande banker inte genomför företagsförvärv som inte är till påtaglig nytta för den egna bankens egentliga verksamhet.

Då Jan Sandberg, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Pehr Löfgreen i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 285 PEHR LÖFGREEN (m):

Herr talman! Jag ber att å Jan Sandbergs vägnar få tacka för svaret om bankstödet och bankens företagsförvärv. Tack, herr statsråd.

Överläggningen var härmed avslutad.

48 § Svar på fråga 1992/93:755 om hundskatten

Anf. 286 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Lennart Fremling har frågat mig när resultat kan väntas av det arbete som pågår inom regeringskansliet i syfte att förändra reglerna om hundskatt.

Den översyn av hundskatten som åberopas av skatteutskottet, och som Lennart Fremling refererar till, pågår i Finansdepartementet. Centrala frågor är en bedömning av behovet av fortsatt hundregistrering och det kommunala stöd till djursjukhusen som betalas genom hundskattemedlen. Min förhoppning är att det under hösten 1993 skall kunna bli möjligt att förelägga riksdagen en samlad bedömning av hundskattens framtid.

Anf. 287 LENNART FREMLING (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag uppfattar det som mycket positivt. Kan man räkna med att det under hösten kommer en proposition i sådan tid att dessa förändringar kan börja gälla redan fr.o.m år 1994?

Anf. 288 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det vore fel av mig att utlova en proposition vid en viss tidpunkt och att säga när ikraftträdandet i så fall skall ske.

Det är inte någon hemlighet att jag menar att vi skall ta bort den obligatoriska hundskatten. Men det finns en del problem. Bland de mera väsentliga är att vissa kommuner i dag genom hundskattemedel bestrider kostnader för djursjukhus. Det finns konstitutionella problem beträffande möjligheterna för kommunerna att på annat sätt ge medel till djursjukhus i andra kommuner.

Detta är frågor som är så pass väsentliga att vi trots allt måste bedöma vilka risker och problem som kan finnas. Jag vågar därför inte definitivt lova något. Men jag antar att det under hösten 1993 skall vara möjligt att genomföra någonting.

Anf. 289 LENNART FREMLING (fp):

Herr talman! Om jag har förstått saken rätt är det i dag inte möjligt för en kommun att sätta ner hundskatten till noll och avstå från att ha ett särskilt hundskatteregister, om man så skulle önska. Ingår det i övervägandena att göra det frivilligt för kommunerna att ha en hundskatt?

Anf. 290 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Utan att ha förankrat detta i regeringen i dess helhet anser jag att man borde eftersträva möjligheter för kommunerna att frivilligt kunna ta ut exempelvis avgiftsmedel för att täcka särskilda kostnader.

Ett problem i det sammanhanget är att sådana avgifter som tas ut av en kommun inte kan användas för att bestrida kostnader för djursjukhus annat än vad avser djur från den egna kommunen. Detta kan skapa vissa problem. Det är sådana frågor som för närvarande bereds.

Detta må synas vara en liten fråga, men det är trots allt viktigt att göra en rejäl bedömning av eventuella problem.

Anf. 291 LENNART FREMLING (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag litar på skatteministerns ambitioner i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

49 § Svar på fråga 1992/93:759 om marknadsföringen av Absolut Vodka

Anf. 292 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Karin Israelsson har frågat mig dels vilka motiv det finns för att exploatera Absolut Vodka i anslutning till en kommande utställning i Sydkorea, dels vilka mål regeringen har för avsikt att formulera för att begränsa skadeverkningarna av försäljningen av Absolut Vodka utanför landets gränser. Karin Israelsson nämner som bakgrund till frågorna att Sverige har antagit Världshälsoorganisationens dokument European Alcohol Action

Plan, som bl.a. innebär att länderna skall sträva efter att minska alkoholkonsumtionen med 25 % fram till år 2000. Hon nämner även att Sverige i förhandlingar med EG sagt sig ha höga ambitioner vad avser de hälsopolitiska målen. Det är, enligt Karin Israelsson, i sken av detta anmärkningsvärt att Vin & Sprit AB aviserar sitt deltagande vid nämnda utställning i Sydkorea.

Enligt vad jag har inhämtat har Vin & Sprit efter ett flertal förfrågningar från Sveriges exportråd lovat att sponsra Sveriges och Norges exportråds gemensamma paviljong med 50 000 kronor under utställningen. För detta erhåller Vin & Sprit en kvadratmeters annonsyta som kommer att upptas av en tavla med motiv som anknyter till varumärket Absolut Vodka. I förhållande till alkoholindustrins marknadsföring i övrigt framstår Vin & Sprits s.k. exploatering av Absolut Vodka i just detta sammanhang som relativt begränsad.

Den nuvarande svenska alkoholpolitikens riktlinjer slogs fast av riksdagen i beslut under slutet av 1970-talet. Ett resultat av besluten är lagarna om handel med drycker och tillverkning av drycker, vilka inte ändrade Vin & Sprits möjlighet och ensamrätt att tillverka och exportera spritdrycker.

Vin & Sprit, vars styrelse för övrigt består av bl.a. riksdagsledamöter, har valt att tillverka sprit och sälja den på även andra marknader än den svenska. Självfallet har bolaget att följa den lagstiftning och de regelverk som gäller i de länder där man är verksam. I Sverige marknadsförs således inte de spritdrycker bolaget tillverkar på annat sätt än utländska spritdrycker. I andra länder kan Absolut Vodka, liksom andra spritdrycker, marknadsföras på de sätt den lokala lagstiftningen medger.

För att konkret svara på Karin Israelssons första fråga, vill jag framhålla att bolagets motiv för att delta vid utställningen närmast är att bidra till att finansiera den svensk-norska paviljongen. För detta erhålls naturligtvis en viss uppmärksamhet för varumärket Absolut Vodka.

När det gäller den andra frågan, som egentligen borde ställas till socialministern, är mitt svar att det inte är min uppgift att ta initiativ till att formulera mål för att begränsa skadeverkningarna av Absolut Vodka, eller andra spritdrycker, i utlandet. Det måste enligt min mening vara upp till resp. land att utforma sin egen alkoholpolitik och sina egna hälsopolitiska målsättningar. Såvitt jag vet består Världshälsoorganisationens plan, som Karin Israelsson hänvisar till i sin fråga, bl.a. av en rekommendation till resp. land att se över sin alkoholpolitik och omformulera den om så erfordras. För övrigt avser planen Världshälsoorganisationens Europaregion, till vilken Sydkorea inte hör.

Till sist vill jag bekräfta att Sverige har höga ambitioner i medlemskapsförhandlingarna vad avser de svenska hälsopolitiska målen. Strävan från svensk sida är att även som medlem av EG effektivt kunna verka för en lägre alkoholkonsumtion i Sverige.

Anf. 293 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Bo Lundgren för ett långt och utförligt svar. Anledningen till min fråga är att jag fått rapporter om att man i den utställning som planeras i Sydkorea kommer att marknadsföra Absolut Vodka. Med kännedom om Vin & Sprits tidigare sätt att marknadsföra sina

produkter känner jag en stark oro för att man kommer att vara ganska så pådrivande även vid denna expo.

Nu har jag inte haft tillgång till mässkatalog, och jag har inte kunnat kontrollera hur pass stor yta som Vin & Sprit har tillgång till. Man borde samtidigt kritisera Sveriges exportråd för att det i detta sammanhang inte har kunnat finna någon annan sponsor än Vin & Sprit när det gäller att marknadsföra Sverige. Vi hade kanske haft möjlighet att marknadsföra demokratiseringsprocessen, folkrörelser och sådant som är positivt för Sveriges del.

Jag tar här Sveriges agerande inom Europa som ett exempel. Jag tycker att det är viktigt att vi agerar på samma sätt och ställer samma krav när det gäller Sydkorea som när det gäller alkoholpolitiken i Europa. Vi är inne i ett känsligt skede i förhandlingarna om att få behålla monopolen i Sverige i ett EG-sammanhang. Vi går då själva ut och marknadsför produkter på det sätt som man också tidigare har gjort från Vin & Sprits sida.

Man har inte hesiterat att anföra att det finns stora problem i utvecklingsländerna. Ändå har man marknadsfört Absolut Vodka på ett ganska ohämat sätt. De debatter som har förts, inte minst i riksdagen, har bidragit till att man har begränsat den marknadsföringen. Jag kan givetvis inte anklaga statsrådet för den marknadsföring som nu sker, utan får väl nöja mig med det svar som har givits.

Anf. 294 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag tror att Karin Israelsson och jag är helt överens om att vi skall ha som ambition att ha så starka begränsningar som möjligt av alkoholkonsumtionen. Vi kan ha olika slutliga målsättningar i detta avseende. De kan alltid diskuteras. Jag hör till dem som tror att man med en moderation i detta avseende kan uppnå en bra politik.

Det är viktigt att begränsa alkoholkonsumtionen, inte minst vad gäller ungdomar. Det är ett av skälen till att jag är mycket glad över att den alkoholskattereform som genomfördes i fjol har lett till en överströmning av konsumtionen från starkare till svagare drycker, bl.a. genom införandet av ett svagare starköl. Det leder till en minskad total alkoholkonsumtion. Det är den ambition som jag har och som vi rimligen är överens om.

Sedan är det fråga om i vad mån ett svenskt företags, i det här fallet Vin & Sprit AB:s, marknadsföring kan skada alkoholpolitiken i Sverige eller i andra länder. Självfallet är företaget mycket lojalt både vad avser de svenska reglerna och de regler som gäller i andra länder. Men de andra länderna beslutar själva om sina regler och driver sin alkoholpolitik.

Jag har svårt att se att Sverige skulle vinna på att Vin & Sprit går utöver dessa regler i andra länder. Jag tycker att de på ett bra och effektivt sätt fullgör sina skyldigheter att följa resp. lands regler när det gäller marknadsföring av alkohol.

Anf. 295 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Precis som statsrådet säger i sitt svar, kommer vi in på socialministerns område. Det är viktigt att de alkoholpolitiska mål som vi har, genomströmmar hela regeringen, oavsett vilket departement det gäller. Jag tror att det blir än mer viktigt i framtiden, eftersom vi vid en tillhörighet till

EG kommer att ha behov av att verkligen trycka starkt på de förebyggande insatserna. Information och skydd av de unga ingår där som en viktig del i alkoholpolitiken.

Jag har följt Vin & Sprits agerande när det gäller Absolut Vodka under ett antal år och sett det annonsmaterial och den marknadsföring som man har lagt ner på försäljningen. Det känns litet oroande att de nu tar steget till Sydkorea, som är ett land där man inte har starksprit med mer än 20 % alkohol-innehåll.

Anf. 296 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag vet att Vin & Sprit AB lojalt följer de regler som gäller. De har inte någon ambition att försämra en alkoholpolitisk situation. Jag konstaterar också att den produkt som de marknadsför inte är inriktad mot konsumtion i berusningssyfte. Det är en produkt som finns i ett helt annat marknadssegment. Men vi kanske inte skall fördjupa oss i dessa detaljer.

Anf. 297 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Det kanske inte tillhör debatten, men när man marknadsför alkohol vet man aldrig i vilket syfte den kommer att användas av brukaren. Vi vet att beroendet av alkohol är ganska bekymmersamt. Det skapar stora problem. Det skall vi förhindra med en måttfull marknadsföring. Det glädjer mig om Vin & Sprit har kommit fram till det.

Det finns inte heller något i avtalet som säger att Vin & Sprit skall marknadsföra produkter. Det finns ingenting som förbjuder dem, men det finns heller ingenting som säger att de skall vara så pådrivande som de dock har varit.

Den export som sker av Absolut Vodka ger naturligtvis stora inkomster till statskassan också. Det kan vi inte bortse ifrån. Det är viktigt att man följer den politik som finns i resp. land. Det finns ingen anledning att bredda kundkretsen.

Anf. 298 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Den marknadsföring som Vin & Sprit ägnar sig åt när det gäller Absolut Vodka är inriktad på att få den som ändå avser att konsumera vodka att välja Absolut Vodka snarare än något annat märke.

Anf. 299 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Det är möjligt att tanken är den, men jag är inte alldeles säker på att man lyckas med det.

Överläggningen var härmed avslutad.

50 § Svar på fråga 1992/93:764 om ansvaret för fastighetsjuridisk rådgivning

Anf. 300 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Inga-Britt Johansson har frågat näringsministern var han avser att lägga ansvaret för den fastighetsjuridiska rådgivningen i fortsätt-

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

ningen, när länsbostadsnämnderna läggs ner och deras uttalade ansvar för sådan rådgivning försvinner.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det är riktigt att länsbostadsnämnderna har haft i uppgift att lämna enskilda personer råd och upplysningar i juridiska frågor som har att göra med anskaffning och innehav av småhus. Skyldigheten infördes 1984 mot bakgrund av de bedömningar som den dåvarande regeringen gjorde om behovet av individuell rådgivning i byggnadstekniska och fastighetsjuridiska frågor. Utgångspunkten för dessa bedömningar var, såvitt jag har kunnat finna, att de problem som konsumenterna på den tiden ställdes inför ofta var mycket komplicerade och hängde ihop med de statliga regelsystemen och de brister i konsumentskyddet som då fanns.

Sedan de bedömningar gjordes som ledde till 1984 års beslut har mycket ändrats. Låne- och byggregler har förenklats. Husköparens rättsställning gentemot säljaren/producenten har förbättrats. Kraven på fastighetsmäklare har skärpts. Hus som byggs med statligt stöd skall ha ett tioårigt konsumentskydd, för att nämna några faktorer.

Regeringen har inte ansett att uppgiften att lämna fastighetsjuridisk rådgivning bör föras över till någon annan statlig myndighet i samband med att länsbostadsnämnderna läggs ner vid utgången av 1993. Jag kan inte mot bakgrund av alla förändringar som har skett sedan 1984 se något avgörande skäl till att i dag etablera statliga resurser för att i särskild ordning lämna fastighetsjuridisk rådgivning till en viss grupp bostadskonsumenter.

Anf. 301 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Det var intressant att få reda på vilket statsråd som var ansvarig för den här frågan. Jag blev nämligen hänvisad till industriministern.

Låt mig säga att jag inte delar ministrarnas uppfattning. Bakgrunden till min fråga är en rapport från Konsumentverket som kom ut för någon månad sedan. De har låtit SCB göra en intervjuundersökning hos ett antal småhusbyggare som har byggt med egen entreprenad. Det gäller styckbyggda hus. Den undersökningen visar på en ganska förskräckande situation.

24 % av husen i 1989 års produktion har t.ex. inte slutbesiktigats. 62 % av husen har inte garantibesiktigats. 25 % av husen har fel och brister i golv, 35 % har fel och brister i fönster och dörrar, 19 % har icke obetydliga eller allvarliga fel när det gäller bad och dusch osv.

Det visar sig att konsumenterna har haft svårt att hitta rätt i djungeln. En del hade t.ex. inte hört talas om det tioåriga konsumentskyddet. De säger att säljarna var mest intresserade av att visa planlösning och liknande. Man var inte intresserad av att informera om allt runt omkring. Detsamma gällde långivarna. I det här skedet var de mycket intresserade av att låna ut pengar. Det är min bestämda uppfattning att det fortfarande behövs en fastighetsjuridisk rådgivning, trots att konsumentskyddet har stärkts via lagstiftning.

Anf. 302 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! De exempel som Inga-Britt Johansson redovisar tyder på att det system vi har haft hittills inte har fungerat. Det kan ju faktiskt vara så att

man med alltför uttalade ambitioner att ge rådgivning och ta ansvar via statliga myndigheter, tar så mycket ansvar från de enskilda individerna att de inte längre tror att de själva behöver sätta sig in i saker. Jag säger inte att det alltid är på det viset.

Jag inser att det behövs ett regelsystem, ansvarighetsregler och mycket annat, eftersom detta är en situation där en enskild husköpare eller den som köper en lägenhet har det besvärligt. Det krävs den typen av regelsystem.

Sedan är jag övertygad om att det viktigaste är att hjälpa de enskilda att själva skaffa sig sådan information att de kan ställa relevanta frågor. Det gamla systemet har uppenbarligen inte varit till fyllest, som Inga-Britt Johansson säger.

Anf. 303 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag håller med om att det inte har fungerat riktigt som det borde ha gjort. Men det blir ju inte bättre av att man lägger ner det helt och hållet. Informationen borde förbättras någonstans.

Konsumentvägledarna i de kommuner där det finns sådana, säger själva att de inte har den kompetens som behövs för att svara på de frågor som kommer från konsumenterna. I dag har konsumenterna ingenstans att vända sig, även om de förstår att de borde ha bättre rådgivning innan de ger sig in i sitt livs kanske största affär. En del av dessa människor går i personlig konkurs därför att de inte klarar av att rätta till problemen.

Anf. 304 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det krävs ett bra regelsystem med ansvarighetsregler för dem som är involverade i en sådan affär. Det finns redan en hel del regler.

Sedan tror jag faktiskt uppriktigt, att om vi skulle välja att bygga ut nuvarande system och låta stat eller kommun och landsting ta över än mer av det som egentligen ligger i varje enskild människas intresse att skaffa sig kunskap om, finns det en risk att man blir passiv. Det finns naturligtvis gott om instanser, privata rådgivare och andra, som skulle kunna ge den typ av råd som behövs i en fastighetsaffär. Nu gäller det att återge människor det ansvar de faktiskt har och den möjlighet att ta ansvar som de bör ha.

Anf. 305 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Låt mig då fråga statsrådet vilka regler han är beredd att föreslå som innebär att säljarna, företagen i det här fallet, åtar sig det ansvar som de egentligen redan borde ha åtagit sig.

Anf. 306 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag redovisade de regler som gäller konsumentskydd. Jag kan inte riktigt bedöma om de reglerna behöver ses över. Det är något som måste bedömas i särskild ordning. När det här regelsystemet om fastighetsjuridisk rådgivning – som inte har fungerat enligt frågeställaren själv – infördes 1984 var situationen en helt annan än den är för närvarande.

Anf. 307 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi kan bara konstatera att det fortfarande inte fungerar, trots de lagar som nu finns och som har funnits ett par år. Det är alltså inte

tillräckligt, och någonting måste göras för att skydda de här människorna och för att hjälpa dem att få tag på den information de så väl behöver innan de ger sig in i en sådan här affär.

Anf. 308 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Som jag sade inledningsvis finns det, om man väljer att försöka ta över ansvaret från människorna, en stor risk att de tror att de därmed är skyddade. Jag tror att mycket av problemet på detta liksom på många andra områden ligger där. Det gäller alltså att skapa bra, klara och enkla regler. Det gäller att ha ansvarighetsregler och andra sådana regler, och sedan skall man se till att varje människa inser att de, om de inte själva har kompetens, säkert behöver skaffa sig rådgivning. Sådan rådgivning finns att få. Det har inte fungerat hittills, men det kan säkert fungera bättre när människorna får tillbaka ansvaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

51 § Svar på fråga 1992/93:766 om bostadssubventionerna

Anf. 309 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Oskar Lindkvist har med hänvisning till "uppgifter om" att bostadssubventionerna skall minskas med 500 miljoner kronor från den 1 januari 1994 frågat mig när regeringen avser att presentera sitt förslag till hur besparingen skall läggas ut. Oskar Lindkvist ställer frågan mot bakgrund av den osäkerhet som han anser att ett sådant beslut skapat.

Låt mig inledningsvis klarlägga att finansutskottet vid en senare tidpunkt samma dag som Oskar Lindkvist ställde sin fråga justerade sitt betänkande rörande kompletteringspropositionen. När det gäller bostadssubventionerna förordar utskottets majoritet att statens utgifter för räntebidrag reduceras stegvis under de närmaste tre åren. Enligt utskottet bör utgifterna för räntebidragen sålunda, efter hänsyn tagen till behovet av höjda bostadsbidrag, minskas med 0,5 miljarder kronor netto för 1994, 1 miljard kronor netto för 1995 och med 1,5 miljarder kronor för 1996.

Genom den överenskommelse som nu träffats i finansutskottet skapas klarhet om den besparing av räntebidragskostnaderna med 3 miljarder kronor som regeringen och Socialdemokraterna var överens om förra hösten. Jag är den förste att beklaga att Socialdemokraterna senare visade sig vara oförmögna att fullfölja överenskommelsen. Därmed har det inte heller varit möjligt att, vid en tidigare tidpunkt, ge berörda fastighetsägare besked om hur besparingen skall läggas ut.

I sitt betänkande framhåller finansutskottet, i likhet med bostadsutskottet, vikten av att riksdagen så snart som möjligt kan fatta beslut i detta ärende. Självfallet är det regeringens ambition att, efter riksdagens ställningstagande, så snart det är möjligt återkomma till riksdagen med en proposition om hur besparingarna bör läggas ut resp. år. Arbetsläget i Finansdepartementet är för närvarande mycket ansträngt. Jag räknar dock med att

regeringen skall kunna lämna riksdagen ett förslag till utlägg före utgången av denna månad.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 310 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Av svaret framgår att det skall komma en proposition före utgången av denna månad. Detta är den första dagen på den nya månaden, så propositionen skall väl då komma under juni månad 1993.

Jag hörde på Dagens eko för några dagar sedan en uppgift om att det skulle komma en proposition, som innebar en besparing på 500 miljoner under 1994, 1 miljard under 1995 och 1,5 miljarder under 1996. I nyhetsreferatet sade man sedan att detta för en trerumslägenhet kommer att innebära en extrakostnad på 250 kr i månaden. Under det andra året kommer denna kostnad att bli 300 kr och under det tredje 400 kr, dvs. sammanlagt 950 kr. Dessutom kan man räkna med att de beräknade ordinarie höjningarna, som brukar framkomma genom överenskommelser, kommer att innebära en ungefär lika stor kostnad.

Jag påminde mig då att Socialdemokraterna faktiskt har träffat en överenskommelse med regeringen om besparingar på bostadsområdet, men det har också träffats en överenskommelse om att sådana besparingar skall föregås av samråd. Det samrådet har nu inte skett, utan regeringen har gjort upp med Ny demokrati om hur de här besparingarna skall ske. Detta är enligt min mening inte bara att svika en överenskommelse utan också att sakna realiteter när det gäller konsumenternas möjligheter att betala de ökade kostnaderna.

Anf. 311 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Vi får senare anledning att återkomma till utformningen av propositionen.

Det är beklagligt att Oskar Lindkvist, när han nu plötsligt kommer ihåg att det träffades en uppgörelse, inte kommer ihåg att det är genom socialdemokratiska problem i det samråd som har förevarit som ärendet har försejats.

Överenskommelsen i september 1992 innebar besparingar i subventionerna på 3 miljarder kronor. Jag har själv haft den synpunkten att det gäller att lägga ut de här besparingarna så att de får så små skadeverkningar som möjligt för enskilda, för fastighetsägare och för finanssektorn. Jag har själv föreslagit att man bör fördela besparingarna på fler år än det enda år som gällde i överenskommelsen.

Vi har inom Statsrådsberedningen haft en lång diskussion med Socialdemokraterna, och under den diskussionen har det framkommit att Socialdemokraterna inte har avsett att ställa upp på vad som har överenskommit, i varje fall inte för 1994.

Samråd har alltså skett, men Socialdemokraterna har i sin nyvunna opportunistiska roll insett att man inte skall stå för några besvärliga beslut alls, även om vi nu måste rätta till vad ni har ställt till tidigare. Vi måste ta det ansvaret, och vi har därför sett till att förankra detta på ett sätt som är rimligt, dvs. i en riksdagsmajoritet. Därmed kommer jag också att kunna lägga

fram det förslag som jag borde ha lagt fram tidigare men som ju har försenats av Socialdemokraterna.

Anf. 312 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Bo Lundgren återkommer nu till att Socialdemokraterna inte står för sina överenskommelser, men han vet då om att han inte talar sanning. Han vet, att när vi hade de här frågorna uppe i bostadsutskottet, för att ge ett yttrande till finansutskottet, valde majoriteten i bostadsutskottet att inte uttala sig i frågan medan minoriteten, i detta fall Socialdemokraterna, föreslog att man skulle genomföra de här höjningarna när det hade inträtt en stabilisering på fastighetsmarknaden.

Utgångsläget i dag är att folk inte har råd att betala de ökade kostnaderna. Vi ser redan i dag förändringar på fastighetsmarknaden, som kommer att innebära svåra konsekvenser för väldigt många bostadskonsumenter. Det är orsaken till att vi inte nu kan lägga ut de här kostnaderna på bostadsmarknaden.

Anf. 313 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag är fullt medveten om att vi befinner oss i en besvärlig situation till följd av den politik som Oskar Lindkvist, på den tidigare socialdemokratiska regeringens uppdrag, har varit en av de främsta att genomföra här i riksdagen. De kostnadsökningar vad gäller produktionen och det höga ränteläge som vi fick till följd av denna lössläppta politik har skadat svensk ekonomi och bostadskonsumenterna oerhört mycket.

Det är nu vår uppgift att sanera ekonomin, lägga till rätta det Socialdemokraterna har skadat och göra det på bästa möjliga sätt. Det gäller för oss att skapa förutsättningar inte minst för den sänkta ränta som är nödvändig för ekonomin och inte minst för bostadsmarknadens sätt att fungera. Då krävs också att man fullföljer de överenskommelser som har träffats och att regeringen, om nu Socialdemokraterna i detta avseende – vilket ju framgick av vad Oskar Lindkvist själv sade – hoppar av överenskommelsen från september i fjol, i alla fall ser till att skapa majoritet för denna överenskommelse. Det skapar trovärdighet för svensk ekonomi och ger möjlighet till exempelvis ett sänkt ränteläge.

Anf. 314 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Nej, Bo Lundgren, jag sade inte att vi hoppade av överenskommelsen. Det var Bo Lundgrens ordalydelse och inte min. Vi står alltså fast vid överenskommelsen. Det framgår av vår skrivning i bostadsutskottets yttrande till finansutskottet, och det framgår av vårt ställningstagande i riksdagsgruppen. Vi står fast vid överenskommelsen i den del av frågan där vi trodde att regeringen menade allvar med att fullfölja samtalen med Socialdemokraterna för att reda upp problemen på fastighetsmarknaden.

Nu säger Bo Lundgren att han är fullt medveten om att läget på bostadsmarknaden är besvärligt, men trots det skall han genomföra de tre höjningarna 1994, 1995 och 1996. I förlängningen har han alltså ytterligare 3 miljarder som han skall ta ut på bostadsmarknaden. Ingen kommer att tycka att det är en förnuftig politik, Bo Lundgren.

Anf. 315 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det ursprungliga förslaget, som Socialdemokraterna och regeringen gjorde upp om, innebar en besparing på subventionerna 1994, alltså nästa år, om 3 miljarder. Det kommer nu att bli fråga om 0,5 miljarder.

Jag har inget att erinra mot den utläggning som har skett. Jag föreslog själv att Socialdemokraterna och regeringen skulle frångå sina utfästelser om 3 miljarder 1994 med tanke på situationen genom en uppdelning på ett par år. Detta har avvisats av Socialdemokraterna. De vill inte genomföra någon förändring alls 1994 och vill inte ta direkt ställning. Detta skulle kunna skada budgetsaneringsprocessen allvarligt. Dessutom skulle det bara skapa problem i ekonomin, inte minst för bostadssektorn genom stegrade räntor i stället för sänkta räntor.

Regeringen måste dock ta ansvaret för att en sådan politik drivs att svensk ekonomi kan saneras. Jag inser att Socialdemokraterna och Oskar Lindkvist uppenbarligen inte har den kraften numera.

Anf. 316 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag tror att vi kan leva med vad Bo Lundgren anser. Det är nog inte så svårt att göra det. Vi har ju lärt oss under årens lopp att det inte är särskilt allvarligt menat.

Det intressanta nu är att regeringen lägger ut 0,5 miljarder 1994, 1 miljard 1995 och 1,5 miljarder 1996. Det betyder för väldigt många bostadskonsumenter att de inte kan klara sina boendekostnader. Det betyder för väldigt många villaägare att de inte kan klara sina villalån. Det betyder för väldigt många bostadsrättsinnehavare att det blir svårigheter i bostadsrättsföreningarna.

I dag har vi kunnat läsa i tidningarna att också de kooperativa hyresrätterna nu har svårigheter. De klarar inte ytterligare påfrestningar på boendet. Men vad är meningen med att lägga ut 0,5 miljarder 1994 om människor inte ens har råd att betala de hyror som för närvarande gäller?

Anf. 317 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! I ett läge där vi har fått ärva en ekonomi som har exploderat i ett budgetunderskott om 200 000 miljoner kronor gäller det för oss att se till att vi sparar i syfte att kunna minska belastningen på denna och på kommande generationer och att få utrymme för sänkta räntenivåer, så att det blir möjligt att bygga och bo i framtiden.

Bostadskonsumenter har det svårt i dag, därför att de i viss utsträckning tvingas leva med de alltför höga produktionskostnader som Oskar Lindkvist släppte fram i slutet av 80-talet och i början av 90-talet.

Överläggningen var härmed avslutad.

52 § Svar på fråga 1992/93:710 om överföringen av pensionsmedel till forskning

Anf. 318 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Under hänvisning till regeringens förslag till riksdagen att ta i anspråk medel från Fond 92-94 för forskningsstiftelser och för stiftelsebildning av två statliga högskolor har Bengt Silfverstrand frågat justitieministern om det varit möjligt att på samma rättsliga grunder och för samma ändamål ta i anspråk medel ur fjärde AP-fonden.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Bengt Silfverstrand ställde i stort sett samma fråga under utbildningsutskottets hearing rörande den föreslagna stiftelsebildningen av två statliga högskolor. Det svar jag kan ge i dag är detsamma som det svar Bengt Silfverstrand då fick.

Sålunda har beslutats att de tidigare löntagarfonderna skall avvecklas. Medlen i dessa fonder har förts till en särskild avvecklingsfond. Som ett väsentligt led i den beslutade avvecklingen föreslås nu att medel tas i anspråk för forskning och högre utbildning.

Något beslut om avveckling av fjärde AP-fonden finns inte. Det har därför självfallet aldrig varit aktuellt att överväga att ta dessa medel i anspråk.

Riksdagen kan givetvis genom lag bestämma över fjärde AP-fonden. Ett förslag om att ta denna fond i anspråk för de ändamål som nu är aktuella hade dock uppenbart fått ges en annan utformning än den ändring i övergångsbestämmelserna till lagen med reglemente för allmänna pensionsfonden som regeringen nu har lagt fram.

Anf. 319 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. I verkligheten förekom dock varken exakt samma fråga eller exakt samma svar vid den hearing som Per Unckel åberopar.

Frågan är inte ställd utifrån ett utbildnings- och forskningspolitiskt perspektiv. Om behovet av att stärka forsknings- och utvecklingsbasen i det svenska samhället råder det faktiskt inga delade meningar. Vi socialdemokrater har bedömt dessa behov vara så angelägna att vi i vårt budgetförslag för kommande treårsperiod har frigjort mer än 3 miljarder kronor utöver regeringens satsning på forskning och utveckling.

Att däremot, i strid med träffade överenskommelser, upplösa delar av allmänna pensionsfonden för forskningsändamål visar att regeringens snävt ideologiska motiv att göra sig kvitt de förhatliga s.k. löntagarfonderna har vägt tyngre än omsorgen om forskningen.

Tillvägagångssättet inger oro också vad gäller andra delar av pensionssystemet. Löntagarfondernas samlade tillgångar har nämligen varit en integrerad del av det här pensionssystemet. I stort sett samma placeringsregler har omfattat dessa fonder som fjärde och femte AP-fonderna.

Slutsatsen är alltså klar: Allmänna pensionsfonden har brandskattats på ungefär 22 miljarder kronor för att användas till ett överkompenserat sparande som regeringen till slut gått med på att avveckla, till riskkapitalbolag

som inte förmått uppnå sina syften att tillräckligt kraftfullt stödja småföretagen med riskvilligt kapital samt till forskningsändamål som, om viljan verkligen fanns, hade kunnat tillgodoses över statsbudgeten.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 320 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Bengt Silfverstrands inlägg med anledning av mitt svar ger inte omedelbart vid handen vad hans syfte med frågan egentligen var, om det nu inte var att bringa klarhet i de placeringsmöjligheter resp. beslutsmöjligheter som riksdagen anser sig ha i fråga om AP-fonder och löntagarfonder.

Jag vill till Bengt Silfverstrand säga tre saker.

För det första säger Bengt Silfverstrand att regering och opposition är ense om behovet av att satsa på forskning. Han säger t.o.m. att regeringen inte är beredd att satsa lika mycket på forskningen som den socialdemokratiska oppositionen är.

Det finns, herr talman, en mycket väsentlig skillnad mellan regeringens och Socialdemokraternas syn i denna fråga. Regeringen har nämligen i sina förslag en klar finansiering av sina insatser, medan Socialdemokraterna endast ökar budgetunderskottet. Med den socialdemokratiska finansieringsprincipen kan man satsa precis hur mycket pengar som helst.

Fortfarande återstår frågan: Varmed skola man i så fall betala?

För det andra säger Bengt Silfverstrand att regeringen är angelägen om att upplösa löntagarfonderna. Det är alldeles korrekt. De borde aldrig ha införts. De infördes i syfte att socialisera det svenska näringslivet och skapade således elände under många herrans år för svensk företagsamhet. På det sättet höll de nere investeringsvilja och minskade därmed tillväxtpotentialerna. Ju snabbare de här fonderna avvecklas, desto bättre är det för utvecklingskraften i fråga om den svenska företagsamheten.

För det tredje, herr talman, försöker Bengt Silfverstrand göra gällande att det i realiteten handlar om pensionspengar. Men han vet att han talar mot bättre vetande. Fonderna har aldrig någonsin, Bengt Silfverstrand, införts för att trygga pensioner! Om Bengt Silfverstrand läser det egna partiets och Landsorganisationens gamla urkunder, finner han att pensionsmotiv nog var det sista som föresvävade Rudolf Meidner när denne en gång föreslog införandet av de fonder som nu avvecklas.

Anf. 321 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! För det första framgår det klart och tydligt att vi finansierar forskning för 3 miljarder kronor mer än regeringen gör, och det sker över statsbudgeten. Vi bedömer nämligen att detta är så viktigt att det är rimligt och riktigt att forskningsändamål får tävla med andra områden i det svenska samhället som vi normalt finansierar över budgeten.

För det andra är det klart och tydligt att de fonder som det här handlar om, de fem löntagarfonderna, regleras i reglementet om allmänna pensionsfonden, APR. De har alltså precis samma rättsliga status som fjärde och femte löntagarfonderna. Därför har vi anledning att känna oro. När regeringen i ett fall kan gå förbi statsbudgeten och använda pensionsmedel kan

det inte uteslutas att regeringen i ett annat läge också kan ta i anspråk kusi-
nerna till löntagarfonderna, nämligen fjärde och femte AP-fonderna.

Anf. 322 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Den finansiering av forskningen som Bengt Silfverstrand hävdar att Socialdemokraterna har anvisat innebär ett större budgetunderskott. Men ett större budgetunderskott är något som svensk ekonomi just nu minst av allt behöver. Att behålla löntagarfonderna och att dessutom finansiera forskning med ett större budgetunderskott skulle vara dubbelfel, om ambitionen finns att främja svensk utveckling och svensk utvecklingsförmåga.

Så till frågan om placeringsmöjligheterna och några ord om Bengt Silfverstrands oro för pensioner. Bengt Silfverstrand behöver inte vara orolig för pensionssystemet annat än i det avseendet att en otillräcklig industriell expansionsförmåga undergräver hela ATP-systemets existens – det är det stora hotet!

Att Bengt Silfverstrand försöker göra socialistiska löntagarfonders avveckling till en avveckling av pensionssystemet är lika dödfött nu som det har varit i samtliga valrörelser där Socialdemokraterna har försökt övertyga – men där har man misslyckats – väljarna om att detta är sanningens närmare innebörd.

Anf. 323 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Vi finansierar forskning fullt ut via vårt alternativ, som vi redovisade under den allmänna motionstiden. Vi har också besparingsförslag, som vi preciserar i anslutning till kompletteringspropositionen. Om det inte på kronan exakt skulle stämma med regeringens förslag, handlar det definitivt inte om att vi använder forskningspengar för att så att säga lättsinnigt få ett större budgetunderskott. Man kan på goda grunder säga att vårt alternativ i allt väsentligt är finansierat.

Vi har aldrig påstått att man nu avvecklar pensionssystemet. Men det inger oro när man kan ta i anspråk en del av det som ändå, Per Unckel, sakligt sett är pensionsmedel. Det finns i det här reglementet inga rättsliga skillnader mellan löntagarfonderna och den fjärde och den femte AP-fonden i pensionshänseende. Det är ett faktum.

Dessutom har löntagarfonderna omgärdats av hårdare restriktioner när det gäller placering än de övriga.

Anf. 324 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Mina förhoppningar om att övertyga Bengt Silfverstrand om att han har fel är mycket begränsade.

Om någon vecka kommer riksdagen att på basis av finansutskottets uttalande redovisa det socialdemokratiska budgetunderskottet i minsta detalj. Det kommer då att framgå att socialdemokratien med hjälp av en hejdlös och opportunistisk budgetpolitik undergräver landets finanser.

Det har alltid varit socialdemokratins moderna uppfattning att försöka få väljarna att tro att socialistiska löntagarfonder har någonting med pensioner att göra. Det har väljarna i val aldrig trott på. Det tror heller aldrig jag på,

inte ens i denna kammare och inte ens om Bengt Silfverstrand upprepar detta påstående till döddagar.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 325 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Det senaste kategoriska påståendet från Per Unckel innebär att han hävdar att det inte har gått några pensionspengar från löntagarfonder. Det är uppenbarligen helt fel.

Per Unckel talar om socialism. Det är i så fall väldigt harmlös socialism. Löntagarfonderna har i praktiken gentemot kapitalmarknaden haft ungefär samma inriktning som de nuvarande riskkapitalbolagen, som Per Unckel och honom närstående statsråd försöker höja till skyarna men som uppenbarligen inte heller har varit särskilt framgångsrika när det gäller att förse småföretagen med riskkapital.

Anf. 326 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag hör och förstår att Bengt Silfverstrand beklagar att löntagarfonderna inte var socialistiska nog. För mig räckte socialismen i dem mer än väl.

Överläggningen var härmed avslutad.

53 § Svar på fråga 1992/93:761 om meritvärderingsregler i komvux

Anf. 327 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Krister Örnfjäder har frågat mig om regeringen är medveten om konsekvenserna av Centrala studiestödsnämndens beslut om nya meritvärderingsregler i komvux och om regeringen är beredd att rätta till dessa.

Enligt bestämmelser i studiestödsförordningen ankommer det på CSN att meddela bestämmelser om studiernas omfattning för rätt till studiestöd på heltid eller deltid. För att bestämma studieomfattningen i komvux tillämpas ett poängsystem, där varje ämne har åsatts ett poängtal.

Det har länge funnits en uppfattning om att kraven för rätt till studiestöd i komvux har varit låga. Studiemedelskommittén, som lämnade förslag till 1989 års studiemedelsreform (1987/88:116), framförde sådana tankar och ansåg att reglerna borde ses över. I den därpå följande propositionen (1987:39) instämde dåvarande regeringen i denna uppfattning och ansåg att CSN borde göra en översyn av meritvärderingsreglerna för gymnasiala studier och framför allt för komvux.

Enligt vad jag har förstått har översynsarbetet dragit ut på tiden med anledning av omorganisationen av vuxenutbildningen och det efterföljande arbetet med läroplaner och timplaner. De nya reglerna, som meddelades av CSN efter samråd med bl.a. Skolverket under februari i år, kommer att gälla fr.o.m. den 1 juli 1993. Kravet på poäng per termin har inte ändrats. Den ändring som skett är att de olika ämnena/kurserna getts ett lägre poängtal än tidigare. Syftet är att antalet poäng för studiestöd på heltid i större utsträckning än tidigare skall motsvara undervisning på heltid.

Någon åtgärd från min sida är inte aktuell.

Anf. 328 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Jag vill tacka utbildningsministern för svaret. Jag tycker att det är tråkigt att utbildningsministern inte är beredd att vidta nödvändiga åtgärder om så behövs.

Det kan väl inte vara meningen med förändringen att följande effekter uppstår. För heltidsstudier erfordras två till tre ytterligare ämnen, dvs. en ökning med ca 40 %. Många som i dag studerar är redan hårt pressade på grund av hög studietakt. Risk föreligger för ökade studieavbrott. Prioriterade elevgrupper, i många fall svagpresterande, drabbas i första hand. Färre elever kan intas till studier, då varje elev lägger beslag på en större andel av det totala utbudet. Elever väljer, som jag tidigare nämnde, fler ämnen än nödvändigt för att bli heltidsstuderande, vilket innebär slöseri med resurser både för den enskilde och för samhället. Elever kan uteslutas från studier genom att kraven på heltidsstudier gjorts så hårda att många drar sig för att ens försöka studera. I många fall är arbetslöshet det enda alternativet.

Det kan väl inte vara meningen, utbildningsministern, med förändringen?

Anf. 329 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Som jag sade i slutet av mitt svar är den enkla meningen med den förändring som CSN har företagit, bl.a. på basis av en proposition från den tidigare socialdemokratiska regeringen, att studiestöd på heltid skall motsvara studier på heltid. Jag tycker att detta i all enkelhet är en ganska rimlig princip. Om detta leder till att studenter som tidigare har läst på deltid men fått studiestöd för heltid nu måste gå upp och läsa på heltid för att i fortsättningen få studiestöd för heltidsstudier, är det en effekt som möjligen för en och annan som har gynnats av det tidigare systemet momentant kan kännas något påfrestande men som rimligtvis inte kan framstå som konstig i ett längre perspektiv.

Om det är så som Krister Örnfjäder påstår, skulle det snarare vara komvux krav på heltidsstudiernas omfattning som det är fel på, inte CSN:s anpassning av studiestödsreglerna till vad komvux redan tillämpar.

Anf. 330 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Var felet ligger har jag svårt att ta ställning till. Jag tycker att det är tråkigt att en reform, som från början inrättades för att för sådana som hade brister i sin utbildning möjliggöra en högre utbildning för att de sedan skulle kunna gå vidare i sin utveckling, innebär att dessa riskerar att hamna i en situation som på sitt sätt förstörs av reformens innebörd. Det tycker jag, som sagt var, är tråkigt.

Jag hade hoppats att helt enkelt få ett svar där man säger att utbildningsministern är medveten om att det kan bli negativa konsekvenser och att utbildningsministern, i de fall som dessa visar sig vara så pass stora att det finns anledning att vidta åtgärder, är beredd att vidta sådana åtgärder. Det var det svar som jag hade hoppats på.

Anf. 331 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag kan möjligen förstå att detta svar hade känts angelägnare och trevligare att erhålla. Likväl har såväl Krister Örnfjäder som jag att hålla

oss till någon typ av logik i det sätt som vi ser på studiestödet. Som jag sade innebär den förändring som nu är genomförd ingenting annat än att man erhåller fullt studiestöd för fulla studier.

Jag tror inte att komvux har fel i sin bedömning av vad fulla studier innebär. Däremot utesluter jag inte att det inom komvux såväl som inom andra studieformer kan brista i stöd och hjälp från utbildningsanordnare visavi studenter som av olika skäl har det besvärligt och svårt. Jag utgår ifrån att utbildningsanordnarna är beredda att i detta hänseende stödja studenterna, så att de kan upprätthålla full studiehastighet motsvarande fullt studiestöd.

Anf. 332 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Med den kompletteringen är jag för närvarande nöjd. Jag hoppas att jag inte skall behöva återkomma i ärendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

54 § Svar på fråga 1992/93:737 om informationen om villkoren för utländsk företagsetablering

Anf. 333 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Lennart Hedquist har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa att aktuell information tas fram om de nya gynnsammare villkor som nu gäller i Sverige för investeringar och nyetablering av företag. I sin fråga uppger han att nu tillgängligt informationsmaterial ej är aktuellt och att nytt sådant material bör tas fram centralt.

Ett omfattande informationsmaterial har under senare år tagits fram, framför allt inom ramen för Invest in Sweden-projektet. Projektet startade år 1990 och skall enligt beslut av riksdagen den 29 april i år överföras från Näringsdepartementet till Styrelsen för Sverige-bilden. Beslutet innebär att Styrelsen fr.o.m. den 1 juli i år får ett centralt huvudansvar vad gäller den fortsatta presentationen av Sverige som investeringsland. Förutom Japan, som tidigare varit högst prioriterat, kommer då även Storbritannien, Tyskland och USA att prioriteras.

Bara under år 1993 har publicerats, dels i februari ett s.k. newsletter med information om löner, priser, EG-medlemskap m.m., dels i maj en reviderad version av broschyren Invest in Sweden. Därutöver har informationsmaterial publicerats med speciell inriktning på Japan. Vidare har också ett antal privata initiativ tagits. Bl.a. har Arthur Andersen & Co i februari publicerat skriften Doing Business in Sweden, som kan jämföras med den av frågeställaren nämnda skriften Investment in Sweden från 1991 (KPMG Bohlins).

Slutligen vill jag också nämna att det inom OECD, med svensk medverkan, tagits fram en skrift, daterad januari 1993, som utförligt behandlar Sverige som investeringsland efter de förbättringar av näringslivsklimatet som nyligen gjorts, framför allt vad gäller möjligheterna till utländska företags-etableringar.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 334 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Jag ställde denna fråga mot bakgrund av att det under de senaste åren har vidtagits så många positiva åtgärder som gör att utländska företag måste se det som utomordentligt intressant att investera och etablera sig i Sverige. I min egen kommun finns en forskningsby som heter STUNS och en organisation som heter Uppsala nätverk, som jobbar mycket med att skapa kontakter med företag runt om i världen. De upplever det som att det inte har funnits och inte finns något bra aktuellt material som beskriver de förändringar som har vidtagits i Sverige på senare tid.

Näringsministern har nu redovisat att det har kommit en broschyr, tydlig helt nyligen i maj, som innehåller en uppdatering av villkoren i Sverige. Därutöver har konsultföretag tagit fram en skrift som kan jämföras med den tidigare skriften *Investment in Sweden*, som skildrar hur man skall göra affärer i Sverige.

Min reflexion är att det uppenbarligen är oerhört väsentligt att näringslivssekreterare i kommunerna, företrädare för forskningsbyar, företagsbyar och andra som har kontakter runt om i världen får kännedom om att detta material finns, så att det kan användas. Uppenbarligen är det ganska bråttom.

Anf. 335 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag har noterat Lennart Hedquists synpunkt om ökad information i Sverige om att materialet finns. Vi marknadsför materialet ganska aktivt runt om i världen. Vi genomför systematiskt investeringsseminarier med ett antal statsråd på olika platser runt om i världen för att sprida budskapet, göra Sverige attraktivt som investeringsland och för att skapa medvetenhet på detta område.

I samband med det privatiseringsprogram som är mycket aktuellt i dagarna gör vi liknande s.k. road shows för företagen, för att ånyo markera det mycket attraktiva investerings- och företagarklimatet i landet. Det kan även noteras att vi det senaste året för första gången har fått ett positivt nettoinflöde av investeringskapital till Sverige, vilket är unikt i de senaste årens statistik.

Anf. 336 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag har också noterat att olika statsråd har varit på s.k. road shows och att många andra företrädare för departementen har kunnat sprida denna information på olika sätt. Det är utomordentligt positivt. Men även alla de personer ute i kommunerna som har kontakt med olika företag är ambassadörer för Sverige i detta hänseende. De personerna måste ha kännedom om och tillgång till material som kan sprida kännedom om Sverige som investeringsland på ett så positivt sätt som möjligt. Om även det kan förbättras tror jag att det kommer att få positiva verkningar.

Anf. 337 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Vi har noterat det önskemålet. Jag kan försäkra att det i dag finns rikligt med material om investeringsklimatet i Sverige. I mitt svar räknar jag upp några exempel. I samband med att privatiseringsprogrammet lan-

serades förra våren och sommaren gjorde nästan varenda större investmentbank en fördjupad analys av Sverige, som man spred till sina investerare. Vi har all anledning att fortlöpande följa och försöka distribuera den typen av information.

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

55 § Svar på fråga 1992/93:758 om förberedelserna för att avveckla kärnkraften

Anf. 338 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Lena Klevenås har frågat miljöministern om förberedelserna för kärnkraftsavvecklingen fortskrider enligt planerna.

Ansaret inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Enligt 1991 års energipolitiska beslut, som grundades på den s.k. energiöverenskommelsen, är energipolitikens mål att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i Sverige. Energipolitiken skall utgå från vad natur och miljö kan bära.

I energiöverenskommelsen fastslås vidare att omställningen av energisystemet måste vid sidan av säkerhetskraven ske med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för upprätthållande av sysselsättning och välfärd. När kärnkraftsavvecklingen kan inledas och i vilken takt den kan ske avgörs av resultaten av hushållningen med el, tillförseln av el från miljöacceptabel kraftproduktion och möjligheterna att bibehålla internationellt konkurrenskraftiga elpriser.

Som Lena Klevenås mycket riktigt påpekar är ett viktigt inslag i 1991 års energipolitiska beslut att riksdagen skall ha möjlighet att bedöma resultaten av insatserna för energihushållning och för ny kraft- och värmeproduktion. Det förutsätts att de resultat som uppnås genom de energipolitiska programmen årligen skall redovisas till riksdagen i budgetpropositionen. Regeringen skall samtidigt förelägga riksdagen förslag om de ytterligare åtgärder som är motiverade.

Lena Klevenås fråga tycks bygga på ett missförstånd, nämligen att regeringen skulle ha underlåtit att lämna sådana årliga rapporter till riksdagen. Regeringen har emellertid i både 1992 års och 1993 års budgetpropositioner lämnat en redovisning av de energipolitiska programmens resultat. Underlag inför denna redovisning är den energirapport som Närings- och teknikutvecklingsverket, på regeringens uppdrag, årligen senast den 1 september, redovisar till regeringen. Regeringens första rapportering till riksdagen var översiktlig eftersom de energipolitiska programmen vid det aktuella tillfället hade varit i kraft en mycket begränsad tid.

I den senaste redovisningen konstaterades bl.a. att programmen löper i stort sett som planerat och att resultaten så här långt tycks motsvara de mål som låg till grund för 1991 års energipolitiska beslut. Några omfattande förändringar i den allmänna inriktningen av programmen föreslogs därför inte.

Riksdagen har nyligen ställt sig bakom regeringens uppfattning i denna fråga.

Anf. 339 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Jag hade ställt min fråga till miljöministern. Kärnkraften är både en miljöfråga och en näringspolitisk fråga.

Jag ställde en fråga till miljöministern i november som gällde ett uttalande från kärnkraftsindustrin, från Kraftsams vd, Edin. Han hade vid en utfrågning anordnad av de politiska ungdomsförbunden sagt att industrin inte gjorde någonting för att förbereda kärnkraftsavvecklingen om man inte hade en lagstiftning på området. Miljöministern svarade då att de årliga redovisningarna skulle komma, för att vi skulle kunna bedöma om det var motiverat med ytterligare åtgärder.

Min fråga bygger inte på ett missförstånd, utan på att jag hade uppfattat detta med kontrollstationer på ett helt annat sätt. Det är inte bara jag som har gjort det. Vi som litade på att kärnkraften skall vara avvecklad till år 2010 hade förväntat oss att kontrollstationerna hade varit tydligare, så att riksdagen verkligen hade kunnat göra en bedömning av om förberedelserna för avvecklingen fortgår enligt planerna. Det är därför jag har återkommit med min fråga.

Jag skulle vilja fråga näringsministern om han anser att ytterligare åtgärder inte behövs, utan att tidtabellen kommer att hållas och att de redovisningar som finns i budgetpropositionen räcker för att beslutet att kärnkraften skall vara avvecklad till 2010 verkligen kommer att infrias.

Anf. 340 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Programmen har gällt en förhållandevis kort tid och är mångåriga. Enligt den utvärdering som vi har redovisat i budgetpropositionen och som bygger på NUTEK:s utvärdering anser vi att man uppnått det resultat vi kan förvänta oss. Energiöverenskommelsen har ju gällt en relativt kort tid.

Det finns därför i dagsläget ingen anledning att göra omprioriteringar eller förändringar av de program som föreligger. De skall fullföljas enligt nuvarande planer.

Om detta kommer att räcka eller ej lär framtiden utvisa. Vi har anledning att återkomma till detta i nästa redovisning i nästa budgetproposition.

Till sist vill jag ånyo markera att riksdagen också ställt sig bakom regeringens bedömning så sent som den 29 april i år.

Anf. 341 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Jag läser i Näringsdepartementets bil. 13 till budgetpropositionen en redovisning över hur kärnkraftens användning har ökat från 1980, då den var 26 TWh, till 1991, då den var 77, alltså en ökning med 200 %. Sedan den omröstning om kärnkraften som vi hade har det alltså skett en kraftig ökning.

När jag tittar på prognoser till år 2000, ytterligare tio år framåt, finner jag en mycket liten minskning. Jag blir orolig. Enligt den redovisning som är

gjord i propositionen kommer man alltså till år 2000 inte att avveckla något kärnkraftverk. När bedömer näringsministern att man behöver börja avvecklingen för att den skall kunna ske under ordnade former och vara klar under år 2010?

Prot. 1992/93:119

1 juni 1993

Svar på frågor

Anf. 342 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Den ökning av el vi får från kärnkraften efter folkomröstningen och fram till dags dato kan knappast vara någon överraskning. Det var exakt vad som föreskrevs i de olika folkomröstningsalternativen. Man skulle använda den kärnkraft man hade eller som i princip redan var färdigställd. Därav skulle en produktionsökning kunna komma.

När det gäller tid för uttag av det ena eller andra kärnkraftverket under avvecklingen är det bara att notera att enligt energiöverenskommelsen har det stipulerats klara, konkreta krav för att man skall ställa av kärnkraftverk. Det krävs konkurrenskraftiga priser, att man uppnår energibesparingar, att man uppnår annan alternativ, miljövänlig produktion, främst kraftvärme och liknande.

Anf. 343 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Så sent som i förra veckan beslutade vi om näringsutskottets betänkande när det gäller energin. Där hade vi socialdemokrater en reservation där vi sade att programmet för effektivare användning av energi måste successivt kompletteras och vidareutvecklas via skatter, avgifter och andra styrmedel för att ge företag och enskilda ett kraftigt incitament till hushållning med energi och användning av förnybara energikällor.

Enligt min uppfattning sker inte detta som det behöver göra. Vattenfall fullföljer t.ex. inte planerna på sin biobränslebaserade elproduktion, eftersom det är för gott om el. Vi har ett överskott som motsvarar två kärnkraftverk. Samtidigt har vi ett överskott av skogsråvara. Vi borde i det här läget verkligen kunna påbörja omställningen.

Våra reaktorer är över 20 år gamla. Jag tycker vi är osäkra på säkerheten i dessa gamla reaktorer. Jag skulle vilja se, i enlighet med vår reservation, att regeringen vidtar åtgärder för att påskynda omställningen.

Anf. 344 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag vill bara ånyo notera att den energiöverenskommelse som gäller mellan Centerpartiet, Folkpartiet och Socialdemokraterna – mitt eget parti stod utanför – fullföljs av oss.

Detta innebär att vi inte gör något mera eller något mindre än överenskommelsen. Vi försöker efter bästa förmåga leva upp till denna, vilket också, enligt den redovisning vi har gjort, riksdagen har ställt sig bakom.

Det är alltså inte fråga om att Vattenfall har andra krav på sig än sedvanliga kommersiella. Vi skall försöka få fram prismässigt konkurrenskraftig el, på så god grund som möjligt försöka få fram alternativa energikällor som är miljömässigt riktiga och prismässigt konkurrenskraftiga, och vi skall genomföra energisparprogram och energieffektiviseringsprogram.

Anf. 345 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Det gläder mig att Moderaterna övergivit sin förkärlek för kärnkraft och ställer sig bakom energiöverenskommelsen. Jag hoppas att jag kan lita på det beskedet.

Anf. 346 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag företräder regeringen och regeringsförklaringen, jag företräder inte ett parti.

Regeringsförklaringen har bekräftat att man skall fullfölja vad de factomajoriteten i energiuppgörelsen kom fram till.

Överläggningen var härmed avslutad.

56 § Svar på fråga 1992/93:768 om utskiftningen av aktier i riskkapitalbolagen

Anf. 347 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Bo Jenevall har frågat mig bl.a. om de företag som efter den angivna svarstiden har ansökt om att få aktier i riskkapitalbolagen kommer att erhålla några sådana aktier.

På grundval av riksdagens beslut hösten 1992 har 6,5 miljarder kronor från de förutvarande löntagarfonderna förts över till två portföljförvaltande bolag, Atle och Bure, samt sex riskkapitalbolag.

Den största delen av aktierna i riskkapitalbolagen har skiftats ut till i huvudsak små och medelstora företag som har betalat in vinstdelningsskatt till löntagarfonderna. Utskiftningen har verkställts av den s.k. Utskiftningsdelegationen i enlighet med föreskrifter i förordningen (1992:1057) om utskiftning av vissa medel ur förutvarande löntagarfonderna. Berörda företag erbjöds i separata brev att ansöka om tilldelning av aktier. Enligt bestämmelserna i förordningen skulle företagen anmäla sitt intresse senast den 16 december 1992. Anmälan skulle lämnas in till Nordbanken. Förfarandet beskrevs i detalj i bl.a. bilagor till breven. Av praktiska skäl valdes att inte skicka rekommenderade brev till samtliga ca 16 000 berörda företag. För att säkerställa att berörda företag ändå uppmärksammade erbjudandet beskrevs detta även i annonser i dagspressen.

Delegationen har därefter enligt reglerna i förordningen haft möjlighet att pröva även ansökningar som kommit in efter den angivna svarstiden, dock senast den 15 januari 1993. Sådana ärenden har delegationen prövat enligt bestämmelserna i förordningen. Dess beslut har inte kunnat överklagas. Delegationen avslutade sitt arbete i slutet av februari 1993 med en rapport till regeringen.

Vissa ansökningar om tilldelning av aktier har kommit in till regeringskansliet med begäran att regeringen skulle besluta om tilldelning trots att den i förordningen angivna tidsfristen har gått ut. Regeringen fattade den 27 maj 1993 beslut om att avslå sådana ansökningar. Att företag som tillsänts brev under rätt adress av olika skäl inte i tid har observerat erbjudandet eller an-

nan information om tilldelningen har således inte ansetts kunna medföra bifall.

Herr talman! Regeringen anser inte att det är rimligt att möjligheten att få aktier i riskkapitalbolagen på nytt öppnas för de företag som inte i tid observerat erbjudandet och anmält sig för tilldelning.

Anf. 348 BO G JENEVALL (nyd):

Herr talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret, vilket jag tyvärr inte är vidare tillfreds med. Jag var tvungen att ställa frågan före kl. 10.00 den 27 maj, förmodligen samtidigt som regeringen satt i sammanträde och fattade beslut i frågan.

Både näringsministern och jag vet väldigt väl varför man satte denna extremt korta tidsfrist för dessa svar hösten 1992. Anledningen var att vi då räknade med och hade förhoppningen att EES-avtalet skulle träda i kraft den 1 januari. Eftersom denna typ av aktieutdelning skulle vara omöjlig att genomföra enligt EES-avtalets regler, hade man alltså denna korta tid på sig. Nu vet vi båda att det tyvärr inte blev något EES-avtal från den 1 januari. Vi har ännu inte fått något avtal, och det kan dröja ytterligare. Därför kvarstår inte skälet till att man hade så förfärligt bråttom.

Näringsministern säger i svaret att man hade krävt in detta till den 16 december och att man sedan förlängde det till den 15 januari. Det är visserligen en månad till, men vi vet alla vart den månaden från mitten av december till mitten av januari tar vägen.

Jag kan relatera ett fall, även om jag är medveten om att vi inte skall diskutera enskilda fall, som kan belysa ärendet. Det gäller Rederiaktiebolaget Bifrost i Göteborg, vars grundare och VD tyvärr avled vid denna tid i höstas. Hans hustru reste då till familjens enda son som är bosatt i Schweiz för att trösta sig. Det fanns alltså inte någon i familjen hemma för att ta emot något brev eller läsa svenska tidningar. Det är ett exempel, men det finns förmodligen andra.

Med hänsyn till det som jag sade om EES-avtalet hemställer jag att man på dessa grunder förlänger svarstiden.

Anf. 349 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Man måste ha någon form av system för att hantera denna typ av problem. Det var 16 000 bolag av de mest skilda slag som var berättigade till tilldelning. En del hade avslutat sin verksamhet, och en del hade sålts i flera led under de gångna åren när löntagarfondssystemet fanns. Därmed skapades det ganska besvärliga förhållandet att både identifiera, finna och nå företagen.

Grundprincipen har varit att man skall ha fått breven. Och om det har varit troligt att man har fått breven och har kommit in med svaren efter den 15 januari, har man inte fått någon tilldelning av aktier. Om man har kunnat hävda att breven inte har nått fram eller på annat sätt kunnat göra detta troligt, har man även efter den 15 januari kunnat få tilldelning.

Jag noterar att det är oerhört få fall där man i efterhand har klagat på att man inte har fått tilldelning när man ändå har erhållit information i upprepade brev och det dessutom har varit dagspressannonsering. Vi tycker därför

att den princip som delegationen valde och som har accepterats av den helt dominerande delen av företagen har varit den rätta.

Anf. 350 BO G JENEVALL (nyd):

Herr talman! Jag tycker att det viktigaste ändå är att företagen verkligen var berättigade till att erhålla dessa aktier. Det övriga är ju formalia.

Jag vill kraftigt hävda att det företag som jag hänsyftade till alldeles nyss i allra högsta grad i så fall kvalificerar för att utgöra ett undantag i dessa regler. Eftersom jag har tagit detta företag som exempel och känner det fallet ganska väl och vet att företaget har inlämnat sina sakskäl, vill jag anhålla om att näringsministern tar det under omprövning.

Anf. 351 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag vill bara notera att vi har försökt att upprätta en princip som vi måste hålla på, annars är vi tillbaka i ett nytt fördelningssystem av aktier. Vi är på det klara med att det finns ett ganska stort antal företag som inte har utnyttjat sin rätt att få tilldelning. Men antalet klagande rör sig om något dussin företag, som anser att de borde ha fått tilldelning av aktier.

Uppenbarligen har det bolag som Bo G Jenevall refererat till fått breven med erbjudande om tilldelning. Men av olika skäl har bolaget inte utnyttjat det. Vi anser att de regler som gäller för alla andra företag måste gälla även denna typ av företag. Bolaget har ändå haft upp till två månader på sig att returnera breven och därmed även kunna få tilldelning.

Anf. 352 BO G JENEVALL (nyd):

Herr talman! Jag refererade till ett fall som jag tyckte ganska klart belyste detta. Företaget har alltså inte fått meddelandet i fråga.

Näringsministern säger att det handlar om ett fåtal fall. Då tycker jag att det är orimligt att hänvisa till principer. Eftersom det ändå är fråga om företag som är berättigade till att erhålla dessa aktier, tycker jag faktiskt att man borde ta ställning för dessa företag.

Anf. 353 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Man måste ha principer som gäller samtliga företag, annars måste alla ånyo ges samma rätt. De som inkommit med klagomål kan inte ges annan rätt om man inte beviljar även dem som inte kommit in med klagomål samma rätt och därmed ger dem ånyo chans att få tilldelning.

Den princip som har valts är att breven skall ha nått rätt adressat. Sedan är det fråga om dessa företag vittjar sina postboxar eller inte under de två månader som det var fråga om. Om de inte har gjort det och inte har tagit ställning, har de också förlorat sin rätt att få tilldelning enligt den princip som delegationen valde.

Jag delar delegationens uppfattning att det var en riktig princip. Gränsen måste alltid sättas någonstans. Jag medger gärna att det alltid uppstår gränsdragningsproblem även i efterhand. Men gränsen måste ändå dras någonstans.

Anf. 354 BO G JENEVALL (nyd):

Herr talman! Jag har stor respekt för näringsministern och även för det principiella ställningstagandet. Men eftersom skälet till brådskan inte existerar, tycker jag faktiskt att man kunde ha varit litet mer generös med tiden.

Jag vädjar avslutningsvis till näringsministern att ta detta under omprövning, då vi annars blir nödsakade att föra frågan tillbaka till riksdagen. Det tycker jag vore onödigt krångligt för ett relativt fåtal företag. Men jag tycker att detta är en rättvisefråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:119

1 juni 1993

Svar på frågor

57 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motion
1992/93:N65 till näringsutskottet

58 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1992/93:KU33 och KU40
Skatteutskottets betänkanden 1992/93:SkU29 och SkU34
Justitieutskottets betänkanden 1992/93:JuU32–JuU37
Försvarsutskottets betänkande 1992/93:FöU11
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1992/93:SfU19
Kulturutskottets betänkanden 1992/93:KrU27, KrU28 och KrU31
Jordbruksutskottets betänkanden 1992/93:JoU17 och JoU24–JoU26
Näringsutskottets betänkanden 1992/93:NU32 och NU33
Bostadsutskottets betänkande 1992/93:BoU21

59 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkanden
1992/93:KU32 Förslag till en lag om personregister i riksdagens informationssystem Rixlex
1992/93:KU38 Offentlighet och sekretess
1992/93:KU39 Anslag till Styrelsen för lokalradiotillstånd

Justitieutskottets betänkande
1992/93:JuU30 Forskning – Anslag till Brottsförebyggande rådet, m.m.

Lagutskottets betänkanden
1992/93:LU48 Konsumentforskning
1992/93:LU49 Skuldsanering

Prot. 1992/93:119
1 juni 1993

Utrikesutskottets betänkande
1992/93:UU31 Forskning och forskarutbildning

Försvarsutskottets betänkanden
1992/93:FöU10 Verksamheten vid Försvarets medicenter
1992/93:FöU12 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden
1992/93:FöU13 Forskning

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
1992/93:SfU15 Höjd pensionsålder m.m.
1992/93:SfU18 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet
1993/94

Socialutskottets betänkande
1992/93:SoU25 Forskning inom Socialdepartementets verksamhetsområde

Kulturutskottets betänkande
1992/93:KrU29 Forskning för kunskap och framsteg

Utbildningsutskottets betänkanden
1992/93:UbU13 Anslag till Lantbruksuniversitetet, m.m.
1992/93:UbU15 Forskning
1992/93:UbU16 Löntagarfondsmedel för forskning
1992/93:UbU19 Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet under år 1992
1992/93:UbU22 Lokalförsörjning m.m. för högre utbildning och forskning

Trafikutskottets betänkande
1992/93:TU34 Transportforskning

Jordbruksutskottets betänkanden
1992/93:JoU18 Forskning för kunskap och framsteg
1992/93:JoU27 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Näringsutskottets betänkande
1992/93:NU30 Forskning

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1992/93:AU14 Forskning inom Arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde

Bostadsutskottets betänkande
1992/93:BoU23 Byggnadsforskningen

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. ajourneringen
kl. 12.26,
av talmannen därefter t.o.m. 19 § anf. 116 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 36 § anf. 224 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

BENGT TÖRNELL

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Tisdagen den 1 juni

1 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 3 juni	1
Tredje vice talmannen	
2 § Meddelande om information från regeringen	1
Tredje vice talmannen	
3 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
4 § Justering av protokoll	2
5 § Svar på interpellationerna 1992/93:164 och 175 om kommunal medverkan i sjöräddningstjänst	2
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Sven-Olof Petersson (c)	
Ajournering	8
Återupptagna förhandlingar	9
6 § Svar på fråga 1992/93:693 om åtgärder för att förhindra skred i Göta älvdal	9
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Rune Evensson (s)	
7 § Svar på fråga 1992/93:703 om Öresundsbron	11
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Georg Andersson (s)	
8 § Svar på frågorna 1992/93:714 och 715 om Postens prissättning för tidningsdistribution	12
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Elvy Söderström (s)	
Ines Uusmann (s)	
Talmannen (om debattreglerna)	
9 § Svar på fråga 1992/93:721 om utveckling av kollektivtrafiken i Stockholmsregionen	17
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Eva Zetterberg (v)	
10 § Svar på fråga 1992/93:726 om företagsskyltning vid vägar	20
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Birger Andersson (c)	
11 § Svar på fråga 1992/93:732 om lex Britannia	23
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Kenneth Attefors (nyd)	
12 § Svar på fråga 1992/93:745 om förswarets konkurrens med den ci- vila transportbranschen	26
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Lars Björkman (m)	
13 § Svar på frågorna 1992/93:749 och 765 om sändningsfrekvenserna för privat lokalradio	29

14 § Svar på frågorna 1992/93:756 och 757 om snabbtåg Stockholm-Östersund	32
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Tage Pålsson (c)	
Sigrid Bolkéus (s)	
15 § Svar på fråga 1992/93:740 om omhändertagandet av demenssjuka	36
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
My Persson (m)	
16 § Svar på fråga 1992/93:753 om marknadsföringen av lågalkoholvinerna	39
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Alf Wennerfors (m)	
17 § Svar på fråga 1992/93:736 om Turkiet och de mänskliga rättigheterna	41
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
Ingbritt Irhammar (c)	
18 § Svar på fråga 1992/93:754 om bistånd till Eritrea	44
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
Lennart Rohdin (fp)	
19 § Svar på fråga 1992/93:744 om Uganda och de mänskliga rättigheterna	47
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
Alf Wennerfors (m)	
20 § Svar på fråga 1992/93:734 om slåttermysar	50
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Karin Israelsson (c)	
21 § Svar på fråga 1992/93:735 om myndighets skadeståndsansvar ..	52
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Göte Jonsson (m)	
22 § Svar på fråga 1992/93:738 om ersättning från Vägverket för skada på fordon	55
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Göte Jonsson (m)	
Ajournering	56
Återupptagna förhandlingar	57
23 § Svar på fråga 1992/93:746 om fortsatt kontroll av importerat virke	57
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Sinikka Bohlin (s)	
24 § Svar på fråga 1992/93:760 om kommunernas investeringar i VA-nätet	59
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Lena Klevenås (s)	
25 § Svar på fråga 1992/93:708 om handikappade barns rätt att välja	

	skola	61
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Inga-Britt Johansson (s)	
26 §	Svar på fråga 1992/93:767 om handikappade barns rätt att välja skola	64
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Eva Johansson (s)	
27 §	Svar på fråga 1992/93:769 om utvecklingsstörda barns rätt att välja skola	67
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Eva Johansson (s)	
28 §	Svar på fråga 1992/93:772 om det nya betygssystemet	70
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Martin Nilsson (s)	
29 §	Svar på fråga 1992/93:581 om arbetsmarknadsbidragens konkurrenseffekter	72
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Charlotte Cederschiöld (m)	
	Förste vice talmannen (om debattreglerna)	
30 §	Svar på fråga 1992/93:706 om Mönsterås bruk	74
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Chatrine Pålsson (kds)	
31 §	Svar på fråga 1992/93:720 om nedläggningen av stålverket i Degerfors	76
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Karl-Erik Persson (v)	
32 §	Svar på fråga 1992/93:762 om ungdomsarbetslösheten	78
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Ulrica Messing (s)	
33 §	Svar på fråga 1992/93:692 om skogsrenskötseln	81
	Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
	Magnus Persson (s)	
34 §	Svar på fråga 1992/93:719 om ett stärkt djurskydd	83
	Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
	Jan Jennehag (v)	
35 §	Svar på fråga 1992/93:747 om farliga kemikalier i barnmat . . .	85
	Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
	Inga-Britt Johansson (s)	
36 §	Svar på fråga 1992/93:751 om bekämpningen av tuberkulos hos hjortdjur	88
	Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
	Ingvar Eriksson (m)	
37 §	Svar på fråga 1992/93:748 om strandskyddet	91
	Statsrådet Görel Thurdin (c)	
	Inga-Britt Johansson (s)	
38 §	Svar på fråga 1992/93:675 om vapenexport till de baltiska staterna	94
	Försvarsminister Anders Björck (m)	

	Lars Sundin (fp)	
39 §	Svar på fråga 1992/93:752 om säker transport av flygbränsle . . Försvarsminister Anders Björck (m) Alf Wennerfors (m)	96
40 §	Svar på fråga 1992/93:691 om legitimation av naprapater Statsrådet Bo Könberg (fp) Per Stenmarck (m)	99
41 §	Svar på fråga 1992/93:711 om smittspridningen från hivpositiva afrikaner Statsrådet Bo Könberg (fp) Lars Moquist (nyd)	100
42 §	Svar på fråga 1992/93:725 om resolution om kärnvapens effekter på hälsa och miljö Statsrådet Bo Könberg (fp) Ingela Mårtensson (fp)	103
43 §	Svar på fråga 1992/93:727 om transplantationer Statsrådet Bo Könberg (fp) Ulla Orring (fp)	105
44 §	Svar på fråga 1992/93:739 om konkurrensbegränsning inom häl- so- och sjukvården Statsrådet Bo Könberg (fp) Göte Jonsson (m)	107
45 §	Svar på fråga 1992/93:743 om in vitrofertilisering Statsrådet Bo Könberg (fp) Barbro Westerholm (fp)	110
46 §	Svar på fråga 1992/93:741 om reglerna om beskattningen av arv Statsrådet Bo Lundgren (m) Pehr Löfgreen (m)	111
47 §	Svar på fråga 1992/93:742 om bankstödet och bankens företags- förvärv Statsrådet Bo Lundgren (m) Pehr Löfgreen (m)	112
48 §	Svar på fråga 1992/93:755 om hundskatten Statsrådet Bo Lundgren (m) Lennart Fremling (fp)	113
49 §	Svar på fråga 1992/93:759 om marknadsföringen av Absolut Vodka Statsrådet Bo Lundgren (m) Karin Israelsson (c)	114
50 §	Svar på fråga 1992/93:764 om ansvaret för fastighetsjuridisk råd- givning Statsrådet Bo Lundgren (m) Inga-Britt Johansson (s)	117
51 §	Svar på fråga 1992/93:766 om bostadssubventionerna Statsrådet Bo Lundgren (m) Oskar Lindkvist (s)	120
52 §	Svar på fråga 1992/93:710 om överföringen av pensionsmedel till forskning	124

	Utbildningsminister Per Unckel (m)	
	Bengt Silfverstrand (s)	
53 §	Svar på fråga 1992/93:761 om meritvärderingsregler i komvux	127
	Utbildningsminister Per Unckel (m)	
	Krister Örnfjäder (s)	
54 §	Svar på fråga 1992/93:737 om informationen om villkoren för utländsk företagsetablering	129
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Lennart Hedquist (m)	
55 §	Svar på fråga 1992/93:758 om förberedelserna för att avveckla kärnkraften	131
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Lena Klevenås (s)	
56 §	Svar på fråga 1992/93:768 om utskiftningen av aktier i riskkapitalbolagen	134
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Bo G Jenevall (nyd)	
57 §	Hänvisning av ärende till utskott	137
58 §	Förnyad bordläggning	137
59 §	Bordläggning	137